

ХРИСТО СМИРНЕНСКИ

СЪБРАНИ СЪЧИНЕНИЯ
В ШЕСТ ТОМА

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ
ЖЕЛЪО АВДЖИЕВ, ВЕСКА ИВАНОВА, НАДЕЖДА
ИЗМИРЛИЕВА, ВАСИЛ КОЛЕВСКИ, ХРИСТО РАДЕВСКИ

ХРИСТО СМИРНЕНСКИ

СЪБРАНИ СЪЧИНЕНИЯ
ТОМ ТРЕТИ

СТИХОТВОРЕНИЯ

СЪСТАВИТЕЛ НАДЕЖДА ИЗМИРЛИЕВА
РЕДАКЦИЯ И БЕЛЕЖКИ ВЕСКА ИВАНОВА

СОФИЯ 1979
ИЗДАТЕЛСТВО «БЪЛГАРСКИ ПИСАТЕЛ»

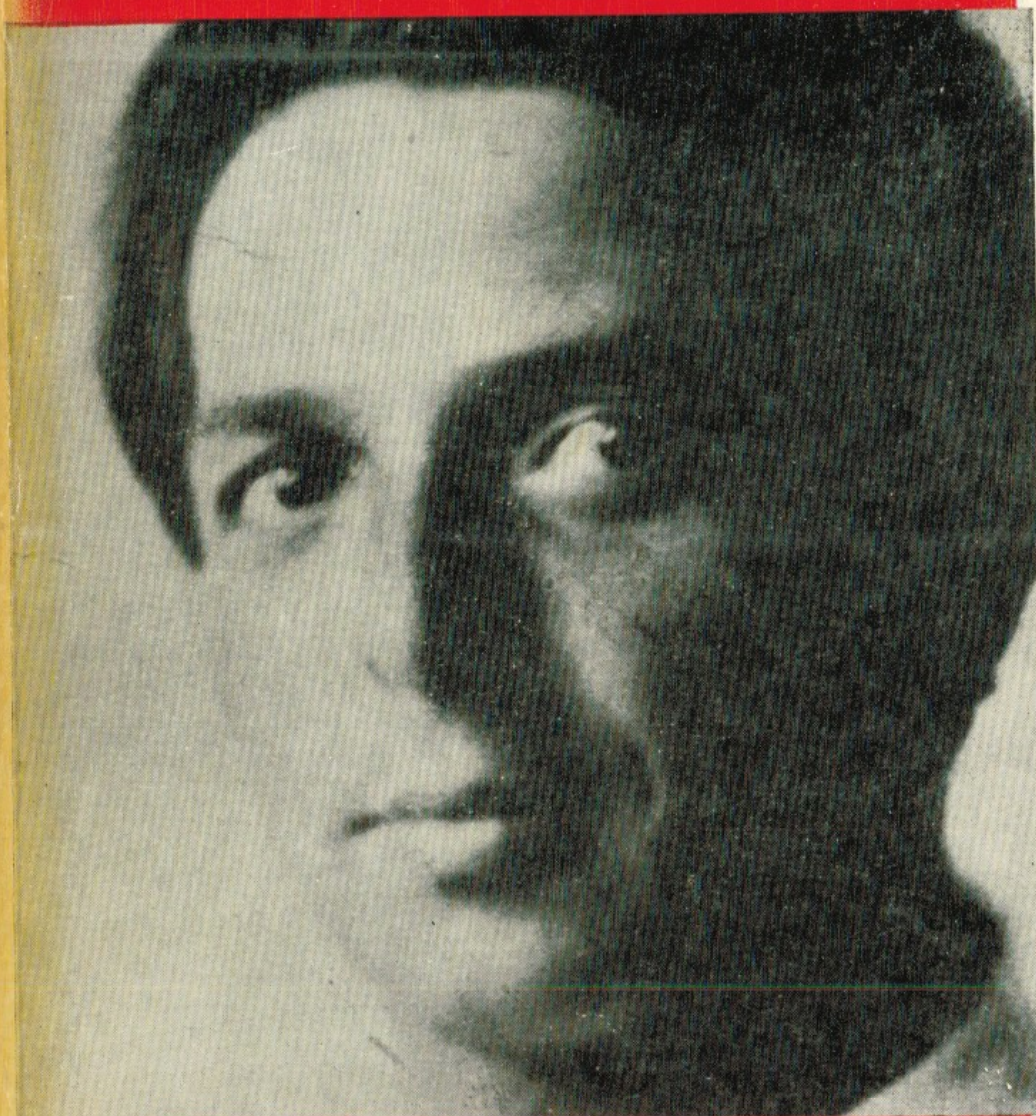
3

ХРИСТО

3

СМИРНЕНСКИ

ХРИСТО СМІРНЕНСКИ

3,87 лв.

Български писател

ХРИСТО СМИРНЕНСКИ

3

ХРИСТО СМИРНЕНСКИ 3

1915

КОГАТО БЯХ В ШКОЛОТО

(ПАРОДИЯ)

Когато бях в школото
и в чина си седях,
далеч бях от теглото,
щастлив и весел бях!

Безгрижие цареше
у моето сърце,
засмяно вечно беше
и моето лице!

Щом пукнеше зората,
пробуждах се от сън,
напусках аз кревата
и бързах за навън.

Когато щях, отивах
да си поседя в клас,
но повечето бивах
в Борисовата аз.

В зелените горички
прекарвах целий ден
в разходки с ученички,
доволен и засмен.

Театрите преброждах
с цигарата в уста,
а в къщи си дохождах
по късно през нощта.

И храних си се сладко,
обличах се кат граф,
крещеше често татко
за тоз голям масраф.

Омразните пък двойки
посрещах ги със смях,
за милите девойки
готов на всичко бях.

Тъй цялата година
прекарвах като в рай,
но всичко вече мина,
на всичко доде край! . . .

И днес, кога погледна
към някой ученик,
минава тръпка ледна
по снагата ми в миг.

НЕ СЕ ПЛАШИ

Уловен бил пред вратата
на един дюкян веднаж
с връзка ключове в ръката
стар закоравял апаш.
Ходел вече той наведен,
влачейки едвам крака,
но макар тъй слаб и бледен,
имал опитна ръка.
По разходките си нощни
той отдавна бил познат
и чрез ключовете мощни
нивга не познавал глад.
Но след дейност тъй голяма
уловен бил този път
(ех, то щастье вечно няма)
и изправен бил на съд.
Там пред масата зелена
той бил с вързани ръце,
но играела усмивка
пак по старческо лице.
Прокурорът кат го вижда
тъй спокоен, просто . . . скот,
рекъл нещо да го пита
по задгробния живот.
«Ти седемдесетгодишен,
старче, вече си станал,
но занята си предишен
да оставиш ти е жал!

Да си обясня не мога
как си на порока роб,
как не сещаш се за бога!
Виж, теб чака скоро гроб!
Та няма не се тревожиш
де ще бъдеш след смъртта?
Че да минеш не ще можеш
там през райските врата?»
«За туй никак се не плаша,
ще пропуснат те и мен! —
отговорил му апаща
все спокоен и засмен. —
В толкова дюкяни, къщи
да проникна аз успях,
с моите ключове могъщи
ще се справя лесно с тях.»

НАПРИМЕР

О, госпожице, вам верен роб
ще бъда до самия ми гроб;
всичко аз. . . за вашата любов,
всичко да направя съм готов.
Чуйте ме! Заклевам се на вас!
Вашите желания завчас
със покорност ще извършвам аз!
— Тъй ли? Я махнете се тогаз!

1916

НЕВОЛИ

На П. Д.

Обърнал на палтото си яката,
дълбоко пъхнал в джобове ръце,
с одърпани сандали на краката
той скиташе с намръщено лице.

Ту по средата, ту по тротоара,
надзърне в кръчма или в кафене,
забавно пак закрачи. . . Ех, цигара
сега да имаше да свий поне. . .

Наоколо щастливците се блъскат
сред смехове звънливи, глъчка, шум,
безгрижни са — имат пари да пръскат
по сладко, по театри и парфюм.

А той? Той все със таз си орисия,
той вечно с дълговете си безчет,
той винаги на тежка вересия,
той все в кавга с хазайна проклет.

И само на бакала и хлебаря
шейсе са вече. И кое сме число?
А пък до първи как ли ще се кара?
Ех, тежка орисия, зло, та зло.

Да има нейде някой стар роднина
да му остави малко той пари,
тъй, колкото за някоя година. . .
Ще заживей тогава дни добри.

Ще хвърли той веднага тез сандали,
ще плати на хазаина проклет
и дрехи ще си купи, че парцали
са тези, не са вече за пред свет!

Госпожата тогаз ще се обърне
на агне. Няма да е веч тъй зла.
Тогава от вратата щом го зърне,
ще припне: «Милий, вътре ела!»

Но що напразно само си мечтае?
Такъв роднина няма по светът.
Той целия си род на пръсти знае,
тез сметки прави не за първи път.

На лотария може да му падне...
Там може да е неговий късмет?!
Какви печалби имало грамадни...
Но пък пари ще трябват за билет.

Но що?! Ах, пред краката му кесия!
О, щастие голямо, о, късмет!
Тоз месец няма вече вересия,
но бързо, че наокол толкоз свет.

И плахо той наоколо поглежда,
случайно друг дор не я видел,
и цял треперейки, се той навежда,
но как така?! Хай, дявола я взел!...

Едвам ръката си до нея доближи,
едвам до нея само се допря
и тя, о чудо, почна да се движи
и пак на няколко си крачки спря.

Веднага той след нея се затече,
решил сега да я настъпи с крак,
но «невидимата» сила я отвлече
насреща веч, на тротоара чак...

Посрамен спря се: на страната срещна
превиваха се куп деца от смех,
доволни от играта своя смешна,
зарядвани от новий си успех.

ВЪЛШЕБЕН СЪН

(ПЪТНА БЕЛЯ)

Чуден сън веднаж сънувах,
често спомням си го аз,
в ясна звездна нощ пътувах
лятно време за Бургас.

В тази нощ вълшебна, дивна,
бях безгрижен и щастлив,
песен пееше приспивна
буйният локомотив.

В ъгъла задрямал беше
стар окъсан селски поп,
срещу мене пък седеше
тлъст евреин с лъскав лоб.

А другарката му мила
с пъстро бръчкаво лице
бе глава към мен склонила,
стискайки вързоп в ръце.

Горе тихо в висината
трепкаха безброй звезди,
иззад облаче луната
светлобяла се яви.

И огряха ѝ лъчите
равното поле пред нас,
с тез картини пред очите
скоро задремах и аз.

Гъста борова горичка
мен тогаз се присъни
и красива ученичка
с тънки розови устни.

На скамейка бе седнала
върху синий си жакет
и с ръчичката си бяла
росен внесе букет.

Как бе мила и красива,
нежна, гиздава кат цвят!
Кат същинска самодива,
ангелче от божи свят.

Тя главицата си мила
бе украсила с венец,
от червен мак бе го свила
и от ситничък синчец.

Страстно мене тя погледна
и засмя се мило с глас,
па покани ме да седна
на скамейката и аз.

Покорих ѝ се веднага
и до нея аз седнах,
стиснах стройната ѝ снага
и в уста я целунах.

Тя повторно пак засме се,
о блажен, вълшебен час...
но във тоз миг се разнесе
пълен с ярост, с злоба глас:

— Ах ти, вагабонт проклето,
фаниш моята жина!
Що се маеш ма, Ребеко,
удари му още идна!!

Някой ритна ме в корема,
сънни отворих очи,
гледам: старата еврейка
в моите ръце стърчи!!

ПОЛОЖЕНИЕТО

Тъмен, мрачен небосклона,
татък нейде край Вердьона
под юмрука на тевтона
гологърдата кокона
вече готви се да мре.
А сеньор ди Макарона
бяга бързо от Валона,
че на Франц Жозеф бастона
и до тамо днес допре.
Петра, Пашича брадати,
депутати, дипломати
и сияйните солдати
надалеч бай Ганьо прати
със косматий си юмрук.
Дядо Ваньо сладко дреме
малко да се посъвземе,
да настане топло време,
езера да гази пак.
Тука по полята бойни
всички днес са неспокойни,
и читатели безбройни
и сътрудничките стройни
четат броя двестобройни
с нетърпение и мерак.

СКИТНИК ПЕРО

(ПЕЕ СЕ ПО ГЛАСА
НА «ВЪЗДУШНИЯ КОРАБ»)

Из римските улици шумни,
щом блеснат в небето звезди,
полека крал Петър закрачи,
ръцете скръстил на гърди.

Не вижда се сабя на него,
нито еполети лъщят,
нито на гърди му юнашки
безбройни медали звънят.

Тях веч на сарафа евреи
отдавна е всички продал,
продал е звънливите шпори,
последния златен медал. . .

А пък униформата дивна
замязала веч на парцал
и славния някога Перо
бездомен босяк е станал. . .

Той крачи към кръчмица бедна,
де сладки го чакат вина.
Там своите мисли печални
с вино ще залей до една.

И ето го сяда край маса,
замислен навежда глава,
с устни треперящи той шепне
печални и мрачни слова.

Той шепне за Сърбия мила,
де кървав оставил е трон,
за Кольо, другаря си славен,
скитащ се кат него в Лион.

Той шепне за Пашич брадати —
фалиралий веч дипломат,
за своите сийни солдати,
за Путник, за сина си млад.

Проклина той Франция подла
и Русия псува със яд,
че те са причина да скита
и страда тъй техния брат.

ДРУГАРСКИ ГРОБОВЕ

Ей там, на снежни върхове високи,
другарски гробове едвам личат,
паднали славно в боеве жестоки —
герои легендарни тук лежат.

Над тях тамян с молитви упокойни
не е кадил свещеник белобрад:
тамян ще бъде тям през дните знойни
на здравеца вълшебний аромат.

Молитви пък — кога тревата трепне,
милувана от сутринен зефир,
надгробни тям слова ще тихо шепне:
«Почивайте, юнашки чада, в мир!»

И няма младите им красни булки
свещи да палят в съботните дни:
свещи ноще ще бъдат тям светулки
и светлите звезди в небесни висини.

При тях и майки няма да отиват,
в сълзи потънали от вечен плач,
ръцете окол кръста да увиват
и да ридаят в предвечерний здрач:

щом мрак покрие дивите балкани
и мощна буря страшно зареве,
вселената да плаче ще захване
над тез гробове с громки звукове. . .

ХУДОЖНИК БРОДИ. . .

Художник броди край реката,
в мечти за милата унесен,
и тихо свиря си с устата
той някаква игрива песен.

Пейзажи разни се менят
друг път за него «все вълшебни»,
но днеска те го не пленяват,
днес струват му се бледи, дребни.

Така е днес, че таз картина
не е за други, а за нея!
За неговата Катерина,
за таз омайна дивна фея.

Но се в възторг голям той спира
и готви лист, боя и четка,
пред него вече се простира
по хубостта си местност редка.

Горица китна и засмяна
се зеленей пред планината,
а пък над нея с млечна пяна
клокочи весело реката.

На срещний бряг върба навежда
клоне зелени до водата
и художни ка съглежда
мома седнала на тревата.

Далеч орел в небето ведро
се вий и поглед доле впива,
а слънцето червено, едро
над снежни върхове се скрива.

И от лъчите му прощални
скали гранитни аленеят,
водите розово-корални
все песента си шумна пеят.

И взима четката веднага,
удобно той се настъпява,
в вахлас боите бърже слага
и на ума си той решава:

«Картината си ще надпиша
аз тъй: «Мечтающа девица» —
«От тоз, що сал ва теб въздиша,
кому едничка си звездица».

Тя този надпис сладкозвучен
в душа си вечно ще запази,
слухът ѝ нежен е приучен
сал на такива громки фрази. . .»

След малко своя труд завършен
той гледа и се възхищава,
ала във този смях кършен
познат смях него поразява.

Тя, Катерина?! Цяла Катя!!
Но тя не е сама, до нея
младеж легнал е на тревата
до Катя, вярната му фея!!

Художник из нивята крачи,
далеч шуми си пак реката,
художник тихичко си плаче
и псува ядно в тъмнината.

АХ, КАК ХУБАВО

Из прекрасните алеи,
пълни с мили, нежни феи,
бърза юнкер млад, напет,
поздравлявайки навред.

Бърза на любовна среща
с вяра той в гърди гореща,
че го чака тамо тя
с името му на уста.

Сред разкошните костюми,
сред вълшебните парфюми,
сред разнообразний свет
бърза, бърза все напред.

Мисли бликат му в главата
как ще шепнат ѝ устата:
«Ах, как хубаво блести
кръста на гърдите ти!»

Как на дървената пейка
тамо в скритата алейка
с сладък глас ще му шепти:
«Милий, любиш ли ме ти?»

Ето милата алея,
ето, ето я и нея,
но видя той с ярост, с яд
там и подпоручик млад!

Тя към него бе склонила
своята главица мила
и му шепнеше в екстаз:
«Вечно ще те любя аз!»

ЛЮБОВНА ПЕСЕН НА САМУИЛ

Я те любим, ой Ребеко,
я те любим от сирце,
ти пък бягаш на дилеко,
със усмивка на лице.

Жа си дойдем с мантолина,
жа си дойдем в нощно час,
га си грее месечина,
жа ти свирим във екстаз.

Там край вашата градина,
там под вашето прозор
жа ти свириме двамина
тъжно, тъжно със Бохор.

Жа ти свирим, пеем сладко
песнички за любовта,
песнички за твоя татко,
що ни губи младостта.

Па га видим, моме млада,
че не злизаш ти навън,
че не чуваш сиринада,
че си спиш дълбоко сън,

жа се кача на фенеро,
па жа окна с буйно-глас:
«Изгори ми ти джигеро,
зарад теб погинах аз!»

И жа скокна на зимята
жа си скокна я без страх,
жа си строшим там главата
и жа стана пепел, прах. .

ВЕСЕЛИ ГОЛТАЦИ

Пребродили всички парижки шантани,
изпивайки вече последний си грош,
край маса богата днес бяха събрани
крал Алберт, Никита и Перо Сархош.

Наокол разнасят се разни парфюми,
разкошната музика дивно ечи,
засмените дами със модни костюми
ги гледат с премрежени, страстни очи.

Пред тях пък танцьорка красива извива
снагата си стройна и сладкичко пей,
навсъде се бира пенлива разлива,
ах, хубаво, сладко се тука живеи!

Какво че тласнаха народите свои
за чужди дела и стремежи да мрат?
Какво че в албанските диви усои
постлаха със трупове своя те път?

Какво че войниците им са в неволи,
отдават се в плен или гинат от глад?
Че старци бездомници скитат се голи,
че майки нещастни проклинат ги с яд?!

Какво им, че за делата безумни
сираците нивга не ще ги простят?!
— С веселия, песни в шантаните шумни
задавят на своята съвест гласът! "

Пребродили всички парижки шантани,
изпивайки вече последний петак,
край маса събрани седяха пияни
крал Петър, Алберт и Никита Босяк.

ЗАЩО Е МЪЖЪТ?

(СЕМЕЙНА ТРАГЕДИЯ
ИЛИ «ОГНИЩЕТО УГАСВА»)

Кака Пена със снува —
в небесата че пътува
между светлите звезди
с две в ръцете си метли.

Над гори, села, балкани,
сред безброй аероплани,
като птичка че лети
с две в ръцете си метли!

Но след малко се събуди,
па се мае, па се чуди —
гледа в своя е креват
и хвана я страшен яд!

Бърже от кревата рипна,
чехъла в ръката пипна
и тогава в своя бес
мъж си тя наби кат пес.

МАРШ НА СТОЛИЧАНИ

Хайде, бърже се сберете —
ще раздават захарта!
Ред по ред се наредете
всички още през нощта!

Напред, назад!
И стар, и млад,
напред, назад,
кат на парад!

Гърбовете пригответе
и ръце, крака, ребра,
смело вий напред вървете
без «на нож» и без «ура».

Назад, напред,
борци безчет!
Назад, напред,
така наред!

Във ръцете със купони,
по чела с обилен пот,
със съдрани панталони —
все търпи, търпи кат скот!

Търпи кат скот
тоз зор нечут,
че сладък плод
се стига с труд!

Хайде, тънки и дебели,
и богат, и сиромаш,
и шалвари, и капели,
все напред, напред без страх!

Едно, две, три!
Тъй от зори
по цели дни
стоим си ний!

СЪР ГРЕЙ И СИНЬОР ИЗОНЦИНИ

(ТРАГИКОМЕДИЯ)

— Изонцини, Изонцини!
Таз речича кат се мине,
зад тез нисички рътлини —
пълни със цветя градини,
чудно хубави долини
и поляни се простират!

— Изонцини, Изонцини!
Там китари, мандолини,
млади гиздави кокони,
чисти, нови панталони,
купища от макарони
топли, топли се намират!

— Албионски умни сине,
таз речича да се мине
тебе лесно ти се чини,
ала немци, стари, млади,
с бомби, ножове, приклади
и с псувни ни срещат само!

— Изонцини, Изонцини,
барем в Солун изпрати ни
твои няколко дружини!

— Да ти пратя, съре Грее,
но кажи бай Ганьо де е —
да не би да дойде тамо?

ПИСМО ДО ПОНТИНИ

В Скече

Понтини драги, ти откак от скука
замина към провинцията глуха,
немного работи станаха тука,
които надали дотам се чука.
По календара само в парламента
едни викаха «не му е момента»,
а други — трябвало да разбереме,
че днес за туй е най-доброто време!
Тук шоколада вече е бракуван. —
Защо ни е пък тоз боклук швейцарски,
когато всеки ден ядем нечуван
по качество хем тукашен — хлебарски!
Тук сливите са в бяла веч премена,
Борисовата цяла е зелена,
започнаха из нейните алеи
по-често да се срещат мили феи,
онази тлъстата за теб все пита;
бре, кае, този тъй ли все ще скита?
Научих се, че имало реформи в Ксанти
— сменени били двама пазаванти,
аз сѐ така живея, «доле» слизам,
опитвам разните вина прочути
бордо, вермути и ракии люти,
па после малко мъчничко излизам
и Джон е ревизорче по чешмите!
(но ревизира повече момите).

А Язека с Гошко и Сатирика
по разните театри все се тика,
пък аз не ходя, много е горещо.
Па знаеш и по друго нещо,
но хай довиждане, ще разсърдя Лопя
поздрави хем-хем и русата кокона.

МАРШ НА СОФИЯНЦИ

Аз на цирк бях чуден, славен,
аз на цирк бях без пари.
Там играеха артисти
неизвестни, но добри!

Тамо музика не свири,
но пък има смесен хор:
баритон, мецо-сопрано,
бас, сопрано и тенор!

Изпълняват се отлично
всевъзможни номера,
всеки възхитен остава
от прекрасната игра.

Млади, хубави актриси
там премятат се без страх.
На ръце палячи ходят
посред облаци от прах.

Пирамиди построяват
с глъчка, викове и смех,
в въздуха дечица плават
с още по-голям успех.

Тлъст стражар е там директор,
на дълга си вечен роб —
щом пред него нещо падне,
той го пъха в своя джоб.

Там при княжевската спирка
този цирк в неделен ден
дава своите представленья
без пари, с успех голем.

Аз на цирк бях чуден, славен,
аз на цирк бях без пари,
де палячи често стават
и министрите дори!

ОДА НА ПЕНКА ЕДРАТА

Хубава си, драга Пенке,
няма друга като теб.
Ти си нежна, белоснежна
като столичния хлеб.

Ти си скромна, ти си тиха,
като в клуба си тесняк,
ходиш плавно, стъпваш леко,
също кат пиян казак.

Па каква си философка —
Диоген пред теб бледней!
От Сазонов си по-умна,
от Поанкаре и Грей!

Ти си сръчна, хващаш бърже,
всичко ти е от ръка!
Кат синьор ди Макарони
при прочутата река.

Ти от род си стар и знатен,
ти достойна си за трон!
Я вземете се, девойко,
с Кракра — Пернишкий барон.

ПРЕДЛОЖЕНИЕТО НА АРОНА ЗА ГОДЕЖ ПО ТЕЛЕФОНА

— Ало, ало кой е там?
— Дом на доктора Аврам!
— Там пък кой на телефона?
— Тук сарафчето Арон.
Моля, искам я да знам
там ли господин Аврам?
— Той на телефона сам!
Кой защо си дири мен?
— Здравсти, здравсти, добър ден!
Слушай, драги господин,
ще говорим кат твой син. . .
Само с няколко слова
ще разправим я това
що е в моята душа!
Да мълча веч нямам мощ,
гина аз и се руша,
не заспивам цяла нощ. .
Ти си имаш дъщеря,
в нея влюбен силно я,
също мене люби тя!
Искам нея за жина!
Имам къщица идна
маничко идно дуken. . .
Туй богатството е мен.
Много я не съм богат,
но за това по целий град,
господине, съм познат
кат разумен человек
със характер тих и мек.

Занаяти ми сараф,
както вече ти казах,
не си правил я масраф,
да прахосвам ни съм див!
Малко съм си пестелив,
седим си по цяло ден
мирно в моето дуken,
зимам, давам си пари,
работите ми добри.
Имам настрана дори,
но веч ти отговори
даваш ли на мен Рашел?
Но защо е този смях,
смешно я какво казах!!?
Бре, вас дяволо ви взел!
Как? Прекъснали сте вий!
Дано господ ви убий!
Моля, как, централа, там?
Бре какъв резил и срам!

ПРОЛЕТ ДОЙДЕ!

Пролет дойде, пролет красна!
Все туй носи се навред,
пролетта е пак при нази
с красотите си безчет!

По градини круши, сливи
в розови са облекла.
По горите теменуги
гордо вдигнаха чела!

В дървета с песни птички
внят своите гнезда.
Из горички ученички
радват се на пролетта.

Пролет дойде, пролет красна!
Вее топъл веч зефир.
Сал към Франция нещастна
зимата реве безспир!

София

ВОЙНИШКИ СКЪРБИ

Аз мислих, мислих, девойко,
па написах писъмце,
да разправа тебе всичко,
що е в моето сърце.

Бой ли водим с англо-френци
или с въшките безчет —
на мечтите ми, девойко,
ти си вечния предмет!

Щом с другари на тревата
седна с картите в ръце —
аз във всяка карта виждам
твойто весело лице.

Баки шумни ли задрънкат
— гълтат всичките тогаз,
но да хапна нещо друго
искам, хубавице, аз!

Часовой щом ме поставят,
шията гори ми Феб,
но не сещам, а си мисля:
туй целувки са от теб.

Тъй горещо дето палят
мен тогава тез лъчи —
не изгарят, о девойко,
както твоите очи. . .

Ала отпуската сладка
до-ще скоро и към мен!
Как ще полетя към тебе
в тоя чакан славен ден!

ПАДНАЛИЯТ КАВАЛЕРИСТ

С адски гръм и с дим граната
пръсна се до дъба стар;
конят хукна из гората
без любимий господар.

Куп листа се посипаха,
с трясък падна счупен клон,
храсти шумно изпращяха
след изплашения кон.

Пушек гъст обви войника,
паднал под вековний дъб,
кръв гореща заизблика
от ранената му гръд.

Глухо, тъжно той застана,
смътни зашепна слова;
а кръв буйна и червена
багри влажната трева.

Той да стане се опитва,
поизправя се, но в миг
в хрусталаците залитва
със мъчителен пак вик.

Па на клоните зелени
пооблегна се той блед,
пред очи му уморени
мяркат се видения ред.

Ту девойка милолика
със усмивка на лице
сладко го по име вика
и подава му ръце.

Ту родителите стари
пред очи му се вестят,
ту безстрашните другари
в боя кървав как летят.

Ту балкана техен снежен
с родното му там село,
ту сестрица с поглед нежен,
че го милва по чело...

Дивна нощ. Морфей царува
над заспалата земя,
южният ветрец милува
потъмнялата гора.

Шипка росна клони свежда,
свива момку тя венец.
Месецът с тъга поглежда
на загиналий борец.

И сред тишината нощна
тихо от столетний дъб
песен славей веч запява,
пълна със дълбока скръб.

ЕПОПЕЯ НА НЕЗАБРАВИМИТЕ

По Ив. Вазов

1. Гунчо

(Роден преди 22 год., сега 17-годишен младеж)

Селото ми тясно за мойта душа е!
Човек тук не може живот да познае!
В тоз кът отдалечен от шумния свет
говедата и псета сал виждам навред.
Сърцето ми друго днес нещо говори,
желае то воля, широки простори.
Тез дрехи, които аз нося на мен,
не ми са по вкуса, друг е моя блен.
Човек тука среща сал робство и грижи.
Човек тука вижда сал сламени хижи.
В мрак, пустота ние тука седим,
живота ми вече стана петърпим.
В София да ида аз искам. Нататък,
където живота е шумен и сладък!
Де щом излезна в вечерния здрач,
аз няма да видя пъдар или орач.
Където в зелени разкошни ален
разхождат се девки красиви кат феи!
Рече и замина. . .

Десет години той
учи се в школото, скита кат копой
за модни обуца, различни костюми
прахоса големи на татко си суми.
Нерядко горкия във шумния град
лишения вижда, позна що е глад,
но пак да живее тук беше му сладко,
в школото говореше Гунчо накратко:
«Днес нищо не зная, нищо не съм чел.»

И връщаше се в чина горд и смел!
Носител той бе на учение ново
и бе надарен с пламенно слово.
На своите другари доказа дори
веднаж Гунчо, две че е равно на три!
Всички градини кракът му видяха
и всички театри познати му бяха.
Познат той беше на всеки стражар
и ходеше сявга засмян и с другар.
Говореше често, че младост не трае,
че всеки е длъжен любов да познае.
Той беше безстрашен, той беше прочут,
че може да трае на студ и лобут.
Той беше невидим, фантом или сенка,
с бавачки е днеска, а утре с студентка,
в «Модерния» дене, ноце в «Одеон»,
днес е без обуца, а утре с бастон.
В Коньовица днеска със тлъста слугиня,
друг ден с ученички в някоя градина.
Веднаж Гунчо с своята яка ръка
учителя в черната тласна дъска,
защото поискал бе да го удари,
и бързо излезна пред своите другари
засмян и спокоен кат някой герой,
когато се връща от страшния бой. . .
Ала за тоз подвиг награда получи —
съвет учителски него изключи.
Изключване страшно, ти колко си тежко,
ти караш да страда сърцето човешко,
ти правиш младежа от весел, засмен
да плаче, скитосва горкия цял ден!
Ти караш да гълтат кибрит ученички,
ученици да се бесят в зелени горички,
но Гунчо изсмя се над строгий съвет
и тръгна свободен в широкия свет.

НА ТЪРГОВЦИТЕ СКУБАЧИ

По *Ив. Вазов*

О търтеи, вий тука останяхте,
де няма въшки, слънце, боеве;
засмени се прегърнахте, стиснахте,
«грабете и пълнете» си казахте
«днес свойте джобове!»

Защо останахте, гарвани грабливи?
За хубост ли на прашния ни град?
Премного има тук жени красиви:
студентки мили, ученички живи. . .
Те накит са богат.

Пари, пари, за тях вий останяхте
да скубете днес бедния народ,
живота вече вий добре разбрахте
и свойте джобове дълбоки натъпкахте
без труд, без кървав пот!

Какво за вас, че синове достойни
мрат за България със слава, с чест,
че в боеве борците многобройни
без страх глави си слагат в тез дни знойни?!
Грабете си вий днес!

Ала и вий се трудите пък неуморно,
— на, повишихте всичко десеторно,
за туй дело тъй мръсно, тъй позорно
аз плюя върху вас!

Крадци, венец ви свивам от коприва,
потаям го в безчестия и срам
и нек краси, сган низка, нечестива,
тълпа от демони, тълпа граблива,
челата мръсни вам.

София

ДИВАК ГАНЬО

(ПЕЕ СЕ ПО ГЛАСА НА
«ПУСТА-СЛУЖБА-ДА ИЗКАРАМ»)

Свод небесен пак трепери,
тътнат снежните балкани,
силата си Ганьо мери
със французи, Англичани.

Брей стой, Ганьо, малко мирно,
туй модерен бой не става!
Да нападнеш туй безспирно
днес не значи почест, слава!

Вижда се, че не познаваш
даже кой член що говори,
че съвсем ти не признаваш
конгреси и договори!

Зима ли е, или лето,
ден е или нощ, не питаш,
със «урато» си проклето
като бесен сал налиташ.

Теб не стряскат планините,
тебе нищо не те плаши,
теб не спират и реките,
кат съюзниците наши.

Ще ни караш морски бани
ний да правим не по воля,
син на дивите балкани,
по-п лека малко, моля!

Да започнем, щом обичаш,
но с гранати и куршуми,
като бесен да не тичаш,
да не викаш страшни думи.

Туй «на нож» ти да забравиш,
туй «ура» ти да оставиш,
не разбираш от култура,
туй теб, Ганьо, е кусура.

Не разбираме що значи
шоколада да ни взимаш,
туй бисквити, туй консерви!
Нали чесън уж си имаш?

Бре стой, Ганьо, по-полека,
по-модерно, туй не бива,
че затуй ли отдалеко
дойдохме в страна ти дива?

Ганьо, Ганьо, ти дивак си
и дивак ще си останеш,
от култура не разбираш,
ти човек не ще да станеш.

НА КРАСНОСЕЛКАТА

Колко мрачни небесата
бяха в този ден!
Колко мрачно и в душата
беше, девке, мен!

Колко грозно, скучно беше
всичко в полският шир
и дъждеца как валеше
глухо, но безспир.

Свойте нежни чашки свиди
полските цветя,
гледаха тогаз унили
в мократа земя.

Пеперудки, мили птички
нямаше тоз ден,
чакаха в листата всички
с трепет Феб засмен.

Също аз нетърпеливо
чаках, девке, Феб. . .
Но видях, дете красиво,
вместо него теб!

И когато се усмихна
сладко мене ти,
буря, скръб. . . как всичко стихна
в моите гърди.

Откъм вази оттогава
всеки божи ден,
знай, девойко, че изгрява
слънцето за мен!

ВЕТРЕ, ДУХНИ!

Ветре, духни, разхлади
потните чела!

Ветре, духни, пропъди
изпитни тегула!

Духни, ветре, към тъйпата,
захар дето взема,
разхлади и тям челата
в жегата голема!

Разветрей ти из градини
рокличките бели,
та да блеснат пред очи ни
тез крачка дебели!

Ветре, духни из мазета
на търговци разни,
виж из тъмните кюшета
в складовете празни:

има ли там захар скрита
и зехтин с варели,
па ги тихичко попитай,
откъде ги взели?

Питай дали се продава
захар десет лева,
как човек забогатява
сал кат се проваля.

Ветре волни, духни ти
и към нея днес,
па й, ветре, обади
колко съм злочест.

Красно село.
Вила X

НОЩЕН ДУЕТ

(СЕМЕЙНА СЦЕНА)

Тя

— Я чуй, из улиците врява,
навярно захар ще се дава!
Нахлуй по-вехти панталони,
вземи по-бърже тез купони. . .

Той

— Но рано, миличка, е още,
на виж: един след полунощ е!

Тя

— Това ми дрънкаш постоянно,
за тебе вечно ще е рано.
Я скачай бърже от кревата!

Той

— Но много ме боли главата,
не спях добре, па тази треска. . .
Иди ти вместо мене днеска!

Тя

— Как не! Сега ще го направя. . .
Нали под ред това ще става?!
Твой ред е този път. . . Ще идеш!

Той

— Но болен съм, нали ме видиш,
ужасно ме боли главата,
подсичат ми се и краката. . .

Тя

— Я скачай ти, докато е време,
че — инак ще се разбереме!

Той

— Но. . .душке, ангел. . .мен главата. . .

Тя

— Я ставай, че хванах метлата!

Той

— Метлата!? Дявола те взима!
Че всичко граница си има. . .

Ще млъкнеш ли, или да стана
пак за косата да те хвана!
Какво са, мислиш ти, жените?!

Тя

— Ох, драги, да ме извините,
еднаж се хваща за косата,
зер виждаш тука ти метлата?!

Той

— Търпях, търпях, но веч търпение
не остана! Ще плашиш мене?!
На, на. . .

Тя

— Ох, боже, боже! Ей, съсед. . .
По-скоро! Тоз мъж ме изеде. . .
И прочие, и прочие.

ПРАКТИЧНОСТ

— Ах, драги! Тази скъпотия!
Решил съм веч да се убия!
— Добре! Да видим дали става
мен твойто палто — че тогава.

АНЧЕТО, АДЮТАНТКАТА И И ЕВРЕЙКАТА

(СОФИЙСКА АМАЗОНСКА СВ. ТРОЙЦА)

«Всеки ден поклонник нов,
нова всеки ден любов.»
(Из албума на една ученичка)

Трички сестрички,
три ученички,
мили сме птички
в тоз град засмен.
С врани кончета
ту по шосета,
ту по полета
ходим цял ден.
Впиват очички.
у нази всички,
горим душички
ние навред!
Кой де минава,
нас поздравява,
нас възхвалява
в младия свет.
С блузичка тънка,
с рокля без гънка
тръгва навънка
всяка от нас.

Как лесно знаем
ний да омаем
и омотаем
всеки завчас!
Горди, напети
всички с корсети,
безплатно взети,
крачим цял ден.
Девки шавливи,
девки красиви,
три самодиви,
девки без свен.

ВЪЗКЛИЦАНИЯ

НА УЧЕНИЧКИТЕ ОТ I СОФ. ГИМНАЗИЯ
ПРИ ПОЛУЧАВАНЕ СВИДЕТЕЛСТВАТА

— Пенке, Пенке, виж на мене
турил ми по френски три!
Ама, звяр, без съжаление!
Що ли ставах от зори!

— Ами мене — мили боже!
Двойка писал тоз физик!
— Не е вярно. Туй не може!
Не допускам ни за миг!

— Мара, старата зубрачка,
по аналитична — шест!
— Гледай само таз кълвачка
колко се надува днес!

— Мене пет по дескриптива!...
— Чакай, Анче, вярно: пет!
— Ех, да се родиш красива
имала си ти късмет!

— Ах, не дрънкай ми, Петрова,
ти кат имаш три по шест?!
— Браво, завистта готова!
Не ти прави, Катя, чест!

— Мен по алгебра пък тройка...
Диване! Звяр! Тигър див!
— Ами мене! — Мене двойка!
Колко е несправедлив!...

Чакай, вуйчо ще го пита
как ми хваща тъй карез...
Гледаше да ме заплита.
Той ще види още днес!

— Виж пък нази... Всички класни
ги правихме най-добре!
— Ах, другарки ний нещастни...
Ах, да пукне! Да умре!

Влък кръвта ѝ да изпие!
Болест да я изяде!
Господ дано я убие!
На, погледай: две по две!

И ТУЙ БИЛО МЪЖ!

Т о й

— Повтарям, че ви любя с плам
и че за вашата любов
дори на кръста чак Христов
да се покача съм готов. . .
Най-непостижимото в света
ще сложа аз пред вашите крака! . . . Аз. . .

Т я

— Не ща неща непостижими,
а захар малко донеси ми!

Т о й

— Госпожице, госпожице красива,
ах, моля Ви се — само туй не бива,
че съм в гърдите малко нещо слаб. . .
За всичко друго — ваш съм раб!

Т я

— Какъв ми си ти мъж тогаз?!
Не искам да те зная аз!
Махни се! . . .

ДИГНИ, КРЕВАТА СИ ДИГНИ!

По К. Христов

Обвива вече мрак земята,
изплава бледа и луната —
ей, захар утре ще се дава,
ще трябва рано да се става.

Затуй по-скоро да се лега,
но, боже мой, каква е жегата!
Легни навън, лежи навън!

Че вънка не е тъй горещо
и има друго важно нещо:
место отрано кой не хваща,
ужасно после си изпаща,

затуй недей ти много чака,
место си хващай на сокака. . .
Дигни, кревата си дигни!

Така и твоите комшини,
понеже си са акълини,
креватите си веч дигнаха
и хубаво место хванаха —

легнаха тъкмо пред вратата!
Не чакай, дигай си кревата,
търчи по-скоро там, търчи!

Па утре пукне ли зората,
рипни кат всички от кревата,
докато няма много хора
и малък е тогава зора,

пъхни се бърже пред вратата
и без да си трошиш ребрата,
вземи си захарта, вземи!

ЕПИГРАМИ

Бий сте дама едра, снажна,
с моден винаги костюм,
мъж ви — личност доста важна,
с вас навред пък вдига шум,
т. е. — двама с един ум.

ЧИНОВНИК

Боли го честичко главата,
да стене, пъшка, той обича.
Но дойде ли ден за заплата
по-здрав от бик испански тича.

ДЕТЕ НА «ЛЕГЕТО»

Ходи в улиците горд
с изглед тъй. . . на някой лорд,
някой важен филантроп,
но е вечно с празен джоб.

БИВА ТЕ!

— Ах, другарю, в кафенето вчера
чух за тебе отзив твърде злобен.
Казваше един лъжец безсрамен,
че за нищо не си бил способен.
Не е вярно, викнах, прекаляваш,
твоята лъжа е май голяма.
Знай, че глупости да върши като него
друг така способен нигде няма!

СЪВРЕМЕННА КЛЕТВА

— Ега задето с баба си се подиграваш,
светиите ужасно тебе да накажат,
като направят сутрин все да ставаш
за хляб и за шекер — докато те нейде смажат!

* * *

Мамо, викнаха децата,
чичо Петър си дошел!
Как порасла му брадата,
колко, мамо, почернел!

— Мамо, мамо, ами татко
ще ли да се върне пак? —
питат я децата сладко,
спрели се на къщний праг.

— Мамо, чичо обещава,
нож че мен ще подари!
— Мен пък пушка щял да дава
и топове най-добри.

Ами кат си дойде тате,
що ще донесе пък той?
— Мене конче и гранати.
— Не, не, конят ще е мой!

Майката пък до вратата
неутешна и в сълзи. . .
Ах, загина той в борбата
със коварните врази!

Няма вече да се върне,
няма да го види тя,
няма тях той да прегърне —
грабна ѝ него веч смъртта.

ЗОРАТА КРАЙ ДУНАВА

Малка лодка Дунав мътен
пори край високий бряг,
от ветреца тих, попътен
носи се далече в бяг.

Бавно махайки крилата,
с крясък чайките летят,
впили погледи в водата,
рибки палави следят.

Облачета бели плават
из небесни висини,
с поглед страстен се прощават
закъснелите звезди.

Пълний месец веч се скрива
там зад острова зелен,
песен славеят извива,
с радост среща светлий ден.

Ето изток аленее,
Феб ще вече да изгрей,
здрача бърже ще разсее,
всичко в злато ще облей!

СЪВРЕМЕННА МОЛИТВА

Боже мили, мен чиновник
направи ме в комитета,
джоба си да понапълня,
да си намеря късмета!

Или, боже, пък хлебарин
помогни ми ти да стана,
както всичките, народа
да оголвам да захвана.

Да го храня с хлебец черен —
смес от ръж и мамалига,
рано, рано като къорав
бърже всеки да го дига.

Ако туй пък не желаш
или някак си не може,
старшия стражар ти барем
направи ме, мили боже.

Форма светла да надяна,
шашка едра да окача,
по сокаците широки
гордо, гордо да закрача.

Да започна да «отоцвам»,
дето искам там да пия,
да купувам що ми трябва
все на тежка вересня.

ИЗ ЕДНО ЛЮБОВНО ПИСМО

ДО ЕДИН ГОСПОДИН С ДЪРВЕНИ ПОДМЕТКИ

Заранта чух тропот аз —
необлечена, завчас,
цяла пламнала в огън,
аз изскочих, милий, вън. . .
Но. . .едва не заревях:
бивол, бивол пак видях!
Тъй се случва всеки ден —
вместо лика ти засмен
аз от нашия балкон
виждам крава или кон! . . .

ЧАСОВОЙ

Разхожда се покрай реката
полека часовой,
към родината свята
дълг изпълнява той.

Реката доле страшно тътне
и мие стръмний брег,
водите свои буйни, мътни
тя носи надалек.

Едвам, едвам ветрец вълнува
изкласилата ръж;
далеч боботене се чува —
вали нататък дъжд.

Ей тъмни облаци в небето
показват се на юг;
повея вече хлад в полето —
ще има дъжд и тук.

Към облаците със надежда,
растяща всеки миг,
усмихнат честичко поглежда
от поста си войник.

Като че годеница красна
очаква той сега
при него със усмивка ясна
да дойде на брега. . .

ЗЛОБОДНЕВКА

«Варда, варда, офанзива!!
Ще зачудим целий свет,
нека види как ни бива
вече немецът проклет!

Имаме войски безброй,
скоро нас ще види той
всички в бой! Напред на бой!»

Зареваха англичани
със французите във хор,
завика и дядо Вани
и закъсалий сеньор.

Па закрачиха напред,
с кръв поляха всичко вред,
но немаха пак късмет.

Дъждове се пак изляха,
та затуй им не върви —
дъжд юмруци заваляха
върху празните глави!

Спря се тежкия валяк,
Тартарен не мръдна крак,
а Изонцо клекна пак!

Па и Перо там отдоле,
нали славен е юнак,
прати своите соколи
бърже срещу общий враг,
та изядоха даяк
от чепатия кривак
и затихнаха си пак!

БОРБА

(из «МРАЧНИ ДНИ»)

На Георги Г-в

«Ще бъдеш нещастен и беден!» —
продума му громко съдбата.
Той мълком изслуша я бледен,
но гордо пак вдигна главата.
«Нещастен и беден?! Защо ли?
Не! Всичко възможно ще сторя!
Не искам аз глад и неволи,
аз млад съм — готов да се боря!»

Па почна с живота борбата
с ръцете си яки и млади
и с разума светъл в главата
ей щастие той си съгради.
Па с радост наокол погледна,
доволен потри си ръцете;
с усмивка изправи се ледна
съдбата и всичко помете. . .

Но никак това го не стресна,
строежа той почна наново,
но злобно съдбата му кресна
и смачка пак всичко готово.
За трети път почна строежа,
съдбата за миг го събори. . .
Но не забрави си стремежа,
той с нея не спря да се бори!

Твори той, а тя пък събаря,
над него се злъчно надсмива,
той хиляди пъти повтаря,
тя хиляди пъти го срива!
Най-после склони той главата,
изхарчил последните сили,
застана могъща съдбата,
победно, доволна се хили. . .

6. VIII. 1916

ВАМПИР

(ЖЕТВАРСКА БАЛАДА)

Угасна денят и звездиците ясни
затрепяха тихо в небесния свод.
Ах, колко тез чакани нощи са красни
подир ден прекаран във труд и във пот. . .

Заспаха жетвари дълбоко и мирно,
навсякъде хъркане чува се веч,
ветреца среднощен в полето обширно
разнася тез звукове громки далеч.

Заспало е всичко. . . Но ето изскочи
от снопите сянка и тръгна напред.
Заспалите хора полека прескочи,
внимателно тя се огледа навред.

Разпръснал огрелия месечко мрака,
потънал в сребро е цял божия свят.
Ей с няколко скока тя стигна чардака
и още веднаж се озърна назад.

Сандъка, клекнала, тя мълком тършува,
ей нещо подигна към страшни уста,
па почна след малко да скача, танцува,
да пада, да става, да пее в нощта.

Наскачаха мигом жетварите сънни,
но плахо сгушиха се всичките пак,
очи разтворили те гледат безмълвни
вампира как скача сред нощния мрак.

Как снопи събаря, как грозно се хили,
как стрелва ги често с червени очи. . .
А кръста му змии са страшни обвили,
гласът му ужасно, страхотно ечи. . .

Усмихна се слънцето, всички станаха,
треперейки още от нощний вампир.
И вкупом те къмто чардака тръгнаха,
де «той» в полунощ на ужасен бе пир.

Стигнаха, но скоро екнаха полята
от смях, та съседи учудиха чак:
прострян бе пред тях със бутилка в ръката
«водаря», пиан като някой казак.

НАВСЯКЪДЕ БОРБА

(ПЕСЕН, НАПИСАНА ПОД ВЛИЯНИЕТО
НА ПРАЗНИЯ МИ СТОМАХ)

Сражения безспир в полята,
сражения и под водата,
борби ужасни в небесата,
борби по целий свет!

Борби на партийките разни
джобове да напълнят празни,
да хванат кокалчета мазни!
Борби, борби навред!

Борби в софийските пазари
на селянките млади, стари
със комисари и стражари!
Минута няма мир!

Борби и в столичните хали —
безброй мъже там застанали,
кат гладни кучета зинали,
борба, борба безспир!

Борби Никитови с въшлета,
геройски боеве на комитета
със гладорията проклета,
борба навсъде, Lon!

Борби на френските госпожи
в Париж със едри пъстрокожи,
борби във тъмничките ложи
в театър Одеон!

Борби с хлебари и млекари,
борби с трамваи, с обущари,
борба днес водят млади, стари,
навред борба цари!

А захар пък кога се дава!
— Ех, дума за туй да не става,
добре туй всеки днес познава,
борба с невиждан жар.

ПИСЪМЦЕ ОТ ПЛОВДИВ

Драги Лоне, дойдох тука
да прогоня тежка скука
сред кокони мили, нежни,
сред девойки белоснежни.
Животувам тука мирно —
с Звездин скитаме безспирно
по театри, из алеи
все след гиздавите феи!
Пловдивските ученички
волни, Лоне, са кат птички
в езерото на разходка
ходят честичко със лодки.
Ний със Звездин и Венета
и с другари десетина
направихме си адета —
качихме се в лодка синя,
езерото, драги брате,
за градът им благодат е,
сал водата е зелена. . .
(Без кусурец нищо нема!)
Из разкошната градина
аз когато и да мина
(туй го правя твърде често,
за разходки чудно место!),
виждам все една алея
оживена, пълна с хора,
дами, господа по нея
кат коне все обикалят.

Мене знаеш що е зора —
двойки дето се търкалят,
искам малко аз да видя.
Затова реших да ида
малко къмто Бунарджика.
Туй удобства се вика!
Места хладни и приветни
и «убежища» безчетни.
Ученици, ученички
дружно учат тука всички,
ходихме и край Марица,
де във хладната водица
чудни девки правят бани. . .
(Слушай, зле да не ти стане!)
Тъй че вредом ний ходихме.
Всичко, драги, посетихме.
Па в бирария богата
направихме си главата. . .
Поздрав приеми веч, Лоне,
от шавливите кокони,
от красивите гъркини
и от ученички фини.
Също приеми привета
от мен, Звездин и Венета.

НА ТРАМВАЙДЖИИТЕ ПО КНЯЖЕВСКАТА ЛИНИЯ

Преди нощ тъмна да покрне
света със своя чер воал,
към вас домъкваме се ние
и виж, че някой ни познал!

В трамвая влезем бърже всички,
ни дума даже за пари
и вий о, милички душички,
ни черпите с тютюн дори.

Защо от нази да се взима,
нима възможно е това!
И без това е пълно. Има!
За туй излишни тука са слова!

Кондукторчета славни, мили,
поклон пред вашта доброта,
макар че грабите със всички сили,
вий най-любезни сте в света!

Че не сте давали билети
със злоба някои реват.
О, хора глупави, проклети,
вървете си из своя път!

Поклон, Иванчо драги, дето
вози ни трима за рупче,
дето дружно пяхме «фатимето»,
добро и славно си момче!

Поклон, о милички, пред вази,
поклон, поклон, момци добри,
нек господ здрави да ви пази,
та все да ходим без пари!

НА ГОСПОЖИЦАТА ОТКЪМ
БУНАРДЖИКА, ДЕТО С БЯЛАТА
КЪРПИЧКА МЕ ИЗПРАТИ

Девоицице красива,
край дивний Бунарджик,
как още ме упива
засмения ти лик.

Тук виждам ежечасно
тез млечните страни,
телото ти прекрасно,
червените устни.

Широката алея
пред мене се върти,
там като красна фея
с другарките си ти!

И кърпичката бяла
с усмивка на лице
високо тъй развяла
в красивите ръце.

Сред нежните си дружки,
кат месец сред звезди,
сред китка теменужки
трендафил бял си ти!

Госпожице омайна
от Бунарджийски рай,
красавице незнайна,
доволен съм без край!

Девоицице красива
със русите коси,
засмяна самодива,
аз шепна ти мерси!

София

НА ФРОСКА

Ефросина, Ефросина,
таз косица кат коприна
 не развявай!
 В мен не всявай
днес желания пак разни!
Ах, недей ми дерта дразни!

Ефросина, Ефросина,
росно цветенце в градина,
 али устни
 сочни, вкусни
дяволито тъй не свивай
и усмивката не скривай!

След теб тичам толкоз време,
но май ще се разбереме
 иначе!
 Отдалече
о, девойчице красива,
знаеш нищо че не бива!

И ТИ ЗА ЗАХАР!

На К-на

Видях и тебе сред тълпата,
разрошила си бе косата,
променила си тъй фасона
кат влашка някоя кокона,
опитала куража свой
със криволашкия герой
и яла страшния му бой.

Стоеше в пресата човешка
и дишаше ти тежко, тежко,
сменила роклята си бяла,
в обилен пот обляна цяла,
кат неприготвен ученик
пред страшно суровия лик
на някой строг математик!

Но ти самичка си виновна,
че вместо на среща любовна
си тука. Ако би държала
ти сметка и не би раздавала
през куп за грош тъй захарта
на нявга сочните уста —
не би се мъчила сега!

ЧЕ ТОВА ЛИ?

Даде своята тетрадка
и прошепна ми ти сладко:
«Напиши ми, драги, нещо!»
И с желание горещо
теб заех се да възпея:
че си красна като фея,
че в света си нещо рядко —
като захар, о съседко,
че коса ти руса има
цвета хубав на зехтина,
твоите зъби — два напиза,
че са бели кат ориза.
Ти в тетрадката надникна
и със смях се мен провикна:
«Че това ли е остало? —
Ний сме в къщи с огледало
и когато пожелаея,
аз каква съм ще узная!»

КАТЕРИНА В-ВА

Катерина, Катерина!
По тез устни кат малина
и косица кат коприна
как днес страдам, вехна, гина!

Катерина, Катерина!
Като тебе друга нема!
Росно цвете си в градина,
дивно красна хризантема!

Много, Кате, си красива,
вечно весела и мила!
Горска сърничка игрива,
пеперудка лекокрила!

Катерина, Катерина,
само тебе аз обичам,
вече мина и година,
подир тебе като тичам!

СОНЕТ

Две звездички, сам-самички
колко весело блестят!
Две звездички, две очички
дивно хубави лъцят.

Две звездички сладко трепнат —
две очички пълни с страст.
Нежни мен слова те шепнат,
тях с наслада слушам аз!

Но ей облак се понесе,
и пред тях се той изпречи,
сините очи закрива —

тежки свилени завеси,
мен видяла, пуска вече
тя — сестра ти завистлива.

СОНЕТ

Всяка сутрин още рано
или вечер в късен час
някой свири на пиано
чудно хубаво у вас!

Дивни звуци в тишината
плавно носят се тогаз.
Аз, изтегнат на кревата,
слушам звуците в екстаз.

Но когато е примесен
там и твоя глас небесен,
нищо веч не чувам аз.

Само вслушвам се унесен
о, девойко, в тази песен,
що сърцето пей тогаз!

ВОЙНИШКИ ПЕСНИ

На колегите от 41 набор

1

На ученъе, мило либе,
най-напред все тичам аз.
Помниш подир тебе колко
бърже тичах аз тогаз.

Как градините кръстосвах,
за да зърна твоя лик.
Чудеше се как изхождах
толкоз улици за миг.

Днес ефрейтора ме хвали:
«Браво, тичаш кат елен!»
Аз пък шепна: «Ах, дължи се
туй на нея, не на мен!»

2

Ученички мълчешката
бавно крачат покрай нас.
Легнали ний на тревата,
гледаме ги във захлас.

Че под тези дрехи груби
нежни крият се сърца,
че войника също люби
хубави кат тях деца.

Па подмятаме им нежно,
че не трае младостта.
Те поглеждат ни небрежно,
нервно кривейки уста.

— Ех, госпожици, така е!
Вий надувате се днес.
Недостойни, то се знае,
ний сме за такава чест!

Ала господ и слугини
доста дал на този свет!
Ще залюбиме с дузини
ний от тях пък занапред!

ЕДНАКВА УЧАСТ

В премяна празнична тълпата
разхожда се напред-назад.
Навел глава си към земята,
печално пее слепец млад.

В свирнята му, що лей се волно,
дълбока скръб и плач звучат:
в таз песен на душата болна
страданията му личат.

И всеки песента му чува
и хвърля някоя пара,
но никого тя не вълнува:
добре я никой не разбра. . .

Опрял се тъжен о стената,
стои до него там войник,
ръце изгубил във войната,
и слуша с блед, измъчен лик.

Таз тъжна песен той разбира,
тя близка му е до сърце —
утеха в нея той намира:
певецът сяп — той без ръце.

Той слуша неговата песен
замислен, потопен в тъга,
певица слуша той унесен
и . . . близък става му сега.

ЕСЕННА ПЕСЕН

Думба, думба тра-лала,
още зима не дошла,
зима тежка, зима зла,
купих си по навик стар
палтенце от бит-пазар,
дългичко, но без хастар.
Думба, думба тра-лала,
кой кат мене е сега?
Не е фрак, нито балтон,
бамбашка един фасон,
кат на Пернишкий барон
мазничкия редингот!
Ех, живот, широк живот!
Па надянах него аз
с песни още същия час,
та станах същински лорд
(май тъй. . . ючбунарски сорт),
па закрачих важен, горд.
Думба, думба тра-лала,
зимо, ха сега ела!
Па реших аз ей така:
със балтона бамбашка,
с чиста, новичка яка
и бастунчето в ръка
милата да навестя,
но заминала си тя!

Думба, думба тра-лала,
няма нищо от това!
Нали съм с балтонец нов,
с друга някоя любов
ще завържа скоро аз.
Ще поглежда тя тогаз
с завист мене отдалеч,
но свърши се всичко веч!

КАТАСТРОФА

Към теб, девойко златокоса,
летя безгрижен и щастлив.
Под пълна пара аз се нося,
аз — твоя мил локомотив.

Мечтая мъничката стая —
прекрасното «вагонче-ли»,
ти чакаш ме сега, аз зная,
с портрета ми в ръце, нали?

Но в улицата, дето води,
девойко гиздава, към вас,
с тъга аз виждам трен че броди —
друг трен във този нощен час!

Той от сигнали не разбира
и смята всичко за шега.
Ще трябва май да дерайлира
един от двама ни сега.

И сблъскваме се в тъмнината
с противника товарен влак —
наляво той се изпремята,
надясно аз, с навехнат крак.

Таз катастрофа страшна стана
о, спирко хубава, до вас —
аз отървах се с малка рана,
но той разрушен бе завчас.

КОЯ Е ПРИЧИНАТА

— Колко давате халвата?
— Осем лева, господине.
Четвърт сал два лева чини!
— А онези там сладкиши?
Я ми дай една насам!
— Само сто пари едната!
— Тю, защо така мирише!
Аз такива не ги ям!
Сигур правени са с мас!
Па и друго. . . постя аз!
Дай една вода тогаз!

МИРЪТ

Толкоз време вече в кръв светът се къпе,
толкоз време вече Марс бесней навред.
По земята падат жертвите тъй скъпи,
жертвите незнайни, жертвите безчет!

Всичко се превърна в страшни пепелища —
градове безбройни, хубави села!
Как в очите с огън срещат се пълчища,
как гранати ровят китните поля!

Три години вече как гори Европа,
как навред царува ужас, смърт и плач,
как ехти страхотно песента на топа
там, където пейше мирният орач!

И за мир говорят всъде всички вече. . .
Мир се днес желае; край на този ад!
Албион сал рече: «Мирът е далече!»
Албион коварен, Албион злорад!

Този, що приготви тоз пожар световен,
този днес не иска неговия край!
Подлий Албион, със завист зла отровен,
мир не иска днеска! Кръв Молох желай!

Албионе, дръж се, собирай милиони!
Всичко е напразно, той не е далеч:
викай, колко искаш, викай, Албионе —
мир ще донесе веч бляскавий ни меч!

МЛАДОСТ

Мрачна младост в мрачни дни,
в дни на Марсовата слава,
в дни на страшни кръвнини,
дни на лудешка забрава.

Жалка младост в жалкий свет,
свят, потънал в кръв до гуша,
свят, де песента навред
днеска се на топа слуша.

Свят безумен, де смъртта
трон от кости си съгради,
свят безумен, що труда
собствен даже не пощади.

Мрачна младост в славни дни
в царството на Сатаната,
жалки, черни младини
в урагана на войната.

1917

МЛАДОСТ

Мрачна младост в мрачни дни,
в дни на Марсовата слава,
в дни на страшни кръвнини,
дни на лудешка забрава.

Жалка младост в жалкий свет,
свят, потънал в кръв до гуша,
свят, де песента навред
днеска се на топа слуша.

Свят безумен, де смъртта
трон от кости си съгради,
свят безумен, що труда
собствен даже не пощади.

Мрачна младост в славни дни
в царството на Сатаната,
жалки, черни младини
в урагана на войната.

1917

АЛБЕРТ, ПЕТЪР И НИКИТА

(НОВОГОДИШНА СКИЦА)

В пълна с пушек механа,
окол масичка една
срещу Новата година
седнали са краля трима
с генерали неколцина.

Своя гледат тук късмет
бившите крале подред,
безприютниците стари,
по закъсалост другари,
Новата без дом що свари.

И разсейвайки тъга,
те събрали се сега.
Пръв късметя си опита
шкембестия крал Никита,
три погачи що помита.

Взе той картите в ръце
и късметя си виде:
пак ще бъде като лани
крал в парижките шантани
и ще проси галагани.

Взе с изтръпнало лице
после Петър тях в ръце
и видя и той тогава,
че го чака нявга слава
и на онзи свят държава.

Алберт пък опита трет
калпавия си късмет
и видя с душа разбита,
че със Петра и Никита
пак по целий свят ще скита.

Три часът след полунощ
механата свети ош.
Алберт си очите търка,
Петър гръмогласно хърка,
Кольо в джоба му пък бърка.

ТОЙ И ТЯ

Уви, аз колко съм нещастна!
Проклет да бъде онзи час,
когато младостта си красна
със теб, глупако, свързах аз!

Простак, простак си бил безмерен.
Погуби моите мечти. . .
Какво ме гледаш начумерен?
Кажи: глупак не си ли ти?

— Такъв съм, не отказвам, драга,
кат сляп, понеже тебе взех,
не те познах, уви, веднага,
та станах всякъде за смех.

Пловдив

AMOR PASSATA...

Малка, хубава градина,
дъхат цъфнали цветя,
на скамейката двамина
седнали са, той и тя.

Малка, хубава градина,
дирещи се с жар уста,
завистлива месечина,
смях и шепнене в нощта.

Мрачна, глъхнала градина,
куп увехнали цветя,
черни врани десетина
на дървета без листа.

Привечер във тъжна зима,
ситен, но безспирен дъжд,
мрачна, глъхнала градина
и ридаящ в нея мъж.

ПОКУПКИ ЗА ПРАЗНИЦИТЕ

(СЪВРЕМЕННА БАЛАДА)

— Купи ми, о татко, онези там дрешки!
Виж колко са хубави, моля те аз!
— Че как ги хареса! Те много са тежки,
не можеш ги носи. Не са те за нас.

— Да купим, о тате, туй малко прасенце,
я виж колко хубавко, бяло кат сняг!
— Напротив, то мръсно е, мойто момченце,
и ще се оцапа от него челяк. . .

— Виж, татенце, ябълки, колко червени!
Да купим и ние, да идем натам. . .
— Съвсем ги не бива. . . горчиви. . . зелени. . .
и четири лева един килограм.

— Виж, татко, насреща какви шоколади,
да вземем и ние, едно сал парче!
— Това са там кремове, пудри, помади,
жените купуват тях, мойто момче!

— Да купим едно от онези кончета,
що гледат тъй мило и нежно насам.
— Това са играчки за малки момчета,
а, синко, ти вече си доста голям.

— Виж, татенце, татенце, тез карамели!
Да влезем да вземем и ние от тях!
— Не струват те, синко! Виж семчици бели,
хем същите, дето и вчера ти взех!

РАЗМИШЛЕНИЯ ПРЕД ВХОДНИТЕ ВРАТА

Таз година на комар
пак играх по навик стар. . .
Думба, думба, трала-ла,
що ми трябваше беля.

Калпав имал съм късмет!
Тю, късмет така проклет!
Хем спечелих най-напред
тъкмо пет пъти подред.

Думба, думба, трала-ла,
пуста орисия зла!
После тръгна ми назад,
да се пукнеш тъй от яд.

Аз съм комарджия стар,
но кога не идва зар!
Думба, думба, трала-ла,
страшно калпава игра!

Не дохожда, братко, зар,
а до мен един другар
цяло купче направи,
а пък мене не върви!

Думба, думба, трала-ла,
касо, и към мен ела!
Онзи господин дебел
бързо да не беше взел

касата в ръце тогаз,
сигур бих спечелил аз!
Думба, думба, трала-ла
и без дрехи съм сега.

Хубаво, че се сетих
и по-рано се напих,
та сега съм топъл аз,
иначе по тоя мраз. . .

Думба, думба, трала-ла,
гътнах четири кила.
А пък в къщи тя сега
чака ме с дърво в ръка.

И пердах ще ям така,
че да посиней снага.
Думба, думба, трала-ла,
що ми трябваше бела!

В МИНУТИ НА ВЕСЕЛИЕ

Мандолини и китари,
танци, смях и бой с конфети,
шумни, весели другари
и госпожици напети.

Мандолини и китари,
поздрави, уста червени,
песни, пушек от цигари
и очички премрежени.

Мандолини и китари. . .
Аз мечтая си в кюшето.
Спомени далечни, стари
пак тормозят ми сърцето

Спомени в печал обвити
за обвита в мрак градина,
спомени за дни честити,
спомени за теб, Ирина. . .

Мандолини и китари,
танци, смях и бой с конфети,
шумни весели другари
и госпожици напети.

1. 1. 1917

МОНОЛОГА НА ДЖОН БУЛ

Мир ли? Желаем го, ама не може
да го приемем като победени.
Не искат френци, руси, пъстрокожи,
а главното. . . че не изнася мене.

Признавам, че дойде ни веч до гуша,
че ядохме лобута ний навсъде:
из въздуха, в морето и по суша,
но мир такъв не може да го бъде.

Че нас и друго чувство ръководи —
да освободим малките народи.

ЗАЩО, ДЕТЕ?

Когато зимата запее
плачевната си ледна песен,
когато зимен лъх повее
и потъмнее свод небесен —

душата ми печал обвие
и в нея зима зацари,
сърцето се тогава свие,
то сякаш чува вик: замри!

Но мине зима белодреха,
настъпва пролетта цветуща,
но няма пак за мен утеха,
скръбта, дете, не ме напуска!

Скръбта ми, девке златокоса,
ти само можеш изличи!
Ти знаеш туй! Но пак защо са
тъй ледни твоите очи?

ИЗ «ВОЙНИШКИ ПЕСНИ»

Нощта разперила ли е крилата,
или сияе горе Феб,
все ти въртиш ми се в главата,
все тебе мисля, вечно теб.

Мъгла провлачила ли се е сива,
стоя на поста помразен
и мисля си, че галено обвива,
дете, коса ти буйна мен.

В мъглата на топола ли се мерка
покрай реката силует,
аз виждам в него стройната си Верка,
аз виждам, виждам те навред!

Мъглата дигне ли се, по тревите
росица бисерна блести,
аз спомням си тогаз, дете, сълзите,
които ля за мене ти.

А щом сияюща зората метне
пурпурозлатний си воал,
аз спомням си усмивките ти сетни
и тръпна пак от радост цял...

Усмихне ли се Феб зад снежен гребен,
проблеснат първите лъчи —
почувствувам аз блясъка вълшебен
на твоите палави очи...

На пост, почивка съм или в кипежа
на бой стихнен, бой свиреп —
все ти, дете, ми си копнежа,
все тебе мисля, вечно теб.

ВАКАРЕЛСКА ЛОРЕЛАЙ

Помниш ли кога с другари
аз раздрънквах ти китари?
Помниш ли, о Лорелай,
дните на цветущий май?

Ти не помниш вече, зная,
ни китарите, ни мая. .
Не си спомняш ни за миг,
зер сега съм аз войник!

Ала туй ме не тревожи!
И без тебе, драга, може.
Аз си имам вече, знай,
вакарелска Лорелай.

Тя със всичко ме снабдява,
хлебец, сиренце ми дава,
захар, ябълки, салам
не нарядко днеска ям.

Тя е буйна, снажна, едра,
а най-важно, твърде щедра.
Тя за мен е комитет,
тя за мен е целий свет.

Па и доста е красива,
вечно весела и жива.
Тя е чудо! Благодат!
Слънце за войника млад!

Ето нà, това се вика
нежност и любов велика.
И за теб не давам май
новата си Лорелай!

ИЗ «ВЕЧЕРИ»

1. СЛЕД БОЯ

Спряха виковете гръмовни
и тътнежите топовни,
мрак се стели над поляни,
от гранати разорани,
над балкани мълчеливи
и в усон горски диви.
Ето вечер модроока
след борбата тук жестока
бавно, тихичко пристъпи
и прегърна жертви скъпи.

2. КРАЙ МОРЕТО

Изпращайки целувка сетна,
напусна Феб небето,
ей запад кървав плац наметна
и топла вечер, сякаш летна,
се спуска над морето.

В одежди пурпурни вълните
с зефира се прегръщат,
летят и удрят гръд в скалите
и като армии разбити
назад се пак завръщат.

Ей, чайка мерна се наблизо,
разперила крилата.
Вълна пенлива я оплиска,
жаловно тя като изписка,
изчезна в мрачината.

Обгърна лунна нощ земята.
По тичащи талази
отправи ласкав взор луната
и трепнаха из висината
безбройните елмази.

РАЗГОВОР СЪС СВЕТИ ВАСИЛИЯ БЕЗ МАСРАФ, Т. Е. ПО БЕЗЖИЧНИЯ ТЕЛЕГРАФ

— Добро утро, старче свети,
моя поздрав приемете!
И да дойдем на въпроса:
Лойд Джордж мир кат не прие,
ще ли тръгне по-добре
клекналата вече кранта
на нещастната антанта?

— Лойд Джордж иска като Грей
малко да се понагрей
на пожара отдалече,
но ще се опърли вече.

— Ами байчо Николай
ще ли може да дотрай,
или вече ще омекне
и за да му поолекне,
ще остави Цариград?

— То магарешкий инат,
знаеш ти, че много трае,
но дърво щом прииграе! . . .

— Ами клетия сеньор
ще ли види скоро зор!
Гледам нещо че очаква
и почна да се оплаква.

Ех, под ред. . . това се знай!
И към него ще играй.
Той да чака и се сгуша
по-дълбокичко в ботуша.

— А мосю Поанкаре
ще ли вече разбере
занапред какво го чака
и да свие веч байрака?
Или още иска той
да яде за Джона бой?
— Как? Мосю Поанкаре ли?
Мътните са веч го взели.

— Петър с Мали Напольон
ще ли мести своя трон?
Или в Корфу ще остане
да царува, както лани?

Той сега си е добре,
има царство на море
и в дворец сред кипариси
мирно тихичко седи си!

Ами Мери с своя мъж
Букурещ тъй изведнъж
как напуснаха двамина
и бегаха в тая зима?
Как е той и как е тя,
как прекарват те сега
и за днеска накъде са?
— Ту към Киев, ту в Одеса!

НА ПОДПОРУЧИК К. М-В

— Довиждане! Родината зове ни
да се стечем под знамена развени
и в бранните поля врагу отплата
достойна да дадем за мъките на брата —
каза ти и в десница с росна китка
на сватба тръгна сякаш, не на битка.
Отиде, славно сложи си главата
ти пред олтаря на Родина свята.
С усмивка на устата там загина,
достойно, честно падна ти в борбата.
Загина на живота си в зората. . .
Едвам разцъфнала от роза пъпка
безмилостно смъртта зловеща стъпка.
Звезда едвам успя сал да се мерне
и в миг от облаци закри се черни.
Загина ти. Година мина вече,
откак от своите лежиш далече.
Година след година ще минават,
ала теб никога не ще забравят.
За таз душа така добра, тъй скромна,
о, вечно, вечно всеки ще си спомня.

РАЗХОДКАТА НА БРАТИАНУ ВКРАТЦЕ

(УРОК ЗА МАЛО И ГОЛЯМО)

Чудно време за разходки,
ей как слънцето сияе!
Ще излезна аз навънка,
в къщи вече не се трае!

Малко ще се поразходя
там из чуждите градини,
сал че облаче наднича
татък, както ми се чини.

Дявол взел го... Що тъмнее
татък толкоз небосклона?
И ветрец почна да вее...
Що си не вземах балтона!

Няма май да се разведри.
Потъмняха небесата...
Тюх, какви са капки едри!
Дявол взел ти и белята!

Леле... дъжд и град... фъртуна...
Тюх, че ветрове проклети!
Ах, отидох!... Таз кратуна
що се за разходки сети?!

И отнесе урагана
бързо, бързо Братиана
на разходка чак в Одеса
(туй е влашката намеса!).

НОЩНА ИДИЛИЯ

— Аз съм тука, пред вратата,
моя дивна Лорелай,
мое слънце, моя радост,
бял трендафил цъфнал в май.

Аз сърце си тебе нося,
моя малка Лорелай,
теб, девойко свилокоса,
любовта си нося, знай!

Ти немееш. Равни двори
гльхнат в странна пустота!
Я излез ти на прозори
и пръсни, пръсни скръбта.

— Хей, хъшлако, недей тропа,
че ще видиш Лорелай,
неодяланата сопа
по гърба щом поиграй!...

Но разбира ли хъшлака —
вътре виното кипи,
а бащата зад вратата
щум не може да търпи.

И стана тогава бърже
пак театро във нощта
и от улицата тъмна
те очистиха калта.

В ОТПУСКА

Малка стаичка уютна,
вътре гиздава мома,
поглед тя ежеминутно
впива в нощната тъма.

На прозореца цветенца
пръскат дивна миризма,
гледа вънка и потръпва
нежна, спретната мома.

Гледа често и цветята,
па им шепне с нежен глас:
«Разпуснете си листата,
моя мил очаквам аз!

Аз от вас ще свия китка,
ще накича млад герой!
Днес той връща се от битка,
днес при мен ще бъде той!...»

Малка стаичка уютна,
на прозореца цветя,
някой с шум вратата бутна,
страстно сляха се уста.

ЗЛОБОДНЕВКА

Засрамена от своята доброта,
изкривн нервно зимата уста,
отърси пудрата си от лицето
и на града, балкана и полето
с неизразима гордост тя надяна
набърже бяла тъничка премяна.

Помръзнал здравата на юг Сарай,
разтривки вече сигур не желай
и затова на север той с надежда,
очаквайки пак «топлина», поглежда.
А Ганьо дяволито Дойчу шъпне:
«Тъй нека в неизвестност да потръпне!»

Трепери днес от северния студ
и серенададжията прочут
и кат мишле, мяукане що слунна,
все по-дълбоко сгуша се в ботуша,
но май и той пак тесен ще му стане,
когато маслосвета се захване.

СМИСЪЛТА НА ЖИВОТА

Двама рошави младежи
през един неделен ден
у бирарията «Тигър»
бяха седнали до мен.

И ядосани от нещо,
с нервно зинали уста,
те отричаха горещо
на живота смисълта.

«Няма смисъл и в живота,
всичко, братко, суета!
Влачим кръста за Голгота,
докат стигне ни смъртта.

Туй разкош, богатство, слава...
Всичко вятър, всичко прах!
Спомен даже не остава,
туй добре аз веч разбрах.

Раждаме се, да живеем
и живеем, за да мрем,
раждаме се, за да тлеем
под световния ярем!

Вярно, братко! Днес в живота
не намирам смисълта!
По-добре е даже скота
от човека на света...»

Халби празнейки задружно
(туй бе сигурно от яд!),
те намериха за нужно
малко да си помълчат.

Но след чаши десетина
пак отвориха уста
и намериха тогава
в пиенето смисълта!

СЪВРЕМЕННИ МЪДРОСТИ

Месо поиска ли ти се да купиш,
гръбнака знай, че тамо ще си счупиш.
Билет за банята желаш ли да вземеш,
ще трябва с часове да си подремеш.
Поискаш с зестра ли да се ожениш,
хлебарски дрехи трябва да наденеш.
Пакет тютюн да вземеш ли поискаш,
пет дни е нужно там да се натискаш.
Решиш ли във трамвая да се качиш,
дете ил баба ще разплачеш.
Желаш ли добре да се нахраниш,
слуга в Синода гледай да се хванеш.

ПОКРАЙ ХАЛИТЕ

(МАРШ НА СТОЛИЧАНИ № 3)

Покрай халите се трупа
пъстра армия безброй.
Ето група подир група
влачи се с нечуван вой.

— Сбирайте се, столичани,
да потушиме глада.
Толкоз време господ храни
нази с въздух и вода!

Богаташи, сиромаси,
всички стройте се насам!
Вместо музика, стомаси
марш за бой ще свирят нам.

Скоро тез врати железни
ще дадат на нази път,
нашата войска ще влезне,
ще завземе всеки кът.

Но пред телените мрежи
щем-не щем ний пак ще спрем.
Тез касapi, тез невежи!
Пак ще трябва да редем.

Пак ще трябва да се молим:
— Отделете и за нас!
— Махай ми се, я не колим! —
ще отвързат те тогаз.

Нечем молене, ни злато,
мярка няма мойта мощ,
мойто царство е богато:
имам кокали цял кош!

Богаташи, сиромаси,
всички тичайте насам!
Вместо музика, стомаси
марш за бой ще свирят нам!

НАШАТА ВОЙНА

На зор си, пак не искаш мир —
ревеш и хвалиш се безспир! . . .
Ще разбереш ти най-подир,
че победителя съм аз. . .
но тежко, тежко ти тогаз! . . .

Напразно твоя братовчед
поднесе ноти нам безчет,
събра свидетели цял свет,
дано се ние пак сдобрим,
но всичко вятър, всичко дим.

Условия ти по-добри
не ще намериш, разбери,
та цял свят с теб да е дорн! . . .
На всичко съм готов докрай
и щеш-не щеш, ще паднеш, знай!

Не ще ти бъда нивга раб,
макар че съм към «нежний» слаб,
макар че като след касап
мъжете подир теб стърчат,
ще паднеш ти и този път.

ПИСМА ОТ ВРОНТО ДО МАК-ГРО

Твоего писмо приех
с громки викове, с ура.
Тъй полекичка ревех,
че Сарай ме чак разбра.
Тъкмо водех страшен бой
с окървавена ръка,
с неприятели безброй
в мазничката ми куртка.
Та ефрейтор бил си днес,
тоест си «началство» веч.
Щом е тъй, отдавам чест
аз, макар и отдалеч.
Честитявам твоя чин
с радост, друже, без карар.
Значи аз добих един
от «големите» другар.
Жалко сал, че не съм там
да му глътнем по пет-шест.
Сигур туй ще сториш сам,
сал че не ти прави чест!
Трябва да ти честитя
чина важен малко с кеф,
не с изсъхнали уста,
но прати ми някой лев.
Вместо «Батенберг», «Елит»,
имаме тук механа
не с такъв тържествен вид,
но пак с хубави вина.

Питаш, как прекарвам тук.
Не грижи се ти за мен:
соча на Сарай юмрук,
ям, гърмя, лежа цял ден.
Имам страшен апетит,
тлъст съм като селски поп,
и стражарски важен вид.
Само че съм с празен джоб.
Вместо мекия дюшек
в топличкото ми легло,
имам аз чудесен снег
и юрганче от мъгла.
Хайде, свършвам вече, Гро.
Поздрави от мене ти
Звездин, Ведбал, Пиеро,
вечно веселий Вилмон,
Язека и Валентин.
Със целувки и поклон
тъй на, до земята чак.

Твоя Южен Северняк.

НА УЙЛСОНА

Фалшиви миротворче, защо се тъй озъби,
за мир след като толкова гърлото си дра?
Дали че никой твойта песен не разбра,
или се до насита вече ти натръби
с тръбата на мира?

Или на твоя светлост поиска се да гони
Михаля из морето и да яде лобут,
т. е. начесто бани да прави в този студ?
Или си пък помислил, че може, Уйлсоне,
така да бъдеш чут?

Дали ти натежняха веч планините златни,
та каза да похарчиш в световния комар,
певецо ексцентрични, и ти някой долар.
Или причините са и тебе непонятни
за този войнствен жар?

Дали за развлечение, дали от дълга скука
намисли да изтеглиш, размаха ножа свой,
т. е. — сарафа вечен да поиграй на бой?
Каквото и да мислиш, не плаши ни юмрука,
юмрука кекав твой!

СТОЛИЧНИ КАРТИНКИ

1. ЗИМА

Нацапана с пудра, повдига земята
към гордото слънце печални очи;
тя поглед любовен в моление мята,
тя сякаш му дума: «Недей ме мъчи!»

Кат Кирила Христов във облачна шуба,
разхожда се горе нехайникът Феб,
едвам я поглежда и дума й грубо:
«Бактисах, госпожице, вече от теб!»

2. АНЧЕТО

В снежната улица дивна госпожица
всички очички следят,
кожи лисичи праметнала гиздаво
над беломраморна гръд.

Чак до колене обуца е стегнала,
роклята също дотам,
шапка накривила, къдри подрязала —
цялата диша тя плам.

В снежната улица в светлата столица
пъстър разхожда се свет.
Дивна госпожица огнени погледи
стреля безспирно навред.

В снежната улица дивна госпожица
с алена сладка уста,
мигат от смях електрически лампички,
шепнейки нещо с нощта.

Девет часът е веч. Дивна госпожица
пак сред «Леге» там стърчи.
Злоба и скръб се четат неизказани
в нейните черни очи.

Лампите смеят се, падат сежинките
по беломраморна гръд;
сбогом, госпожице, сбогом, красавице!
Нищо не хвана тоз път!

ЕЛЕГИЯ

Далеч изчезнаха цигаревите книжки —
гърдите ми се късат от въздишки.
По тях се топя аз в тъга! . . .
Къде, къде са те сега? . . .

Тъй гиздави, тъй дивно белоснежни,
кат летни рокли на девойки нежни,
кат пеперудки в слънчев ден —
защо, защо не са пред мен? . . .

И вместо тях във моята кутия
газетки разни! . . . О, проклета орисия!
И вместо тях, и вместо тях
билети от трамвая взех! . . .

Далеч изчезнаха цигаревите книжки —
гърдите късат ми се от въздишки
пред спомен скъп, пред спомен драг.
Ще ли ги видя нявга пак? . . .

ПРИКАЗКИ

Петър: Някога живял си крал,
бил спокоен и честит,
до насита пил и ял,
но на слава не бил сит.
И сетил се той веднаж
да опита своя меч,
но със всичкий си багаж
той бил пратен надалеч.
Вярвам, сецате се веч,
че това е Петър ваш.

Фердо: През един нещастен ден
врачка зла дойде при мен
със усмивка на уста
и предсказа мене тя,
че на гордия Балкан
аз властител съм избран,
и повярвах ѝ тогаз
и станах сега кат вас.

Никита: Сред високи планини
криел се един палат
и в дълбоки старини
там, макар и не богат,
животувал един крал.
Вино бистро кат кристал
до насита тамо пил
и доволен доста бил.

Но тоз старец белобрад
със магарешки инат
бил от бога надарен,
затова той един ден
(и за някоя пара)
с лоши хора се събра.
Той стои пред вази днес
дрипав, гладен и злочест.

Алберт: Няма що да казвам аз,
щом съм днеска пред вас,
значи страдам за това,
че съм с кухичка глава...

НИЙ СМЕ ЮЖЕН СЕВЕРНЯК

Ний сме южен северняк,
ний помразихме Сарая!
Стегнахме го толкоз чак,
че Бриян се даже смая.

Ний помразихме навред
пълчищата разноцветни,
ний сковахме в страшен лед
армиите му безчетни.

Ний сме южен северняк —
всичко пука се от нази
и задухаме ли пак,
господ вече да ги пази.

Ний сме южен северняк!
Ний помразихме Сарая
и задухаме ли пак,
бързо ще го пратим в рая!

Беласица

ПРИРОДНИ КАРТИНКИ

УТРО

Прибра си набърже луната багажа
и скри се намръщена зад планината,
ей Феб се изправи веч гордо на стража
и хвърли той поглед засмян към земята.

Като че ухилен ръцете потрива,
за зрелища хвърляйки погледи жадни,
и сякаш си мисли, като се подсмива:
«От халите днеска голям смях ще падне!»

ДЕН (ИЛИ ЖЕ ОБСАДА)

Мравуняци гъсти, мравуняци черни
със викове громки летят,
на крепост старинна вратите високи
под удари страшни пращят.

Мравуняци гъсти, мравуняци черни
налитат от всички страни.
На крепост могъща разтърсват се вече
дебели зъбати стени. . .

Последният напън! Войската нахлува
с гръмовно страхотно «напред».
За плячка нахвърлят се всички тогава,
грабежи ужасни навред! . .

Налитат тъй всеки ден орди могъщи,
налитат пълчища безчет.
Тъй халите столични падат безславно
пред напъна срашен отвред.

НОЩ

Кат суха наведена баба луната,
събрала дечица край себе си дребни,
широко отворила в унес устата,
разказва им приказки чудни, вълшебни.

Разправя тя за евтинията стара,
разправя за старото хубаво време,
когато с един лев човек на пазара,
с един лев сал, можеше много да вземе.

Натъжени сякаш я слушат звездички,
те слушат печално как тя им разправя
и сякаш унесени шепнат й всички:
«Ех, бабичко, хубаво било тогава!»

НИЙ СМЕ ТИЛОВ УРАГАН

Ний сме тиллов ураган,
водим ние страшна бран
без «на нож» и без «ура».
Ний пред светия олтар
на касап или хлебар
сме готови в своя жар
да положим скромнен дар —
по три-четири ребра;
ний ужасна сме войска
със топове бамбашка,
бързотечна сме река
от глави, ръце, крака.
Ний сме винаги на пост,
та глада си — вечен гост
да прогоним бар за миг.
Ний сме армия безчет,
водим боеве навред
и трепери целий свет
пред могъщото «напред»,
пред гръмовния ни вик.
В халите сме хала ний,
необятна мощ, що крий,
всичко що помита в миг!
Ний сме тиллов ураган,
всеки ден ний водим бран
и не от един дюкян
взимали сме страшна дан
две-три биволски ребра.

ТИ И ТЕ

От вашите прозори
на чудно слънце взори
обливат ме с топлик,
омайващи дъчи
на твоите очи
ме милват всеки миг
и как ме топят те,
о, палаво дете!

Но щом оттам назърта
пък твойта майка дърта
сърдито къмто мен
ил твоя зъл баща
с лулата си в уста
погледне ме надмен,
тогаз, дете, нечут
усещам вече студ.

НОЩНА ИДИЛИЯ

Сянка мярка се из мрака
в глухия сокак,
свидно либе тамо чака
млад юнак.

Спре, погледне, па закрачи
той насам, натам,
нощ е ледна, той обаче
цял е в плам.

Дрънкат шпори на ботуши
весело в нощта.
Всичко се наокол гуши
в пустота.

— Дявол взел те мари, Райно! —
момъка шепти. —
Зер ще чакам теб безкрайно,
де си ти? . . .

Дяволът дано те вземе!
Що ли не дойде?
Ах, минав толкоз време.
де си, де? . . .

Ала в къщи той решава
да я навести.
И пред техните тогава
спря врати.

Смело в двора той наднича,
вътре всичко спи.
Ех, юнаку не прилича
да търпи.

Поразгледа, понадникна
той едвам, едвам.
па се смело вътре тикна
цял във плам.

Над прозори се надвеси,
буйна кръв кипи
и през тънките завеси
поглед впи.

И картинка чудновата
вътре той виде
и разбра защо момата
не дойде.

Боже мили, що да прави?
Вие му се свет. . .
Ех, и той с ръце е здрави,
я напред!

И един юмрук по джама
страшно проехтя;
пипнаха се вътре двама,
писна тя.

Почнаха там два юнака
люта нощна бран,
всеки удря страшно в мрака
кат пиян.

Ех, че бой на поразия,
ех, че шум и вик,
ей в селото олелия
екна в миг. . .

Два юнака през вратата
бягат по един,
лудо киска се луната
в свода син

ПРЕДПРОЛЕТНА ЗЛОБОДНЕВКА

Кат някоя млада снаха пролетта
изритва веч своята стара свекърва,
а зимата злъчно отваря уста,
реве пак и сочи юмруци тепърва.

Намръщена ето пристъпя едвам
към нас кат пиана и бабата Марта
и кисели погледи хвърля насам,
изгубила сякаш е хлебната карта.

Пристъпя тя бавно и всичко расте,
треви и цветенца подават главите
и някак си бърже повдигат се те. . .
(като на съестни продукти цените!).

Предпролетно слънце куража стопи
и на сър Уйлсон — миротворчето славно,
но пак е възможно да се не стърпи
и бани да почне с Джон Буля наравно.

Анунцио с патос на десния бряг
на мътний Изонцо цветята възпява.
Австриеца сучи пък рунтав мустак
и шепне: «Ще светне май слънце тъдява!»

Джон Бул пък въздиша, скован цял във лед,
безсилно юмруци посочвайки днеска,
и яростни погледи мята навред,
треперейки цял от блокадната треска.

Към Битоля Ганьо си дяла кривак,
потрива ръцете и стяга се бърже,
Сарай пък се мръщи и шепне си: «Пак
тоз син мартеница ще мене завърже!»

ЕДНО ПОЧНИ, ИЗКАРАЙ ДРУГО

(ЛЮБОВНИ КУПЛЕТИ ПРИ ПОМРЪЗНАЛ ГРЪБ
И ПРАЗНИ СТОМАХ И ДЖЕВ)

Нощ кюмурена усука
столицата с чер саван,
по прозорците зачука
вятърът като пиян.

Нощ кюмурена усука
столицата с чер саван,
аз мечтая си от скука,
аз самин съм с моя блян.

Ей снежинките извиха
танец шеметен навън,
странни ме мечти смутиха
и изчезна вече сън.

Думба-лумба, хайде хоп,
ледна стая като гроб.

Аз, изтегнат на кревата,
спомням си за онзи ден,
аз припомням си, когато
пръв път беше ти до мен.

Аз мечтая тънки устни,
аз мечтая си за теб,
аз бленувам гозби вкусни,
пак бленувам топъл хлеб.

Че безспирно пак стомаха
и червата водят спор,
аз, треперящ от уплаха,
слушам страшния им хор.

Думба-лумба, хайде хоп,
днес фасул, а утре боб.

Твойте хубави крачета,
твойте обли рамена,
две угоени свинчета
с чудни мелнишки вина.

С тези палави очички
озари ме миг поне —
и забравя-ще, душичке,
че съм с празно портмоне.

Ех, изпихме хонорара!
Нищо! До-ще скоро нов,
кеф и бира ще докара,
ще докара и любов!

Думба-лумба, хайде хоп,
но сега съм с празен джоб!

СТИХОПЛЕТИЕ В «БУЛЕВАРД»

Госпожице, мамзел. . . през бирената чаша
как някак си по-стройна е снагата ваша,
как мила сте, игрива. . . въобще
приличате на малко, падаво дете,
красавица неземна, хубавица редка!
Разбира се, че никаква не правя сметка
за пудри, кремове и за боите мазни,
защото знам добре, че много туй ви дразни!
Ей, Жорж, я виж я как сърдито ме поглежда
изпод изтеглената с въглен тънка вежда. . .
Госпожице, недейте, моля, се нервира,
не съм аз крив, а тя — светата бира;
за прошка аз готов съм цяла нощ да шепна,
че вие сте пленително великолепна
със таз — аероплановидната капела. . .
Но кой ли офицер е дал столевка цела?
Пардон. . . камбаната-костюм го твърде бива,
у него съблазнително сте вий красива,
но жалко сал, девойко диамантоока,
но жалко само, че във всичко сте широка.
Докачих ли ви? Извинявайте тогаз,
пак бирата, мамзел. . . не съм виновен аз!

НОВА КВАРТИРАНТКА

На двора разцъфнало прелестно цвете,
разцъфнало снежно кокиче,
сред снежните бури, сред вихри проклети,
ей марта реши да окичи
с кокиче и нашия двор.

На двора разцъфнало чудно кокиче,
свенливо навело главичка,
на двора днес срещнах аз дивно момиче,
прекрасна една ученичка
пред моя изпречи се взор.

СНЯГ

Весден ужасен беше бой,
весден чудовища безброй
разравяха земята с рев
и оловните небеса,
тресяха се от техний вой,
смъртта, размахала коса,
се носеше навсяде с гнев
и с кръв гореща пътя свой,
и с трупье отбеляза тя.
Весден не стихна страшний бой,
весден борците без покой
достойно срещаха врага,
докат настъпила нощта
на всичко вече тури край
и като тъжна майка тя
загиналите в славний бой
обсипа с прелестни цветя,
покри с кокичета безброй

РАЗГОВОРИ

ИЗ УЛИЦИТЕ

Виж, адаш, онази дама
има двеста килограма
чистичко месо, нали?
— Ех, хептен го прекали!
Сто едвам тя има-няма.
— Разликата е голяма,
ала знаеш. . . що да сторя,
под диктовка аз говоря,
туй стомаха ми диктува,
неговият глас се чува. . .

Онзи господин насреща
за какво тъй те подсеца?

— Той ли? Сякаш е козел
или по-право овен!

— Все на малко! Слушай мен:
цяла свиня представлява!

Виж ти колко е дебел.

— За прасе и лаф не става,
може, може. . . да е крава!

Ето онова момче —
туй е хубаво свинче.

*

— Представи си ти, Иване,
колко хубаво ще стане
да поискаш от баща ми
вече моята ръка!

— Представи си ти сега,
че не мога си представя
тази глупост да направя.

*

— Лекар казваше да взема?!
Нищо не разбират те,
лъжат само. Едно време,
още като бях дете,
чух, че някой си велик
лекар казал пред смъртта си:
«Дръжте своите стомаси
леки вие всеки миг,
хладни своите глави
и не знам какво си още,
доктори не трябва да ви!»
Ала кел файда, уви?
На, например, ето аз
цели дни и цели нощи
нищичко, речи, не ям. . .
(Само четвърт килограм.)
На главата цял съм аз
зимата събирал мраз,
пил съм витошка вода
и от всичко кел файда?
На, едвам се днес държа!
— Вярно, докторска лъжа.

НА ЕДНА ВЕСЕЛА ВДОВИЦА

Ти си в траурните дрехи
кипарис в среднощен мрак,
ти си млада монахиня
с поглед тъжен, но и благ.

Твоят поглед поразява
твърде тежко всеки мъж,
поразения пожелава
с теб да е поне веднъж.

Устните пък твои али,
цъфнал в майско утро мак,
гонят чуждите печали
денем и сред нощний мрак.

Ти си нежна, благородна
като болнична сестра,
ти си весела, свободна,
вечно щедра и добра.

Офицери и цивилни,
тиловак или герой,
ласките ти тъй умилни
сгриват като летен зной.

Но съзрял те сред тълпата,
аз си смятам, без да ща:
твоят мъж от небесата
как ли зъби се сега?

БЛАГОДАТ

Чак до осем мрак покрива
столичния дивен град.
Вредом двойките щастливи
почват чудни офанзиви,
офанзиви толкоз бива!
Благодат!

Чак до късничко покрива
столицата шумна мрак.
Ученички с ученици,
вакарелките с войници. . .
Ех, сърцето ти се свива
от мерак.

Карай, карай! — ти се чини
шепне някак този мрак.
Щеш-не щеш, сърце не трае
и сезона му сега е —
хайде в тъмните градини!
Амче как?!

Прелест! Що да се приказва!
Питайте вий всеки млад,
хубаво мракът предпазва,
па и тя щом не отказва. . .
Мрак. Дървета. . . Топла пазва!
Благодат!

Чак до осем в тъмнина е
столичния шумен град.
Сгодно време толкоз бива
за амурна офанзива,
никой тъй да те не знае!
Благодат!

ВЕЛИКДЕН

Миллюков, Чхеидзе и Керенски
далеч Романова пратиха;
бездомниците съгласенски
прибраха си го с горест тиха.
Яйце в Русията се снесе
Великден армаган донесе —

Христос воскрес!

Уйлсон след дълги, громки речи,
в долари всичко кат пресметна,
записа се в тефтеря вече
на сбирчината разноцветна
и той се в кашата намеси,
и той яйце голямо снесе —

Христос воскрес!

Викторио гуши се в ботуша,
бълнува, вижда той миражи:
че е изличен от рабуша,
че Хинденбург ей на ще каже,
през Алпите кат се надвеси:

«Започвам веч! Редът ти днес е!

Христос воскрес!»

Яйцето земно аленее,
отвред го цапат разни четки,
а горе Саваот бледнее,
хептен обърка своите сметки.
Мира Великден не донесе,
отникъде се не разнесе:

«Мирът воскрес!»

СПОМЕНИ

През пролетно утро попаднах случайно
в обраснали гробища с буйна трева;
през пролетно утро, през утро омайно,
аз крачех, унило оборил глава.

Сравнени гробовете бяха с земята,
те тънеха в бурен и в буйна трева;
порутени кръстове всред самотата
нашепваха тъмни, прекрасни слова.

Разперили клони разцъфнали вишни,
земята обсипваха с снежни цветя,
порутени кръстове с думи неслишни
отричаха всичко прекрасно в света.

Те шепнеха тихо: «Животът човешки
е сън сал! Живота е празна мечта.
Сред радости светли, всред мъките тежки
помни ти, че всичко е тук суета.

Под нази почиват изгнили веч кости,
от хора различни тук има сал прах,
едно са тук учени, знатни и прости,
без разлика тук са богат, сиромаш.

Дечица и старци, слуги и велможи,
войници юначни, погинали с чест,
банкери и роби, служители божи,
сал скелети, кости са днес.

И всичките тези, кат вази пак бяха,
и всеки от тези на нещо бе роб,
едни за любов и богатство ламтяха,
а други за слава ревяха до гроб.

Едни се бориха с жар за идеали
и гордо, юнашки умряха за тях,
на други, живота пък инак разбрали,
иденте техни докарваха смях.

Едни си живота прекараха шумно,
а други дириха пък смисъл в скръбта!
Живяха, бориха се всички безумно
и мислеха вечно да са на света.

Загина, измря онова поколение
и ето заместихте него пък вий,
живеете също без капка стеснение,
че вечно Смъртта покрай вази се вий.

Но същата участ очаква и вази,
гробове очакват ви в бурен, в трева,
Съдбата капризна виж днеска те пази,
а утре чете ти надгробни слова!»

Случайно попаднах сред гробища стари,
гробове безбройни личеха едва,
порутени кръстове рядко стърчеха,
обраснали целите в буйна трева.

Къде да съм днеска, какво и да правя,
все туй аз блънувам, все виждам това:
гробове потънали в вечна забрава,
порутени кръстове в буйна трева.

КАТИ И ЛИНА

Закрача ли в булвара
в устата си с цигара
сред пъстрите костюми,
сред тънички парфюми,
аз зная, че край мене,
забързали засмени,
ще минете вий двете,
о, Линочка и Кети!

Реша ли както всички
в зелените горички
сред пролетна омая
и аз да помечтая,
то непременно двете,
затъкнали по цвете,
ще минете благати,
о, Линочка и Кати!

В театъра ли ида,
там вази пак ще видя
с страни заруменели
и рокли снежнобели —
две пеперуди снежни,
две гълъбчета нежни,
две лилии в градина,
о, Катенка и Лина.

Веднаж на пет години
и моя милост мине
към черквата от скука,

о, чортове, и тука
аз вази пак ще срещна
и ей душа ми грешна,
след толкоз труд смирена,
пак дяволът я взема.

ХРИСТОС ВЪЗКРЕСЕ

Камбанен звън се в тъмнината носи,
на светла радост звън ехти
и хор от ангелчета златокоси
приглася в модри висини:

«Христос възкресе!»

Сред звездна нощ се носи звън камбанен,
лети той плавно надалеч,
където тътне огън барабанен,
където светка кървав меч:

«Христос възкресе!»

Над македонските долини, в кръв обляни,
звънът на нов живот лети,
на Добруджа сред китните поляни
на свободата звън ехти:

«Христос възкресе!»

В страната на снега и бича
разнесе се камбанен звън
и ясно слънце днеска там наднича
сред адский мрак, след дългий сън:

«Христос възкресе!»

Далеч, макар и глухо, веч се носи
звънът тържествен на мира
и скоро всички пречки кат прекоси,
той громко екне ще в света:

«Христос възкресе!»

Камбанен звън се в мрака волно носи,
на светла радост звън лети
и хор от ангелчета златокоси
приглася в модри висини:

«Христос възкресе!»

ВЕЧЕР

(СТИХОТВОРЕНИЕ, НАПИСАНО В ЕДНА БИРАРИЯ
ОТ НЕГО — ИСТИНСКИ ПОЕТ, И ОТ МЕНЕ —
ПОЕТА SINEKURIO).

Т о й:

Ей вечер спуска се полека,
тъмнеят бранните поля,
гранати падат недалеко
и дигат облаци земя.

А з:

Часовникът ми б показва.
Пристига публиката веч,
насреща офицер приказва —
държи там някаква си реч.

Т о й:

Реват чудовища базбройни —
топове хиляди реват,
макар и в мрак, полята бойни
от битка кървава ехтят.

А з:

Жени, военни и цивилни
говорят, смеят в късни час,
започвам пак атаки силни
със чаши бирени и аз.

Т о й:

Оръдие едно започна
ужасен огън срещу мен. . .
Ах, как стрелбата му е точна,
ах, ето, тежко съм ранен. . .

А з:

Госпожица една чаровна
поглежда честичко насам,
под нейната стрелба любовна
къде съм, как съм, не се знам!

Т о й:

Струят се раните ми топли,
пред мен се кръгове въртят,
изтръгнуват се громки вопли
от наранена тежко гръд.

А з:

Главата ми се май замая.
Кръвта из жилите ручи:
«Мамзел, аз лудо ви желая» —
ах, тез уста, ах, тез очи!

Т о й:

Смъртта над мене се надвеси,
напускам жалък земен свят.
Смъртта ме сграбчи и понесе
отивам си. . . и колко млад!

А з:

Госпожицата си отиде,
не чуй се вече ничий глас. . .
Наокол се човек не види,
отивам си. . . пиан и аз!

БАЛАНИАДИ

Гърбосложен на кревата,
аз жадувам твоя стан
и в унесница благата
от мечти съм пак пиян.

Себеспомням скъпи срещи
из Борисов дървосад,
ръкостисници горещи,
отлетели безвъзврат.

Пеперудени одежди
себеспомням си с тъга;
ластовичокрилни вежди
пак тревожат ме сега.

Себеспомням лунни нощи,
себеспомням всеки ден.
Устодопреници още
нощем мир не дават мен.

Сърцесладките минути
кат зърна на нишел скъп;
сетне ядовете люти,
сетне душетровна скръб. . .

Гърбосложен на кревата,
аз жадувам твоя стан
и в унесница благата
стих въртя а la Балан.

ПРЕД ПРАВЕДНИЯ СЪД

— Защо така ме лъжеш, защо така ласкаеш
твореца свой, човече? Или пък ти не знаеш,
на пръсти че познавам живота ти нечист?

— Простете ме. . . по навик. . . аз там бях журналист.

НА 42-ИЙ НАБОР

Хайде, другари, да чукнем стаканите!
Ето очаквания час!
Ето, ще екнат навред барабаните,
ето, ще сбират и нас!

Нека последните дни да прекараме
с песни, вино и жени,
нека ний шумен живот да покараме
в тези останали дни!

Скоро ще гледаме ний на цивилните
с завист нескрита, с тъга.
Хвъркнат ще скоро и тези умилените
румени женски лица!

С горест ще спомняме ний ученичките,
техните нежни слова,
нощните срещи, разходки в горичките,
хвъркне ще всичко това...

Скоро мечти ще ни бъдат слугините,
по тях кръвта ще кипи.
Що да се прави, таквиз са годините.
а пък сърце не търпи.

Хайде, другари, дигнете стаканите,
пейте, пирувайте днес!
Може да трябва и ний из балканите
също да време със чест!

СЛЪНЦЕТО НАД СОФИЯ

Ни облаче по небосклона!
Как Феб ухилен цял наднича!
Ех, слава боже теб, балтона
не трябва днес да се облича!
Речеш. Излезнеш. Изведнъж
тъмней небето, рухва дъжд.

Какво ще правиш? В къщи тичай,
че със вода шега не става,
и тежкия балтон навличай!
Наденеш го, ала тогава,
като че ли напук на теб,
засмял се пак отгоре Феб...

Ту облаци, ту Феб наднича
и все измама след измама
и чини ти се, че прилича
тогава слънцето на дама,
подир която изпотен
търчиш кат кученце весден.

Щом молиш я — тя се надува,
говориш ѝ — съвсем не чува,
обърнеш ли ѝ гръб обаче,
след тебе, виж, че тя закричи,
ала щом хвърлиш поглед благ,
тя същото започва пак.

МАЙ

Ето, в кървава одежда,
но затрупан цял с цветя,
дяволито пак поглежда
месецът на любовта.
Той поглежда изпод вежда
и усмихнат ни нарежда:
— Нека радост зацари,
нося вест на вас добра —
бог чрез мен ви озари
с светлината на мира!
Дойде на теглата край!
Май! Май! Май!

Май във кървава одежда
шепне на Поанкаре:
«То, мосю, както изглежда,
вий вървите на добре!
Дръжте се! Аз догодина,
вярвам, пак като намина,
да намеря всичко в ред
в тез наторени поля!
Че за тези ви дела
вам се пада целий свет
и ще бъде то се знай!
Май! Май! Май!

На бащи и на съпрузи
май говори с ласкав глас:
няма рокли, няма блузи,
мораториум за вас!
На Викторо пък той шепне,
и око му да не трепне,
ако тръгне с Николай!
На Джон Бул, че занаят
с него тръгва целий свет,
целий свет от край до край,
тръгва даже Парагвай!
Май! Май! Май!

Май заблъскал барабана,
със торбичка на гърба,
новобранецу покана
праща вече за чорба!
Па поглежда изпод вежда
и ни дава той надежда:
— Хайде, тичайте отвред,
топла бака чака вас,
вий родени сте с късмет,
свет видели в харен час.
Там за вас ще бъде рай!
Май! Май! Май!

ВИТОША И СЛЪНЦЕТО

(ВЕЧЕРНА ИДИЛИЯ)

Тлъста слугиня пред своя задирник
с беличко шалче безмълвна стърчи.
Млад ординарец пък, вечен немирник,
праща й светли целувки — лъчи.

Праща той сетни целувки въздушни,
тя червенеет пък цяла от срам,
взори не вдига, но сякаш си шушне
— Гледай, симпатно, още насам.

МАЙСКА ЗЛОБОДНЕВКА

Май усмихнат пак пристъпи,
цветни май пристъпи пак,
слънцето в лъчи ни къпе,
спрял въз нази поглед благ.

Шавнаха девойки красни
с блузи бели като снег,
в тях човек кат се захласне,
с някой блъсне се дирек.

Шум в зелената горичка
и идилии весден,
ученици, ученички
срещат месеца засмен.

Пеперудки снежноцветни
кат онази на Сарай
с шашконосците кокетни
весело празнуват май.

Мая щом отпразнуваха,
към Норвегия отвед
веч другарите тръгнаха
да смирят целий свет.

Маркс със Марс ще там се бори,
ще играят там на мир,
облачните кръгозори
те ще чистят най-подир.

Джон Бул прави майски бани
и в съюз цял свят зове,
Вилсон люто пак се кани,
отдалече все реве.

Виктор край Изонцо дреме,
Виктор сочи с яд юмрук,
боже, мина толкоз време,
що не дойде Триест тук.

Жофър със... не знам кого си
ще пътува през море,
галагани ще изпроси
и надежди да сбере...

Слънцето в лучи ни къпе,
май прегръща ни в екстаз,
ах, госпожици прескъпи,
как далече съм от вас.

СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ

Кат някой заключеник с прекисел вид
отправлям аз взори с тъга към града.
Обтегнал краката, на скоба превит,
аз правя екскурзии пак с мисълта.

Роят се в душата ми блен подир блен
и спомени скъпи един подир друг,
кат призраци бледи въртят се пред мен
и шепнат: «За малко мръдни сал оттук!»

Представям си днеска в престолния град
какво е веселъе, какви тържества!
Какво става сутрин на шумний парад,
как волно бих бродил кат всички сега!

На музики, песни приятният шум
в ушите ми сякаш и днеска звучи!
Ах, тез деколтета, тоз облак парфюм,
тез бузички пълни, тез светли очи!...

По стройни редици от школна младеж,
бродящи навсякъде с песни, с цветя,
светец да си даже, пак поглед ще спреш
и ще изкривиш, тъй... неволно уста!

И най-непохватният в тоз весел ден
и той не остава със празни ръце.
Днес всяка е щедра и всеки засмен,
днес рядко се среща студено сърце!...

Кат някой заключеник с прекисел вид
седя аз самотен на ниский креват!
Ах, колко щастлив, ах, колко честит
е всеки, що крачи из шумния град!

В ПОЛИТЕ НА ВИТОША

(РЕКВИЗИРАНО ЗАГЛАВИЕ)

На Тодор М-ки

1. НОЩ В КНЯЖЕВО

Утихнали са прашните сокаци,
замлъкна вече всяка врява,
изчезнаха софийските юнаци,
дошли на шум и пир тъдява.

Къщурките се гушат плахо в мрака
като войници във блиндажа,
мечтаючи за пълна топла бака,
за дом, креват и друго даже.

Зефир полъхва леко по баира,
със разни напоен парфюми,
по борчета и храсти той се спира
и моли им се с благи думи:

«Кажете ми какво видяхте днеска,
кому вий дадохте закрила
и кой любовната си треска
е перил тук със своята мила!»

А те шумят, шумят — от смях премират.
Разправят нему разни сцени.
Звездите сякаш слушат и разбират,
та все споглеждат се засмени.

2. КРАСНО СЕЛО

— Насреща ще имате хубава гледка,
ще гледате Витоша тук постоянно,
оттатък пък имате млада съседка,
ще слушате всяка нощ вие пиано.

— Наляво живее чиновник пък дребен,
но с ягоди има обширна градина.
Кажете го, рече го, във тоз кът вълшебен
малини и ягоди всеки си има!

— Хазайке, прекрасни са тези градини,
добре било тука. . . разправят ми всички,
но имало още по-сладки малини —
устата на дивните ви ученички!

ЖЕНИТЕ

ВОЙНИШКО ПИСМО ДО МАК-ГРО

Ти често дрънкаш за жените
и често смееш се над тях.
И аз се смеех, но през дните,
когато между тях си бях.

Но днес е друго, в аскерлъка
жената много се цени,
аз право, друже, тази мъка
не чувствах до тези дни.

Но днес жадувам, както всички,
жена макар от среден вид,
жадувам хубави очички —
очички женски с плам нескрит.

Че с седмици жени не срещам,
колега скъпи, аз сега
и затова разбирам, сещам
какво е по жена тъга.

Тук често погледът ме маме
и тръпна аз от радост цял,
аз виждам в всяко нещо дами,
но винаги съм зле видял.

В полето завчера се мерна
пред нази нещо кат жена —
в дрезгавината предвечерна
вик радостен отвред екна!

Стълпихме се бегом тогава
и жадно впихме ний очи,
ей фигурата приближава
и всеки гледа и мълчи.

Какво обаче? — Вместо дама
одърпан поп мина край нас.
Разбира се, за таз измама,
псувахме здравата тогаз.

Друг път, преди седмица беше,
викнахме: «Вижте хубава мома!»
Но за беля дъждец валеше,
та туй пък мъж бе с мушама.

Да знаеш колко радост носи
видът на някаква жена!...
Създанията дългокоси
за нас са друг чешит храна.

Та мойто мнение сега е:
жените нам са благодат
и никой хич да се не мае,
да люби, докато е млад!

Със целувки и поклон
вечно веселий Вилмон.

Р. С. Сетих се по привичка стара,
ще извиняваш! (Щеш-не щеш!)
Да не забравиш хонорара
на първи да ми предадеш,
но, моля те, недей се мръщи.

Същия

НА НЕЯ

(ВЕЧЕРНА КАЗАРМЕНА-ЕЛЕГИЯ)

Усмехнат напусна веч Феб. небосвода
и запад червен е кат твоите устни.
По плаца казармен полека аз ходя
с мечти пак из шумните улици броя,
с мечти, сал че ротний не ще ме пусне.

И ето представям си всяка градина,
пред мене се мяркат зелени горички
и ти пред очите ми, девке, премина
с усмивка чаровна на устни-малина,
с изгарящи, палави вечно очички.

Ей здрачът вечерен се влачи полека,
настъпи ще нощ — кат косата ти черна;
ще бъде и тази нощ хубава, мека,
но колко ми струва? Ти щом си далеко,
с какво ще послужи тъмата вечерна?...

Светилото дневно се скри неотдавна
и запад кат твоите устни червен е.
По плаца казармен разхождам се бавно,
но ето сигналът разнася се плавно —
зове на проверка кат всички и мене.

ТЕАТРАЛНА ЛЮБОВ

Катерина, Катерина,
ти познаваш моя нрав,
влюбя ли се, зло не чина,
аз не ставам Лудетина,
нито буен Борислав.

Но за Хамлет не мисли ме
и от него съм далеч,
ни за някой дядо Климе,
за чието славно име
щеше да се тегли меч.

А пък ти си, както зная,
опърничава жена,
та ще видиме на края
дали аз ще те играя,
или ти, кат досега.

Вярвай, прелестна Аида
(не тъй тлъста кат оназ
Морфова де... без обида!),
пак смекчена ще те видя,
сигурен в това съм аз!

Ще си взема, Катерина,
някой добре скроен фрак
и наконтен цял ще мина
покрай вашата градина.
да те хване пак мерак!

Ти се смееш и отричаш,
мъжемразко, сал наглед!
Смей се, дрънкай що обичаш,
аз ти казвам, ти ще тичаш,
две по две е често пет.

ПИСМА ОТ ВРОНТО

Инак, браче, се живее
тук на бойното поле,
няма женско да замине,
няма сладки гласове.

Няма «нея» да прегърнеш,
ни целувка да дадеш,
накъдето се обърнеш,
все войници ил пустеш.

Сутрин острите баири
слънцето щом позлати,
вихър страшен в миг засвири,
всичко сякаш затреши.

Сбирщината на Сарая
пак баирите покри,
ала знаем ѝ колая
и добре церим я ний...

Европейци, пъстрокожи,
сред тътнеж и смъртен звън,
българския нож положи
купища на вечен сън.

И утихне битка люта,
ний отдъхнем си за миг,
но след някоя минута
други идат с громък вик

Бомби, топове и пушки
в хор наново зареват,
нови свият се вихрушки,
но безсилен е врагът.

Тиха лвечер щом пристъпи
и полъхне лек зефир,
запад в кърви се окъпе,
както днес е целий шир.

Но поезиите тези
не виреят знаеш вред,
ний сме повече стратегии
и певци «на нож», «напред».

Та утихне ли борбата,
отдадем се на Морфей,
докат громко в тъмнината
бай Сарай оттам запей...

Инак се живее тука —
друго, братко, е насам,
днес за днеска няма скука,
но... по-харно си е там!

Черна

МАЙСКИ ЯДОВЕ

Нахлул широката си шапка,
в далечината поглед впил,
под мишницата с едра папка
аз крача мрачен и унил.

Решил съм да напиша нещо,
но не намирам нийде мир:
във стаята ми е горещо
и кряска някой във безспир.

Затуй аз в градската градина
поседнах в кът усамотен,
но тлъста някаква слугиня
се сложи цялата до мен.

«По дяволите, злъчно викнах,
какъв е тоз обществен строй?»
и листа в папката си тикнах
и пак поех аз пътя свой.

«Сега в Борисова градина!»
подадох си команда сам.
«Спокойствие там барем има
и ще напиша нещо там!»

И ей в една алея тиха
седнах и молив взех в ръка...
но дечурлига куп смутиха
спокойствието ми сега.

Тогаз отидох по-нататък,
главата си с ръка подпрях;
но пак покоят беше кратък —
смуте ме кръшен женски смях.

Две ученички с бели блузки
вървяха право срещу мен
с очи игриви, с али бузки...
и аз усетих се смутен.

Закрих с ръцете взор тогава,
тръгнах да търся пак покой.
Тоз път каквото ще да става,
аз ще довърша труда свой.

И ето трупат се куплети
и аз така съм възхитен!
Но... о, човечета проклети,
от вази нямам мир весден!

— Обичаш ли ме? Чух отзади.
— Съмняваш ли се във това?
Обърнах се. Тук луди-млади
лежеха в буйната трева.

Мъжът едвам се поизправи
и легна пак спокоен той!
О, времена! О, гнили нрави!
О, жални свете без покой!

И цял потънал в мисли тежки,
с псувни аз тръгнах за дома,
ала, о слабости човешки,
и ти, госпожице сама...

Ах, този път мътните ме всеха,
потърсих в друго аз покой;
намерих нужната утеха.
Благословен да бъде днешният строй!

НОВАТА МИ ЛЮБОВ

Закрача ли в обширний двор,
унесен в сладостни мечти,
все там отправям слух и взор,
отдето се вестяваш ти!

Аз чакам те със жар, с любов,
с молитви тихи на уста,
аз чакам твоя нежен зов,
най-сладък зов, най-мил в света.

На ниския креват прострян
със устав някакъв в ръце,
един-едничък само блян
тревожи моето сърце.

От всичко скъпо отделен,
ти радост сал ми си сега!
Една-едничка ти от мен
разсейваш тежката тъга!

О, ти ми си в живота нов
кумир и радост, и любов,
о, дивна медена тръба,
зовяща сладко на чорба!

НОЩНИ

Назърта плахо нощ чаровна,
обвита в своя чер воал
като вдовиичка тъжовна,
прикрила жаждата любовна
под привидната печал.

Като край своята изгора
аз крача и назъртам вред,
ужасна чувствавам умора,
но с всички сили пак се боря,
че има двадесет и пет!

Ах, зор е, дявол да го вземе,
като махало да вървиш,
да се разхождаш по туй време
и толкова да ти се дреме,
че прав, кажи-речи го, спиш!

Сънуват морните момчета,
изказва всеки дерта свой:
един любовниците смета,
до него друг пък се премета
и вика громко: «Рота, стой!»

Отляво някой шепне нещо,
четвърти смее се със глас,
разправя пети пък горещо,
че марширувал твърде нещо,
а друг реве: «Съвсем не аз!»

Отвред партенките кирливи
ухаят на шкембе-чорба,
навред се водят офанзивни
и газовете вадушливи
прибавят своята миризма.

Госпожице, с очите сини
и млечнобелите страни,
там твоя милост що ли чини?
Дали край вашите градини
скитосва някой друг, нощни?

ДЕН

На подпор. Г. в. Делев

Във злато и пурпур е изток облен.
Ей слънцето праща целувки си първи
на диви чукари, които весден
ще тътнат страхотно и смучат ще кърви.

Каква дивна свежест! Какъв аромат
из тези заспали усои се носи!
Какъв хубав ден, а какъв мрачен ад
ще кипне и младости ред ще покоси.

Отсреща размърда се вече врагът
и първий си сутринен привет изпраща:
отеква в усоеите тъмни ревът
и дума, че люта бран вече захваща.

Гранатите пръскат се околоръст,
земята с дълбоки покривайки рани,
и облаци черни от дим и от пръст
и здигат се вредом кат малкм вулкани.

В тревога минава се час подир час
и всичко безспирно наоколо тътне,
но его вразите се носят към нас
и чуват се техните викове смътни.

Едвам приближили, и оловен град
веригите техни без жалост покоси,
сразени политат те вече назад
след тях пък ей друга вълна с бяс се носи.

АСКЕРСКА ВЪЗДИШКА

От казармения двор
аз жадувам твоя взор,
твоя взор на самодива,
кат вермута що опива.

От казармения двор,
през високия стобор,
скрит във чизмите си тежки,
шерна си молитви жежки.

И очаквам вечно аз
твоя взор и твоя глас,
дивна, модроока Флора
моя свидена изора.

МОЛИТВАТА НА ЕДИН СТОЛИЧАНИН

Към твоя трон, Творецо, съграден от лъчи
(аз него не съм виждал, но чул съм за това!),
отправлям най-смирено днес своите очи
и шепнат бледи устни молитвени слова.

За себе си не моля аз никакви блага,
не искам аз от тебе ни злато, ни любов,
защото харно зная, че както досега,
ти няма и да чуеш и тоз път моя зов.

Недей да мислиш, нещо че моля се на теб
на кръвнините страшни на туриш вече край,
нито да ми изпратиш чували с топъл хляб,
нито пък да отвориш за мене своя рай!

За друго днес се моли на теб един аскет,
отправил морен полед към ясни висини —
аз моля ти се кротко, аз искам занапред,
Творецо всемогъщи, ужасно топли дни.

Та тлъстите търговци, тез кърлежи безчет,
безмилостни смукачи на бедния народ,
да видят, Саваоте, на този жалък свет
човешка мъка що е, какво е кървав пот.

О, нека ги помъчи без труд събрана мас,
о, нека пот облее престъпните чела,
аз химни ще ти пея, ще сваля теб тогаз,
макар да не премахне туй нашите тегла.

Към твоя трон, Творецо, съграден от лъчи
(дали е тъй не зная, аз чул съм за това!),
отправлям най-смирено днес своите очи
и шепнат бледи устни молитвени слова.

ЗАГЛЕДАН В ДНЕШНИЯ ДЕН

Загледан във днешния ден,
не виждам аз друго освен
суетност, тъма и порок
и никъде никакъв бог,
достоеен за чиста любов,
човек за когото готов
да бъде света да презре
и с гордост на кръст да умре.

Загледан във днешния ден,
аз виждам мнозина кат мен
с вериги на млади крила,
сломени от ранни тегла
и влачуци морни крака
без ничия свята ръка —
ръката на някой пророк
да сочи там истински бог.

ВЪВ ВЪГЛИЩНИТЕ ПАЗВИ НА АДСКА НОЩ

(ИЗ НЕНАПИСАНАТА СВИРКА
«КОСОНАСТРЪХВАТЕЛНИ СТРАНИЦИ»)

Мрачна нощ криле разпери,
ето кипна страшен ад,
цялата земя трепери,
рев надава буйна рат!

Ах, каква е канонада!
Ах, какъв подземен рев!
Галиба небето пада
пред ужасний божии гнев.

Черна, Черна, ти какво си?
Ти играчка си пред туй!
Тук ужасен гръм се носи,
тук се адски тътен чуй!

На пет метра сто топове
сеят тука плам и смърт,
още пресни, още нови
как безспирно те реват!

Данте, Данте, де трепериш,
пожълтял като лимон?
Как ли на това се дзвериш
горе, байчо Наполеон?

О, Вердьоне, тътен мощен
надали си нявга чул!
Тук се води бой среднощен
с канонада от фасул.

ПО Ц. ОСВОБОДИТЕЛ

— Защо от мене тъй се вардите?
Затуй ли, че из булевардите
вървя след вази като пес?

— Вий можете и да потичате
след мене, щом като обичате
и щом без работа сте днес.

— Ах, чуйте. . . пламък задушава ме,
да мисля, да вървя не дава ми,
нима не виждате това?

— Да, да, ужасна днес е жегата
и много на. . . ума наблега тя —
личи по вашите слова!

— Защо така се подигравате?
Нима вий не познавате
до днес какво е любовта?

— От бабите съм нявга чувала,
че туй чудовище върлувало
от памтивека на света!

Че спадало в еднокопитните
и зоолози. . . най-опитните
се чудят нему и до днес!

— Защо сте тъй без съжаление. . .
или пък сте със намерение
да ме направите злочест?

Отказах се и от госпожици
и сякаш че милиони ножици
разрязват моята снага!

— Нима така се вие борите?
Ами защо се не покажете
на морски. . . на курорт сега?

Ако парици пък си немате,
защо тез ножици не вземете
да продадете на ангро?

— Ах, моля, спрете с подигравките!
— Аз ако спра, ще почнат чавките,
за туй. . . аз правя ви добро!

НА МАРГАРИТА К.

В очите твои се чете
пак пламъкът на юлски ден,
ала той, хубаво дете,
съвсем не стопля вече мен!

Обвит в дебел саван от скръб,
не сецам твоите очи,
тъй както гръмнати млад дъб
не сеца слънчеви лъчи.

В гърдите ми младежки жар
угаси ледена вода,
срутен е всеки друг олтар,
оста сал този на скръбта.

Погребал цветни младини,
не чакам да възкръснат те!
Към друг ти взори обърни,
към друг, о прелестно дете!

КУРОРТНО ЗЛОБОДНЕВИЕ

Таз година столичаните
на курорт не ще вървят,
зер соленички са баните
повече от всеки път.

Та затуй те при месарите
бани в пот ще правят пак,
в халите и на пазарите
ще вървят с голям мерак.

Тук безплатни са масажите,
няма нужда и от трен —
две-три крачки по паважите
и къпи се в пот весден!

Ежедневно в океаните
хладни бани прави Джон,
малко хладнички са баните
и за Виктор тоз сезон.

Константин поради климата
в Атина не бил добре,
сигур много жегата има, та
ще пътува през море.

Русите се къпят в кашата,
що забърка Бъкнан,
и преля се вече чашата,
но мир няма още там.

А на Франция водачите
мъкнат се един след друг,
още зимьска по дачите
и на север, и на юг.

Че ужасна там е жегата,
от Германия що вей,
и по дачи всеки бега, та
по на хладно да живеи!

Може скоро тези местности
и Сарай да промени,
че го чакат неизвестности,
чакат го масажни дни!

Скъпи столични госпожици,
пак вий шавате навред,
ала нежните ви кожици
ще добият по-друг цвет.

Ний пък крачим днес из дачите,
що ни подари царът,
но не тъй вий както крачите
из постланий с плочки път.

А тъй блъскаме табаните,
че излиза често плам,
поради това и баните
са ненужни днеска нам.

ЮЛИ

Домъкна се юли, пристъпвайки леко,
нарамил със жегата чувал,
и с нея обсипва той назидане,
и с нея ни мъчи без жал.

Изонцо направи пак кървави бани,
Изонцо лежи на брега,
подобно на френци и на англичани
по тила се чеше сега.

Джон дърпа пък дългите си бакенбарди
и вика към новия брат:
«Хей, Вилсон, колега, ела ме поварди,
че гина в блокадния ад!»

А Вилсон Доларинг по стара привычка
навирил е потний си нос,
па шепне си глухо: «И мен гъделичка,
о, Джон Буле, този въпрос!»

И руския извор се пак не избистри,
пак хаос, пак каша е там!
В почуда са клетите руски министри,
в почуда е сам Бъкънан.

Той мръщи се, кисели прави гримаси,
че изворът може да спре,
и тежко тогава без руските маси,
о, кой друг за Джона ще мре!

Атаките вихрени доле поспреха,
Сарай е наново в покой
и в атински кръчми днес дири утеха
след тоз непосилен тъй бой. . .

Домъкна се юли и рокли ефирни
навсякъде мяркат се веч
и гледаме ний — новобранци немири —
с въздишки по тях отдалеч.

ПОЛИТИЧЕСКИ СОНЕТ

№1

Сърдита нощ воал безкраен
над сънната земя простира,
но месечко левент нехае,
с лъчи воала ѝ раздира.

Уста разчекнал до ушите,
отдолу пес един го лае,
но месечко из висините
разхожда се и хич нехае,

че песът зъби му се злобно
и че със громкия си лай
тревожи тишината гробна.

Да, месечко си е далеко,
затуй полай си, бай Сарай,
на сърце да ти стане леко!

ПОТВЪРЖДЕНИЕ

— Не ще съмнение в това
и да отричам фактите не смея:
повтарям, имаш ти глава,
но за да носиш шапката на нея.

ПОЛИТИЧЕСКИ СОНЕТИ

№ 2 НА КЕРЕНСКИ И С-ИЕ

Суша от реформи, суша!
Прах навсяде, прах и пек!
Просто идва ти до гуша,
просто пръска се човек!

Ала на горещините
намаляха изведнъж,
благодатно висините
ви обляха с буен дъжд.

И запяхте вий «Осанна»,
но това, което стана,
и у вас възбужда смях:

всичкият държавен прах
у републиката ваша
се обърна днес на каша.

МОЯ ХУБАВА РАШЕЛ!

Електрики кат гердан
ме обливат со лучи;
я пак от любов пиян
диря твоите очи —
две очички кат кюмур,
две очички без пена,
со единичкия кусур,
дето гледат настрана.

Електрики кат гердан
пръскат златна светлина
(колко левчета ли зян
стават само за това?).
От любов треперящ цел
кат пред някое апаш
ходим, прелестна Рашел,
покрай магазина ваш.

Ходим я напред-назад
и подсвиркам со уста,
но се пръскам чак от яд,
че проклетото баща
не се мръдва ни за миг,
ни за миг, Рашел, оттам!
Ах, това е резелик. . .
иде ми да го изям!

Тюх. . . казах голямо лаф!
Я не съм си людояд,
но за туй не ще масраф,
па и знаеш пусто яд! . . .
Няма що! Ще трябва пак
някой лев за макари,
щеш-не щеш! Любов, мерак:
трябват мъки и пари.

— Добър вечер, ой Аврам,
дойдох на алъш-вериш.

— Молим да ме извиниш,
днес не мога да ти дам,
че и те са днес с есап,
та, мой господин Арон,
ако малко си ербап,
иди звади го купон! . . .

Електрики кат гердан
пръскат златна светлина,
я от вашето дукия
тръгвам бавно за дома,
а в сирсето ми кинжал,
а в душата ми печал,
сякаш някой е обрал
моето джамлък без жал!

НИЙ СМЕ ВЕСЕЛИ БРОДЯГИ

Ний сме весели бродяги,
ний сме влюбени в света
и сред смях и песни гоним
свойта хубава мечта.

В колесницата на Бакхус
сред стаканения звън
ний прегръщаме живота
в някакъв неземеи сн.

Не достигат нас вълните
на житейското море,
ний сме волнокрили чайки,
ний бездомни сме царе.

Наште радости съдбата
не е в сила да срази,
ний се смеем и когато
трябва да текат сълзи.

Ний не мислиме за утре,
ни за ад и ни за рай,
нас не стряска, не тревожи
на живота тъмний край.

Ний живеем вечна младост,
ний живеем шумни дни,
дните ни са чисти, леки,
както джобовите ни!

Ний сме весели бродяги,
ний сме влюбени в света
и сред смях и звън стаканен
гоним хубава мечта.

ВЕЧЕР

Пристъпи вечер тъмнопола,
ей лъхна вредом хлад
и освежи челата потни
на стихналата рат.

Почиват си войскари морни,
весден водили бой,
те пак са с пушките в ръцете
и дремят в безпокой.

Немеят тъмните чукари,
вред тишина цари,
но колко ли атаки мощни
ще има до зори?

ГОРЕЩНИЦИТЕ

Горещниците вече вързопят си багажите,
изпращани со здраве от огнебарабаните,
со здраве ги изпращат поляните, балканите,
където и до днеска не секват пак масажите
за русите, жабарите и франко-англичаните.

За път се вече готвят жестоките горещници
и дъждоносни бродят по-често в небосклоните,
изливници ще рукнат, ще свестят те евзоните,
та с Петър и Никита и други стари грешници
ведно да се озъбват на нас и на тевтоните.

Горещниците вече вързопят си багажите,
а ний се тилочешеме и мудрим се над сметките,
че липсват ни одеждите, че рядко са подметките.
Ще тръгнем босоходци и вий де — братовчедките —
на нас за душетровие гърбът си ще покажете.

Горещниците летни вързопят си багажите,
а ний си гърлотъпчиме с фасула сух стомасите
и смаяни летиме, възседнали пегасите,
и търсим окозьяпнали дано да ръкохваниме
лекарство — да поправиме тъй някак си финансите.

Горещниците вече събират си багажите
и готвят се со август за дружно ногодвижение,
а ний сме тъй кахърни, тъй много сме загрижени,
че ще пресекнат вече да бродят по паважите
девици устокръвни со рокли свилокнижени.

ЗА РАЗНООБРАЗИЕ!

В очите ти незримо слънце свети
и сипе зной,
но слънчевия пек не любим лете,
омръзва той.
Ти знаеш как в горещините
желаем дъжд,
затуй, мамзел, я помрачи очите,
поне веднъж!

Да бликне хлад, ей тъй нà, за промяна
от тез очи!
Омръзна ми да си все тъй засмяна!
Я поплачи!

РЕДКОЛЕГИЯТА НА СП. «СМЯХ И СЪЛЗИ» — 1917

IX-192/100.

Северно сияние

От рудните поля далеч до Атлантика,
През тайните ми на индус безкрайна
И вие до света да поят и юрест бина,
Тирени с рудини лъг сияние велико
Открои с любов свещената си тайна.
И неговият лъг е взор на херувим
И неговият зов е връх: „да победим!“

*

Тирени се латон до бранни легови
А бурното море възвръща се и тирени:
„Сатанине, вий деца, вий робини милиони
Той спати с злато и извади корони,
Угасващи в нощта и в сунцата смутни!
Съд ноще вий деца по Лондон, Берлин, Рим!
Умира старият свет, ний нов ще сътворим.“

*

И бина най светл бий северно сияние,
Огрен отен яви през крвавата везер.
И родните деца възвръщат в великата
Смирението нощ издани с златани
И тирени все напред рудини нощ светл нр.
А неговият зов лети най светл хили,
А неговият хили връх: „да победим!“
Христо Смирненски

ФАКСИМИЛЕ НА СТИХОТВОРЕНИЕТО «СЕВЕРНО СИЯНИЕ» — 1921

ХРИСТО СМИРНЕНСКИ СЪС СЪУЧЕНИК — 1915—1916

УНИВЕРСИТЕТЪ ВЪ СОФИЯ.

Филологически факултетъ.

Учебна година 1918 / 19

Брой въ факулт. книга 686 • Брой въ универс. албумъ 1134

Студентска книжка

на

Христо Смирненски

родомъ отъ

Записан

на

7 ноември

1918 год.

Подписъ на студента

прѣдъ квестора:

Христо Смирненски

Царска Придворна Печатница — София.

СТУДЕНТСКАТА КНИЖКА НА ХРИСТО СМИРНЕНСКИ — 1918

ДОБРЕ ДОШЛИ, СЪЪПИ ГОСТИ!

На новопристигналите ученички

Пристъпва мрачный листопад,
изпратил с авангард напред
на шумния престолен град
подарък прелестен букет
от свежи есенни цветя.
Привет горещ на есента!
Привет! Привет!

Пристъпва тъжний листопад,
изпратил дивен дар напред —
букет с неземан аромат,
от ученички свеж букет,
букет от румени лица.
Привет сърдечен вам, деца!
Привет! Привет!

Привет вам, птички без крила,
понесли песни, смях насам!
Привет! За нашите тегла
целебен носите балсам
по кървавите си уста.
Привет о, есенни цветя!
Привет мил вам!

Привет, деца на любовта,
прехвъркнали на школо тук!
Привет вам, прелестни цветя,
от изток, запад, север, юг!

Привет вам, палави очи,
лица от лунени лъчи
и жар уста!

Ще екне пак приятен шум
в «Борисовата», в «Одеон»
и нова струя от парфюм
под столичния небосклон
ще влее тъжний листопад.
Поклон вам, дивна благодат!
Поклон! Поклон!

НА ТЕБЕ

Устата ти усмихната весден
е изток, изток кървавочервен,
устата ти е цъфнал мак сред росна шир,
трептящ под ласките на лек зефир.

Очите ти са слънце в юнски ден,
възпряно морно в ясни висини,
клетник за миг от него озарен,
погребва вече цветни младини.

Гърдите ти са кипнали води
на тъгнещо през бурна нощ море;
те носят радост, носят и беди
на този, който с трепет в тях се взре.

А твоят гъвкав, твоят строен стан
е статуя в старинен някой храм
от млад ваятел, що по свиден блян
е вложил в нея всичкия си плам.

Вървежът ти — на плах елен вървеж.
И твоят смях, и твоят звучен глас
пораждат в мен копнеж подир копнеж
и гасна тихичко по тебе аз.

КРЪПКИ

Нощно темнило проклето
щом над село долети,
рипвам лудешки ви плето,
рипва в гърди и сърцето,
рипа то лудо, тупти,
сетило близо че са:
твоята свила коса,
твоите мермер гърди.

Тръгна из дворите равни,
гледам, озъртам се вред,
ето в тъмата пак шавне
Шаро и громко пак лавне,
лавне и литне напред!
Гръм ударил ви и псето,
хайде обратно през плето,
хайде на пусти късмет.

Мъчно отвътре се скача,
па и не види човек.
Я бенеvreци закача,
я се пък малко разкрача,
оти не твърде съм лек,
та пак кракът ми затъне
в пустите дяволски тръне
или в дълбокий хендек.

Сутрин се майчица кара,
кръпките като реди:

«Сине бре, вече съм стара,
пак ли кърпеж ми докара?
Мирен бре, сине, седи!
Дойде ми вече до гуша!»
Мене това ли се слуша?!...
Сърцето стене в гърди!

«Мале, тез кръпчици скоро,
скоро се, майко, редят,
рани от свидни изгори,
рани от красна Тодора,
кървави рани във гръд,
от очи огнени, скъпи,
кой ще ги, майко, закърпи
всеки ден да не болят?»

КАКВО Е ТУЙ, МАДАМ?

Не се учудвам, че Баронът подари
тамам хилядо лева чистички пари,
не бих се чудил, ако някога дори
и хаджи Кочо изтъпанчи се напред
и викне: «Нà бре, хора! Нà! От мене пет! —
Но вашето дело, повярвайте, мадам,
как да окачества не знам! Съвсем не знам!

Не бих се чудил даже, ако ред се въдвори
за някой ден макар в Русията дори,
не бих се чудил, ако някой дипломат в зори
събуди се и почне работа — неял,
ала на туй ваше дело, о хубава мадам,
все чудя се какво название да дам!

Не бих се чудил, ако Кракра — славният барон
си купи за през зимата без лоѝ балтон,
или пък «Барабан» от есенния веч сезон
увеличи ни хонорара най-подир.
Не бих се чудил най-сетне и да се сключи мир,
но вашата постъпка, прелестна мадам,
подложи ми ума на бури и на плам!

Не съм спокоен, вярвайте, дене, ноще!
Главата ми да обясни това не ще,
о, хубава госпожо, вий що за личност сте?
Каква сте ексцентрична, тайнствена жена,
та в тези толкоз апетитни времена
купувате така със най-спокоен вид
горчица и не знам какво за апетит!?!

ЛИСТОПАД

(ВМЕСТО ЗЛОБОДНЕВКА)

Дявол знае откъде
над престолния ни град
неусетно долете
златодрехий листопад.

И донесе ранна смърт
на градинский маскарад.
Спряха песни и смехът
отпътува в безвъзврат.

В джоба ми прилегна мрак
и повея остър хлад,
т. е. се довлече пак
и паричен листопад.

На великите мъже
стихва спорът в Петроград,
чрез куршум или въже
чакат своя листопад.

Офанзивният синьор
пак превил е нещо врат,
че след непосилний зор
дойде тъжен листопад.

Джон Бул и Поанкаре
тоже пръскат се от яд,
че и къмто тях дойде
опърничав листопад.

Дявол знае докога
сред безумний този свят
ще върти така коса
человешкий листопад! . . .

Ти, мамзел, веч окротне,
липсва старият инат!
Вярно ли е, или не,
че си в своя листопад?

ЕПИТАФИИ В АВАНС НА СЪГЛАШЕНСКИТЕ ВОДАЧИ*

1. Л о й д Д ж о р д ж
Борец за кървавий потоп
почива в този хладен гроб.
Живя, мечта да освободи
света от всякакви народи.
2. П о а н к а р е
На вечен сън лежи под тази пръст
тоз, що разпъна Франция на кръст.
3. Н и к о л а й Р о м а н о в
Откърмен в Царское село,
да вникне в тюрмите успе
и че светът е колело
доказа ни той най-добре.
4. В и к т о р о Н е п о д в и ж н и
По път сред скръбни кипариси
към Рим, човече, затечи се
и там по четири страни
от «Св. Петър» тъй викни,
че всичко да се потресе:
«Ум царува, ум робува,
ум патици пасе!»
5. Ф е р д и н а н д у л В л а ш к и
Почива тук босякът молдован,
що казал бил след Тутракан:
«От меча кожа ремък се не вади
и лозе на баир се мъчно сади.»

* Не гарантирам, че земята няма да изхвърли труповете им.

6. А л б е р т Б е л г и й с к и
Да, крал се той роди, ала сполучи
по чуждите врати да стане куче.

7. В е н и з е л о с
Тук е зарит
скорпион от Крит.

8. Г а з д а П е р о
Почива тук един велик
по глупостите си старик.
Мечтата му бе да опре
държавата му на море
и бог му сушата отне,
ала виде море поне.

9. К е р е н с к и
Безумен, празноглав водач
земята е прибрала тук.
Лежи тук този, що напук
на бившия си бог
девиз издигна «С кръв и плач
напред от трън на глог!»

10. Н и к и т а Б о с я к
Ей, странниче, иди и вредом разкажи,
че тук поет, апаш и крал лежи!

11. В и л с о н Д о л а р и н г
Почива тук сарафинът прочут
или же умният пожарникар,
що искаше световния пожар
да угаси чрез ноти и барут,
ала в конце концов той сам
попадна в неговия плам.

В «ЛЕГЕ»

«Леге». Задръстен тротоар
и двойка там. Той хапльо стар,
а тя пък прелестна жена
с очи на палава сърна.
Потънал в пот, почервенел,
той, хапльото, се е навел
и връзва връзките ѝ, тя
стои с усмивка на уста,
върти на четири очи
и нещо смътно в тях личи. . .
«Леге» и столичен елит —
и пъшка той надве превит,
прокапва пот кат едър град,
а тя поглежда всеки млад
с усмивка блага на уста
и сякаш смята си сега
с кого би било най-добре
сред туй нестихващо море
да тури тя поне веднъж
на изпотения си мъж
ей тъй на. . . само за шега,
един чифт хубави рога.

СПОМЕН

. . . и във време оно людето
имаха за пища месо, яйца,
сирене, мед, сардели и не-
рядко баници . . .

Из «Купонски летопис»

Сборник пред мене с формули разни
вдясно мастило, вляво тетрадка,
вляво тетрадка с листовے мазни
буди в душа ми тъмни съблазни,
горест по радост, щастие кратко.

С думи чаровни, с думи на фея
шепне ми тихо тази тетрадка,
в горест въздишам, в неџа копнея,
слушам, че нџвџа тук, върху неџа,
сложена била баница сладка.

ЛИСТОПАД

На Чичика

Трепетлики пъстростволи,
свели грани замечтани,
ронят листи златоткани;
рой девойки сивополи
плъпнали са между тях
с яснозвучен, кръшен смях.

Ние войни потни, прашни
ги поглеждаме под вежда
и смехът им ни нарежда
скъпи случки некогашни,
спомени от светли дни
през цивилни младини. . .

Трепнат грани полуголи,
шепнат листи златоткани
за забравени романи
с ученички късополи
през печален листопад
в този същи дървосад.

АААХХ!! . . .

(СЪЛЗОПРОЛИТНО ЕСЕННО НАСТРОЕНИЕ)

Ах, капки ситни, ситни,
ах, капки маргаритни
от оловно небе.

Ах, миналата есен
в такъв сокак ли тесен
и моя милост бе?!!

Де с шумни аркадаши
сред шум и звънки чаши
заварваше ме тя. . .

Ах, плачат небесата
и стенат по земята
поронени листа.

РАЗГОВОРИ

— Умът ми, колега, витае безспирно
по чуки, долини, поля и гори,
той вечно в пространството броди всемирно
и денем, и нощем. . . насъне дори! . . .
— Не ме изненадваш с туй нещо, колега,
понеже от по-рано знаех това:
разправят навред, че отдавна избегал. . .
той де. . . квартирантът на твойта глава!

— Аз зная те за вечен веселяк,
тъга когото не спохожда.
— Е да, такъв съм, но и мене пак
до гуша нявга ми дохожда. . .
— Тъгата си изливате тогава
навярно тутакси с перото. . .
— Така обикновено правя,
т. е. тъй както вий в гърлото
изливате си, то се вика,
по цели бурета мастика.

Очите ѝ са шоколад,
смехът ѝ — немски мармалад,
страничките ѝ пък каймак са,
устата — цъфнал нар. . . накратко:
тя цялата е нещо сладко —
но има преголяма такса.

БЕЗОТПУСКНИ НАСТРОЕНИЯ

Ка Н. Т-в

1

Запад се в кърви алени къпе,
в кърви на воин смъртно ранен.
Бродя из парка, спомени скъпи
плахо пристъпят около мен.

Есенна вечер, вечер прохладна
стели несетно дрезгавини,
пак ме притиска скръб безпощадна,
пак ме тревожат минали дни.

Спомням си, спомням дни пъстроцветни,
дни преживени в песни и смях,
спомням си, спомням радости сетни
в черни неволи, дошли след тях.

2

Ах, колко радостни били алеите,
безспирно шум царувал в тях,
ах, колко прелестни били и феите,
ах, колко радост, песни, смях! . . .

Звънтели вечно там стаканите
и гълъбов се вие дим,
летял, разтваряйки вред раните,
весден Амур неуморим.

Ах, колко прелест, колко щастие!
Там пир бил, денонощен пир
Ах, ще ли вземеме участие
и ние в него най-подир?

Или все тъй с далекогледите
от парка, в скърби потопен,
ний ще се вираме в съседите
и ще въздишаме весден?

ЛЕЛ

При баща си в кабинета
със сияещо лице
тя, блондинката напета,
втурна се с албум в ръце:
«Тате, тате, обърни се!
Петрович, виж, бил поет!
Неочаквано написа
днес в албума ми сонет.»

Но с уплаха очевидна
взе в ръце албума той:
«Вместо работа солидна
туй да върши зетът мой?!»
И зачете той тревожно
рожбата на своя зет,
гледа мрачно, осторожно
всяка дума, всеки ред.

Той чете, чете полека
и от бръчкаво чело
бяга леко надалеко
грижата за бѣдно зло.
Махнал всякаква тревога,
махва зетовий сонет
и провиква се към бога:
«Слава теб! . . . не е поет!»

прев. Ведбал

КОПУШКОЗЕМЕТРЪСНА ПЕСЕН

На Понто

Ден денувам в улиците прашни,
нощ прекарвам — без сънища страшни,
нямам каси,
нямам даже хижа,
нямам страх, ни
полунощна грижа
леле море,
дивни ученички,
море тихи
борови горички.

Бог богува — хич се и не чува,
трус бушува — нека си бушува.

Не ме стряскат
земетръси пусти,
няма бяг по
гащи и по фусти.

Леле мои
прелестни съседки,
море чудни
панорами редки.

Трус яви се — крачка през прозора,
крачка сторя — ето ме на двора,
не търкалям
се по стълби вити,

няма писък,
ни глави разбити.
Леле моя
къща без етажи,
море леки
кат перо багажи.

НАПРЕД, СИНЬОРО!

Каква е тази страшна врява?
Какво, Викторо, с тебе става?
Че бива ли бе, господине,
спечеленото в две години
тъй да отстъпиш на вразите?
Тъй да си плюнеш на петите?
Постой, синьоро мой, постой!

Земята взета с ред победи
за две години — две-три педи
я пресметни й колко чини!
Не бива тъй бе, господине!
Задръж се мънишко, задръж се,
нали и ти уж воин, мъж си!
Напред, синьоро мой, напред!

Постой, опитай ти кривака,
поизправи си тъй гръбнака,
па сетне плюй си на петите
и дето видят ти очите
сред портокали, кипариси
на зимна дача оттегли се!
Така, синьоро мой, така!

На, тъй и твоите ортаци —
отбор соколи и юнаци,
подред багажите си взеха,
зарязаха те родна стреха

и здрави-живи надалеко
днес животуват тихо, леко.
Върши ти същото, върши!

И тъй към Лондон или Ница
в незрима качен колесница
(демек по нашенски в трамвая
на хаджи Пеша) ти на края
при Петра, Коля, кокошара,
ведно со своята китара
иди, синьоро мой, иди!

БЕЗОТПУСКНА ЕЛЕГИЯ

Самин сред своята печал,
загледал храмовете златоглави
и къщите — палати величави,
обвити в гълъбов воял,
душа ми тях за миг не пожелава.
Една мечта, една мечта тогава,
душа, сърце и ум обзима:
ах, отпуска да има!

Самин сред своята печал,
затънал доста в ада на земята,
аз вярвал съм във бъдеща отплата —
за рая божи съм мечтал;
но днес по чортовете пращам рая
и вместо него, вместо рая, аз желая,
о, блян, мечта неотразима,
ах, отпуска да има!

Самин сред своята печал,
самин загледал нощем висините
с наполеони бляскави покрити,
какво, какво не съм желал!
Но днес на тях аз кръст поставям
и в самотата своя пожелавам
със жажда, жажда негасима,
ах, отпуска да има!

Самин сред своята печал, ТАМ Я
в уста с изгаряща угарка,
вървя по мъртвите листа из парка
с мечта по светъл идеал;
и ей димът на букви пропълзява
и буква подир буква цял ред става,
димът несетно форма взима:
«Ах, отпуска да има!»

В МАТУШКА РУС

Двама витязи се срещнаха пак,
тътен и врева се носят край Нева,
облак прах вие се, стели се мрак.
Али байраци се мощно развеват
и върху тях и надлъж, и нашир
с букви различни: «Реформи и мир».

Вият се облаци, носи се рев,
боеве люти и дати велики,
вихром се хвърля Керенски със гнев,
лъвски го срещат отбор болшевики;
кърви се леят, а екне безспир:
«Мир и реформи, реформи и мир».

Тръпне мужикът и вслушва се ням —
чий вик победно из мрака долита,
кой тържествуващ днеска е там
и обиколен от рошава свита,
провъзгласява се жрец на мира
и възвещава пак нова зора!

1918

ЗАДАЧИ

1. Дадено е:

Троцки с рошавите си другари,
Уйлсон с купищата си долари,
Джон със сладкозвучните си лири.

Във задачата се дири:
ако преговорите умрат,
кой е крив за тази смърт?

2. Дадено е:

Лявото око на Хинденбург поглежда
към Париж и проче изпод вежда.

Пита се: какво сънуват в тези зимни нощи
бай Поанкаре със Клемансо и още —
като имаш плюс туй и мира пред вид,
как менят гащите им своя колорит?

3. Дадено е:

Кирчо иска автомобил да си вземе,
а Бобевски сметки прави пък след време
да наеме или да си купи нейде дача.

Дири се у таз задача:
за целта на тези хора колко рими
и у р а, н а п р е д н а н о ж и м с а
необходими?

ЕЙ ТАКВОЗ... ЕЙ ТАКА!

Стяга си денят багажа
и поема дълъг път,
ала още по паважа
твоите крачка сноват,
прелестните ти крачка,
и възбуждат, как да кажа...
ей таквоз на... ей така!...

Витоша, вещица стара,
тръпне в белия си шал.
Ти си още из булвара,
твоя буен плам е сгрял,
пламък... как да нарека?!
Ти добре го знаеш, Мара?!
Ей таквоз на... ей така!

Бърза покрай теб пребулен
важен, важен минувач
и несетно откъм Люлин
стели се вечерен здрач.
Аз стоя на своя пост,
а в душа ми чорт притулен
шепне нещо... ей таквоз!

Пълната луна разлива
меки сребърни лъчи
и лукаво се подсмива —
има нещо, то личи!

Пак ли някой нощен гост?
Ех, то лесно не се скрива...
Сигур, сигур... пак таквоз!

Девет вече, девет става,
глъхне шумния булвар.
Някой тебе приближава,
бърже те прегръща с жар
и поема подръка.
Брей, какво ли пак ще става?
Сигур нещо... ей... така!

НА МОЯ ПРИЯТЕЛ ТОМА

Тъмен е живота, чер кошмарен сън,
Облаци безкрайни над света тежат,
Мудно се разнася погребален звън,
Ангели във черно над света летят,
Горести застилат тесния ни път,
Ручей от пошлост и разврат шуртят.
Идол е парата — властно божество,
Гибелта на брата — светло тържество.
О, честит е този, който прав върви,
Радост, който дири в чистото дело,
Огъня на правда у кого пламти,
Враг нещаден който е на всяко зло
София, 4. II. 1918 год.

БЯГСТВО

Трагикомична опера в 4 действия с проста форма,
но сложен състав. Музиката реквизирана.
Действащи лица — авторите (2).

Действие I-во

Пее се по «В нашата стая
отдясно» по Миленков

Минават девойки край парка,
сърцето ми къса мерак,
допушвам последна угарка —
ей бързо се стели веч мрак.

Намига лукаво луната
и кани ме тя към града,
тя шепне ми рипвай стената —
няма да видиш беда.

Оттука ще хукнем из мрака,
виж тъмна е, тъмна нощта!
Чаровното либе те чака —
за тебе въздиша сега.

По гласа на «Каж ми, девице!»

Каж ми, Цветане,
отдека туй ще стане,
без никой да ни хване
в рискования бег.

Оттамо тя е ниска,
оттамо по ми стиска,
оттамо ми се иска,
но виж пък там човек.

Пред нази бяга школьник,
кат нас един неволник,
кат нази недоволник
прескача я завчас.

Измачкан, свит и прашен,
той бяга там уплашен,
като на тигър страшен
да чул е страшний глас!

Край на I-во действие

Действие II-ро

По гласа на
«Прощавай, ний сме разделени!»

Прощавай, ний сме разделени,
стена висока е зад нас.
Летим ние запъхтени,
летим по късен нощен час.

Градът, сгушил се в тъмнината,
примамва наши смътен взор,
но шавна нещо край стената. . .
Позор. . . позор. . . нечуван зор!! . . .

По гласа на «Край Босфора!» . . .

Край стената шум се вдига,
лъскат сабли, щикове,
ето Гелов веч пристига —
ескадронците зове! . . .

Скоро, скоро, соколета,
вижте ги кои са тез.
Май изглеждат «юнкерета»,
бягали са сигур днес!

Я елате скоро тука,
казвайте кои сте вий!
Ей сега се вече спуска,
закъсахме здраво ний.

По . . .

Обиколиха те нас
и познаха ни тогаз
Думба, думба, тра-ла, ла,
що ни трябваше беля.

— Ха сега пред нас напред,
даде Гелов заповед.
Думба, думба, тра-ла, ла,
що ни трябваше беля.

Край на II-то действие.

Действие III-то

По «Съюзници-разбойници»

Поехме ний алеята
и смело тръгнахме напред

и там къде се следваше,
набързо дадохме ответ.

Загазихме, закъсахме,
напред към карцера, напред.
Ех, що да чиниш, братко мой,
като сме нямали късмет.

По «Войници ний сме славни»

Сега вървете смело,
вървете вий напред,
в килийките си тесни
влезнете там поред.

Напред, напред,
ех, кучешки късмет!!...
Напред напред,
да няма 25!...

По «Сама се мома излъгала»

Подкара ни карауло
и ни вътре мушна,
леле темничка килия,
темна и задушна...

Отряза ни наборките
да се не обесим,
взе ни игли безопасни,
да се не заколим!

Постояме, погледахме,
маана найдоме:
не е светло, хич не струва,
оти тук дойдохме!!...

Темно, брате, темно ете
ка у катраница,
нито газениче свети,
нито вощеница.

Край на III-то действие.

Действие IV-то

По «В нашата стая отдясно»

В нашта килия отдясно
живее школьник един
и нему доста е тясно,
макар че той е самин.

Цял ден той пъшка, въздиша,
легнал на дървен креват,
килия му грозно мирише,
просто се пука от яд!!...

По «Сижу за решеткой...»

Сижу за решеткой в темнице сирой,
отвънка ни варди весден часовой,
той крачи полека и гледа насам,
и сякаш ни шепне: «Що трябвало вам!»

Край

19. II. 1918 год.
София

В. на Н. В. училище

Край на великолепната поема.
Героите останаха с 6 и 1/2 и 30 без градска
и до днес се мъчат в бастилията.

ПЪТНИ АҚВАРЕЛИ

1. ШОСЕТО

Намръщена вечер. Мъгла неприветна,
шосе вред осеяно с ями
и скачащ файтон в тъмна нощ непросветна,
и кисели, пышкащи дами.

Камшик из тъмата изсвири и плесне
и глас файтонджийски отекне.
Ей хукне пак конят, добил сили пресни,
но скоро се плъзне и клекне.

Посипал рода му с псувни всенародни,
повдига го стар файтонджия,
той рита го, дърпа, а в мъки безплодни
изтяга животното шия.

Измъкнем се бавно и ний из файтона,
запретнем набърже ръкави.
Повдигам аз, вдига и важна кокона,
зер няма какво да се прави.

След пышкане дълго се конят изправя,
заемем си бърже местата,
файтонът потегля наново тогава
и почва танго пак в тъмата.

2. ГАРАТА

Тълпа разноцветна се блъска в тревога,
процапвайки шумно в калта.
Боричкане, мачкане, разпри до бога —
целувки и вопли в нощта.

С вързопи се влачи кат чироз женица,
след нея дечица реват,
старик омърлушен, до него девица,
зад тях пък войници търчат.

Селяк натоварен със едри дисаги,
евреин креклив и превит,
до тях ученички с усмивчици благи
и циганин с мечешки вид.

Две-три фереджета над пъстри шалвари,
помръзнал безгрижен хлапак
и групичка рошави, свити другари,
и пристав, засукал мустак.

— «Готово!» Изсвирване остро и в мрака
заклаща се охлювът трен.
«Да пишеш!» «Довиждане!» «Дай го на кака!»
«Целувка на Ванчо от мен!»

3. ВАГОНА

Вагоните пълни с човешки консерви
без оглед на място, на гакси и класи,
отвънка висят пък нечетни резерви
и плашат дечицата дребни с рева си.

Един не, вагонът и 9 етажи
да има, не можеш пак никъде седна,
а плюс туй ни лампа, ни лунен лъч даже —
навред се разстлала мъгла непрогледна.

Навсякъде носят се остри парфюми
от чесън, цървули, вино и мастика,
въздишки, целувки, несвързани думи,
наука, пазари, любов, политика!

Внушителен бас се разнася в вагона:
«Хей, моля, седнахте ми вий на бомбето!»
Във отзив пък писне незнайна кокона:
«Полека бе, чичо, удуши детето!»

В кюшето на гайда свирня се разнася —
събрали се тамо кефлии войскари,
а дрезгав ѝ хор гръмовито приглася —
пригласят и пляскат с ръце отпускани...

— Кондуктор ли, каеш?! Той знае ли Черна?
Не може дум-дум биле тука да влезне!
— Адаш бре, Маноле, бре, ти си на pewno,
стани бре, седна ми на груди железни!

— Госпожице, знаете... то ужас бе тамо:
Картечници, бомби, гранати... фугаси...
— Разбирам, разбирам, пуснете ме само!
Недейте тъй, моля! Не сте май с ума си...

А тренът кат лоен търговец в тъмата,
натъпкан до гуша, се влачи и стене.
Кат млади невести навън сред мъглата
дърветата бели стърчат заскрежени.

ВОЛНИ ПРЕВОДИ

1. ТАМ

Там, де мощна гръд вълните
удрят с тътен о брега,
де с столетия скалите
бдят и стенат под снега,
де клокочат страшни бездни,
де цари и смърт, и плач,
меч е стиснал чер палач;
там, де кървави вълните
сини трупове влекат,
де се вият с страх орлите,
де стихните реват
непрестанни и страхотни,
де клокочи тъмен ад,
де триглавите животни
дишат смъртоносен яд,
де с козел зловеща врачка
броди из тъмите там,
де на всяка нейна крачка
блика син и кървав плам,
там, де еква мигновено
сатанински злобен глас,
там, да кажа откровено,
нигма не съм ходил аз!

2. ДАМСКИ ЧАСОВНИЦИ

Моят прелестен съсед
е чудесен философ,
той на всекиго ответ
да даде е все готов.

Вчера питам го: — Защо
дамите на своята гръд
под самите си сърца
тез часовници държат?

Той отвърна ми тогаз:
— Как? Не знаете ли вий? . . .
За да бият те поне,
дето нищичко не бий!

ПОЛУРЕКВИЗИРАНИ ЗАГЛАВИЯ

КАК ТРЯБВА ДА ЖИВЕЕМ,
ИЛИ СВЕТОВНИТЕ ЗАГАДКИ

В годината веднъж е пролет
и младостта веднъж цъфти!
Животът е последен полет
на смъртно поразен орел!
Докат смъртта не си съзрел,
ликувай, пей, цъфти, лети,
за да не кажеш в смъртно ложе:
«Че аз какво ли съм видел?
Че аз не съм живел почти,
а ти зовеш ме горе, боже!». . .

Така едни шептят
и до самата смърт
прекарват своите дни
с вино, смях и жени.

*

— Животът ли? — На облак сянка!
Кошмарен, неприветен сън.
Култура ли? — Не сън, но дрямка,
печален монотонен звън!
Любов, богатство и наука,
едно са те — развеян прах,
едно е радост, скръб и скука,
едно е цар и сиромаш,
а господ — сън на болен ум —
безумен ужас пред смъртта. . .

Дигни глава, заплуй света
и в... мозъка един куршум...

Така пък другите серсеми
решават своите проблеми.

*

— Честит е този, който може
на братята си тежкий кръст
въз рамото си да положи
и без награда, гордост, лъст
въземе пътя към Голгота.
И там кат светъл мъченик
за тях пожертвува живота...
Честит е той и триж велик!

Така редят едни със скръб,
поглеждайки околвърст —
дано да зърнат някой гръб,
за да положат своя кръст.
Разправя тъй и дядо поп,
а неуморно цял живот
гон корем и пълни джоб
с със чужди мъки, чужди пот.

*

— Глупак е всеки, който смета
за братя някакви да мре
и цял живот с вериги крета,
загазил в буйното море
на своите сълзи и капки
от кървав, безполезен пот!

Глупците, казвам, клатят шапки
на бог, добро и дълг към род!
Премазвай всичко, що ти пречи,
блъсни, тъпчи, ала живеи!
Човек бъди, а не човече,
гори, но никога не тлей!

Печал и милост не познавай,
гранит бъди! Сърце от мраз,
едничка власт в света познавай —
властта на мощното си «аз»!...

Напук на мазничката калимявка
така четвърти байчо джавка...

*

...И тъй редят се със стотици
великомудрени слова,
ту бисери, ту прах, ту трици
от човешката глава,
ала жестоките загадки
усмихнат се безмълвни пак
и кряскат хората кат патки,
заблудени в мъгла и мрак.

...На философията смисълта е
таз: всеки бае, както знае!

ДОЛУ ЖЕНИТЕ!

В кои времена и във кой край, не знам,
в светия олтар на величествен храм,
събрани на спор там от кол и вѣже
беседвали учени, умни мъже.
Жената и тука пак тема била,
за нея се потили стари чела,
и тя като извор на всички тегла,
на злоба, коварство, лъжи и разврат,
обсипана била с проклетия град.
Поддържали всички, че по е добре
светът от жената да се отърве.
Но как и по кой начин? Този въпрос
не бил толкоз лесен, не бил толкоз прост.
И всеки предлагал по нещичко там,
но всеки харесвал си своето сам.
Започнал се спор там отчаян, горещ,
че всеки един мъж оратор бил вещ,
че всеки от тях бил прочут философ
и своята мисъл до смърт бил готов
все тъй да поддържа със громки слова.
И нямало свършек на всичко това!
Но в храма случайно се вмъкнал старик,
та бърже прекъснат бил спорът велик.
Затихнали крясъци буйни завчас,
а старецът бавно пристъпил тогас
и седнал посреди тях сияещ, засмен:
«Аз дойдох, започнал, да чуете мен,
защото, минавайки днеска насам,
послушах словата ви, пълни със плам,

задочни присъди една по една
по адрес на злото, названо «жена».
Събрани тук, всички ревете във хор,
жените клеймите в разврат и позор.
Жените ви носят уж само злини,
но никой не може от вас без жени!
На своите думи сега още вам
ей тук доказателство просто ще дам!»
И без други думи беднякът-старик
отмахнал брадата и ето че в миг
отстъпват мъжете в възторжен захлас
с очи премрежени от огнена страст:
кат лилия снежна, кат девствений сняг
по диви чукари, де нивга челяк
не стъпва, кат пяна на буйна вълна,
застанала гордо там дивна жена.
Красива била тя кат роза през май,
кат дивна хурѝ в Мохамедовий рай,
тело най-изящно сред всички тела,
зъби маргарит и къдрици смола.
По обли бедра и по огнена грѣд
и в тъмните взори сияел грехът;
от пламък усмивка по устни-рубин
замаян, захласнат бил всеки един.
Мълчание страшно. . . Но само след миг
към нея се втурнали всичките с вик
и почнал там страшен бой. Рукнала кръв,
беснеели всички! Кат риби към стрѣв
се хвърляли всички, че всеки там прѣв
желаел да стигне до нея, а тя
с усмивка чаровна на али уста
сред боя изчезнала бърже оттам.

.
В светлия олтар на величествен храм
великите люде с нечувана мощ
се душели, хапели до полунощ.

ЕПИГРАМИ

Математик е или сам се тъй нарича,
туй не е важно, но той точността обича
и затова часовника си гледа вечно
и изчислява, изчислява безконечно.
О, рядко има като него хора точни!

Не бях видял човек, току да почне
да ви приказва и часовника да гледа
и затова отличен той е за беседа,
той никога вам отегчителен не става,
защото... глупостите свои изчислява.

АРТИСТИ

Мъжът артист е! Съпругата обаче
и тя си има дарби: гласец и мишци здрави.
Затуй кога съпругът остане без петаче
и скърби го налегнат, съпругата тогава
да пъшка и скучае съвсем не го оставя —
по цели дни с метлата комедии му прави.

ВСЕЗНАЕЩА

Какво да заговориш, тя тутакси горещо
започне да разправя, че туй е старо нещо.
«Не знам» и «чудно нещо» в света за нея няма.
Навсякъде я бива и всичко тя разбира!

Наум ми тъй дохожда, че щом е толко веща,
отдавна тя ще знае, че днес не се намира
от нейна важна милост отрепка по-голяма.

НА ЕДИН ДЪЛГОКОС

Приятелю, разбирам, че нужни са купони
за хляб, месо, обуца, за преди и балтони
и че у всичко има различни сметки тънки,
но знам пък, че за господ не съществуват спънки,
комисии, съвети, купони и печати,
та чудя се тогава, защо той у глава ти
не е вложил от милост акълец една шепа,
та тъй да се не луташ като кобила слепа.

НА ТЪРГОВЦИТЕ

— Недейте граби толкоз! Народът стене, страда,
изпратил в урагана чадата свои скъпи!
Съвсем го вий обрахте! Такава ли награда
на тез неуморими за свобода сеячи,
на тез чутовни войни, о търтеи, се пада?!...
Недейте тъй! Народът в сълзи се днеска къпи.
— Ахаа! Гледай, гледай! Той можел и да плаче?
Сълзите да му вземем забравили сме значи!

ВОЕННА СТРАНИЦА

(ПЕСНИ ЗА ЕВА В СТРОЕВА ПРЕМЕНА)

1. В КОЛОНА ПО ЧЕТИРИ

Страхувам се, мила, страхувам, понеже
из твоите дяволски телени мрежи
простенват заплетени: сума младежи —
на своите чувства водачи невежи.

Страхувам се много, страхувам се, мила,
гърбът ми пак нещо да не поизпати,
че малко несигурен тук ми е тила,
че кой знай какво ли си смята баща ти.

Че тъкмо се впусна във мощна атака,
и хоп той открие ми огън преграден —
в резерва пък може и брат ти да чака
и хоп моя милост у крепост обсаден!

2. ВЗВОД ПО 6 В ОТДЕЛЕНИЕ

Нощта е чаровна. В душата ми буди
тя спомени свидни за минали дни,
когато из парка на две пеперуди —
на ранната пролет две рожби тъй луди,
игривата младост ме толкоз учуди
и свежата хубост ме толкоз плени!

И в нощи подобни под пълни прозори
как крачех и дебнех кат вещ часовой,
дано се тъй някой прозорец отвори,
дано ме помилват пак огнени взори,
дано глас звънлив като моите шпори
прошепне: «Елате, о рицарю мой!»

И леко натиснал тогава вратата,
пристъпях аз тихо кат смел шурмовак
и вместо картечници, бомби, в тъмата
ме срещнат усмивки и топли обятия,
за моята смелост достойна отплата —
триумф и трофеи за младий юнак!

3. В КОЛОНА ПО ДВАМА

Ти чудно, ти чудно красива си дама!
Понесени бодро в колона по двама,

в колона по двама из шумни булвари
вървим ний след тебе — по служба другари.

По служба другари — ний смели разезди
търпиме задружно несгоди, премежди.

И рядко обстрелващи теб с комплименти,
очакваме вечно все сгодни моменти,

та впуснати смело във силни алюри,
да можем да стигнем до твойте ажюри.

4. ГЛАВИ НАДЯСНО

Когато в булеварда
успее да извардя —
игривите ти взори —
в гърди ми заговори
незнаен, мощен бас
и кара ме тогаз
о, цветенце небесно,
неволно да прошепна:
«Глави надесно!»

В «Борисова градина»
кат пеперудка фина,
щом минеш покрай мене
с очички устремени
из шумний карнавал,
то с тихичка печал
замарширувам бясно
и на ума си шепна:
«Глави надясно!»

Когато с куп другари,
все ветерани стари,
все негасима слава,
неволен взор отправя
към твоите крачка —
не знам защо така
усещам се натясно
и тутакси командвам:
«Глави надясно!»

Ала кога баща ти
кат параход се клати
край теб с бастун в ръцете,
то, ма щете извинете —

командата тогаз
съвсем забравям аз,
защото не е лесно
пред него да командвам:
«Глави надесно!»

СЯНКА

(полунощни блянове)

Моноотонен громък звън
полунощ възвести
и наново мирен сън
всичко пак приюти.

Светла нощ е като ден,
като блян на мома,
спряна пръв път от ерген
край шуртяща чешма.

В тихо, тайнствено хоро
вред звезди се редят.
В резки сенки и в сребро
занемял е градът.

Златний храм кат страж
и гори, и блести,
всичко около мълчи
в самота и мечти.

*

Храсталакът прошумя,
клони трепнаха едвам,
с плавни стъпки сам-сама
сред прозирната тъма
дева носи се насам.

Облак-свила, облак-снег
от безбрежен друм възви
и понесен в полет лек
със воал сребрист и мек
нейната снага обви.

Бледоликата луна
океан лучи разля
и с вълна подир вълна
сребросиня светлина
нейни кротък лик заля.

Посипаха се звезди
като златоогнен дъжд
и на нейните гърди
накит в миг се подреди,
накит скъп нашир и длъж.

И пристъпи тя към мен —
в блян унесен часовой,
аз отдадох чест смутен,
тя пък с реверанс студен
бърже мене поздрави.

*

— Сяно, коя си кажи без лъжи
пропуска също полека кажи,
иначе взимам те май «за стрелба».

— Пропуск не зная, че сянка съм аз,
сянка на таз, що недавна пред вас
стихна с усмивка на али уста.

— Хубаво, ала на три крачки стой —
виждаш, че аз съм сега часовой,
нашия устав така май гласи.

Трепна усмивка по свежи уста.
«Слушам, прошепна полекичка тя,
виждам, че пушка със нож те краси.»

Па се понесе в тревога тогаз,
стреснах я сигурно с ножа си аз,
та громко викнах след нея «пардон».

— Нищо, не плаши ме вашият нож;
с нож и барут аз дружа в ден и нощ! —
тя ми отвърна с чаровен поклон.

— Чакай тогава, за миг се възпри,
аз съм на пост тук, кажи, до зори,
чакай да зърна пак светлий ти лик.

Трепнаха плахо зелени листа —
бърже закри се от взора ми тя,
само сподавен разнесе се вик:

— Аз съм мечтата на всичките вас:
Отпуска, Отпуска казвам се аз. . . —
И самота възцари се след миг.

Монотонен звън замре
в безпределни широти,
ето Смяната пред мен
с тихи стъпки се вести.

ВОЕННА СТРАНИЦА

(СЪВРЕМЕННИ БОЙНИ СРЕДСТВА)

1. ПОДВОДНИЦА

Този род оръжие е мощно
средство за съвременния бой.
Действува без отдиш денонощно,
не познава норми, нито строй.
Движи се из министерства разни,
дето хвърля бомби тип «съблазни».
Там обикновено настанява
на поправка слаби миноноски
(то се знае туй е без разноски!).
Плюс това тя често посещава
и училищните скучни сгради,
откъдето твърде лесно вади
в пясъка затънали гемии.

Р. С. Покрай тези форми има бол
тям подобни и от мъжки пол,
действието им е чудновато.

2. КАРТЕЧНИЦА

а) «М а к с и м»
Отличава се с деликатни части.
Смазва се с помада или пасти.
Винаги от фланга тя напада
и коси сърцата без пощада.

Честичко, наместо към сърцето,
тя насочва огъня към портмонето.

б) Шварц-Лозе или же
махленская клюкарка
«Шварц-Лозе» е вторият вид. Доста
по-груба и затова по-проста.
Винаги намиса се във боя
и приглася мощно и свирепо,
тежко врагу, а блазе на тоя,
на когото тя е във подкрепа.

3. СУПЕР-ДРЕДНАУТ

«Търговец»
Таткото на всички параходи.
Най-обикновено гордо броди
из правителствените води.
Пак се занимава, както по-преди,
да пренася из води дълбоки
на ангро и дребно разни стоки.
Винаги брониран е със пласт
от банкноти, злато или мас.
Често бреговата ни охрана,
«грижи за прехраната» названа,
праща му по някой нов снаряд,
ала никога не може да се случи
«на месо» един от тях да го улучи,
падат ту пред него, ту отзад.

4. АЕРОПЛАН

Има го от всякакви системи:
тип «художник, музикант, поет»,
броди из горичките зелени
или движи се назад-напред
по «Леге» и «Цар Освободител»,
на високото голям любител,
затова моторът му едвам се чуи,
изразходва гориво «мечти».
Главната му цел е да лети.

5. УНИВЕРСАЛЕН СНАРЯД

марка «Редактор на независим
ежедневник»

Най-практичен и могъщ снаряд,
пригоден е тъй добре, че може
в всякое оръдие да се сложи,
удря вляво, дясно, даже и назад —
пълни се с жълт звънък динамит.
Има... има... извинете няма вид!

6. ПРИВЪРЗАН БАЛОН

Пуска се над важните места
и за електриките се връзва.
През деня на поста си замръзва
от горещините, а пък през нощта
в осветени местности се движи,
наблюдава и освен това се грижи
да тревожи патраула.

МОНАХИНЯ

Тез очи —
жар-лъчи
на екваторското слънце —
съживиха,
ободриха
сред сърце надежда зрънце . .

И любов
с изблик нов
от младежки сили знойни,
в миг потрепна
и зашепна
сладки думи неспокойни.

Възхитен,
потопен
в любовта си ведросиня,
тръгнах странен,
непоканен,
при добрата монахиня.

Но тогаз
звучен глас
от чардака се обади:
«Аз живея,
за да грея
само каменни огради.»

— Ами кой
с ласки-зной
дяда поп съгрива тука?
— Имаш право,
но туй става
само в непосилна скука.

КНЯЖЕВО

(ПАРОДИЙКА)

Княжево, село Княжево,
много си джанам хубаво!

В твоите кръчми кокетни
гинат бумажки безчетни,

в твоите криви сокаци
лазят пияни голтаци,

в твоите къдри омайни
работи стават потайни.

ВЕЛИКОГРЕШНАМ ГЕШЕФТАРАМ!

(НАПЕТИ ПАМФЛЕТИ ОТ НАШИ ПОЕТИ)

Родино, прокълни чада си блудни!
Махни ръка, махни и забрави ги,
че те, когато всички бяха будни
и ломеха ръждясали вериги,
не спяха тоже, майко, но хиени
в тъмата бродеха на лов за плячка,
а не борци от дълга озарени!!
Родино, недостойни и за хранка
са те от тоз народ-титан.

И в а н

*

Изчадия, в тез кървави години,
когато родината цяла в плам е,
когато воин подир воин гине
под сянката на родното ни знаме,
когато цял народ лети в борбата,
помъкнал смело тежкото си бреме —
великий кръст на родината свята,
о кърлежи, тогава сгодно време
намерихте за своите апетити,
тогава случай падна се удобен
и алчния ви търбух се май насити
със кървите на тоз народ беззлобен!
Въжета, затвори, куршум за вас!
Настъпва веч очаквания час,
проблесна бог всред тежката разправа
възмездие и вам, крадци, да дава —
Темидиния взор ви е издирил!

К и р и л

*

Нимфа с розова одежда
тича в росната трева.
Ето строен стан привежда,
бяла лилия съглежда —
дар за русата глава. . .

Гаснат пурпурни воали
в синкави дрезгавини,
черни врани — зли печали,
от тъмата налетяли
късат алени страни.

Бяла нимфа знойни рани
мие с трепетни ръце
и проклина черни врани,
капят кървави закани
от раненото сърце.

Ала рицар лък обтяга,
мъдър рицар, бодър страж,
черно ято с трепет бяга
и поломено поляга
върху изумруден плащ.

Д е к а д е н т с к и К а р а н д а ш

*

Поехме ний на брат ръка
и дигнахме го на крака,
а вие, хищници безброй,
на плячка литнахте със вой.

Обрахте го, ограбихте,
великия и смел народ,
поихте се, хранихте се
със неговия кървав пот.

Но възмути се в своя трон
царят на дивния всемир
и ей пред земния закон
изправени сте най-подир.

Л ю б о м и р
Преписал в аванс В е д б а л

ПОД ЛАСКИТЕ НА МАЛАРИЯТА

Занесен, сломен
лежа по гърба,
а пушек над мен
се вий на кълба.

И в всяко от тях
ликът ти блести
и твоя мил смях
звъни и шурти.

Сияюща ти
сред бурний ми блян
се плавно вести,
извила свеж стан.

По устни-рубин
усмивка цъфти,
от погледа син
се ронят мечти.

Високата гръд
потрепва едвам,
по нея личат
и нега, и плам.

Съблазън и жар,
сълзи и мечти,
единствен нектар,
единствена ти!

Но сетния дим
на синя дъга
изчезна кат химн
пред знойна тъга.

Последни искри
трепнаха за миг,
ведно с тях се скри
и свидния лик. . .

Лежа по гърба
занесен и блед
и в шумна борба
лудува цял свет.

Главата бучи,
устата горчат,
по слепи очи
скали се редят.

Горящ, впламенен,
аз пъшкам самин,
ах, дяволски ден,
ах, пусти хинин!

СТРАННА БОЛКА

Той на мастиката, аз на вермута,
двама жреци Саваот е събрал;
в устрема буен на битката люта
крачим и пеем ний песен нечута —
песен на нашата странна печал.

И в булеварда, щом сенки вечерни
в трепет извият солисти ръце,
всякога в всичко на себе си верни,
крачим и чакаме де ще се мерне
твоео розово, обло лице.

Ти — на театрите вечната стража,
тежко и властно пристъпяш пред нас,
сякаш пъхти камион по паважа,
сякаш препуска там. . . как да го кажа,
без да изпадна в немилост тогаз?

Горда усмивка по алени устни
трепка и тихичко сякаш реди:
«Колко е лесно човек тук да пусне
котва чрез няколко фрази изкусни,
колко е лесно да ги завърти!»

Ние жреците на вяра велика
търим след тебе сломени нозе,
шепнейки: «Туй нà краченца се вика!
Виж за вермут и за огън-мастика
крехко. . . вълшебно. . . вълшебно мезе!»

БАВАРСКИЯТ КРАЛ В СТОЛИЦАТА

Денят, както всякога — столичен ден.
Елит разноцветен в шпалир нареден;
в средата препуска изплашен стар пес
кат конник понесъл най-радостна вест;
стражари надути, войник до войник,
цилиндри, бомбета и фракове шик,
каляски, лакеи, перуки, пера,
прочувствени речи и громко «ура».

— Къде го бе? Ей го! . . . — Настъпи ме, ма!
— Да беше седяла тогава дома!
— Това е пък Кирил. . . Малинов пък туй!
— Внимавай, по хорски обеща не плюй!
— Колега, днес как ли е старият кмет,
кат гледа от новия си кабинет?
— Ех, ако не беше чак толкова крал,
би ял макарони с баварския крал. . .

Каляската царска в двореца е чак,
а стари галъоти провлачат се пак:
редактори важни по 7 в файтон.
А най-отподире показва се он —
он, наш Българанчо, помъкнал крачка,
и шепне ухилен с калемче в ръка:
«По стройни редици от школна младеж
светец да си даже, пак с грях ще се взреш!»

НОЩ

На подпор. Г. х. Делев

Последният тътен отдавна замря,
отдавна атаките вихрени спреха.
Пристъпи нощ тиха и плахо простря
над бранни чукари катранена дреха.

И свята десница лампади безчет
в небесната твърд неусетно запали.
Зефирът лек с майчинска нежност навред
целуна борците, със вечен заспали.

Каква дивна свежест! Какъв аромат
из тези заспали усои се носи!
Как тихо е всичко, де мрачен бе ад,
де черна смърт младости ред днес покоси.

Но в свойто мълчание всичко мълви
за светли дела на чутовни герои:
мълвят чудеса тук цветя и треви,
тук химни възнасят чукари, усои.

И ето сребристият месец обля
с лъчите си бледи чукарите тъмни,
където гореща кръв буйно се ля
и пак ще се лее и преди да съмне

Долитат стенания тихи едва —
лежат надалече борци неприбрани
и в техните глухи, невнятни слова
прозират се техните кървави рани,

а татък сред тази нощ — нощ полуден
кат призрази мяркат се рой санитарни
и спират се, клякат край всеки ранен,
с кръвта си напоил тез диви чукари.

Печалният месец със бледи лъчи
облива чукарите, с кърви пропити. . .
Ах, колко ли майки с сълзи на очи
се молят за своите рожби избити?

ЕСЕН

Приведено ниско кат майка сиротна
небето пролива сълзи,
сълзи за онези, що в гордост самотна
на святата слава смърт ранна срази,

сълзи за борците, за родни светини
починали в кървава бран —
по чуки, усои и китни долини
без китка босилек, без кръст и тамян.

ПОЕТИЧНА ОБСТАНОВКА

На приятелката на приятеля ми

Над мене, пред мене, налево, надесно
и даже отзад
незрима ръка наредила чудесно
отбран и величествен свят.

Над мен настанена е двойка отлична,
съпругът е глух,
другарката му пък на балон е прилична
със своя владишки търбух.

Когато последната плавно зашепне
на своя съпруг —
отсреща тополата в ужас потрепне
и стихне вред всякакъв звук.

А блеснат ли плахо звездиците кротки
из модрата шир,
във унес запаят махленските котки
и целият кучешки мир.

И в бяла премяна (по фуста и риза)
с китара в ръце
на срещний прозорец русалка излиза
да цери ранено сърце.

Тез кучета, котки, луна и китара
ми спомнят тогаз
за някаква странна и тежка попара
от семки, какао и праз.

Напразно се кръстя кат баба тогава
и жарко реда
молитви за божа и дяволска слава!
Ах, няма и няма файда!

И ето закашли в добавък отдясно
безсънен съсед,
отляво съседка пак почнала бясно
борба с дървеници безчет.

Отзад и хазайката с някакъв даскал
танго заиграй,
аз в нервност нечута виж съм надраскал
на сръбски псаломи безкрай.

ДЕМОБИЛИЗАЦИОНЕН ХИМН

Дай, дете, уста-рубини;
днес зора ни приласка —
сенките на три години
светла тайнствена ръка
в черни пропасти отнесе!
Целуни ме, празник днес е!

Погали ме с къдри меки,
с лъх парфюмен ме облей,
виж из нашите пътеки
ярко слънце кротко грей,
виж из нашите пътеки
как престъпват нимфи леки!

Три години из руини
на безлюдни градове
тръпнах, сещайки в гърди ми
черна мъка да снове,
сещах тръне да насажда
вечната любовна жажда!

Днес усмихната съдбата
гали моите мечти
и за чакана отплата
сладкозвучен глас шепти:
«Идат дни на шумна радост,
дни на съживена младост.»

Дай, дете, уста-рубини,
днес зора ни праласка —
сенките на три години
светла тайнствена ръка
в черни пропасти отнесе!
Прегърни ме, празник днес е!

ВЕСТ

Излез, девойко златокоса:
букет от черни рози нося,
напръскан с кърви и сълзи.

Излез, девойко светлоока:
аз връщам се от бран жестока —
смъртта мнозина де срази,

аз нося душетровна мъка,
цветя на вечната разлъка,
букет на бъдната ти скръб,

букет от кървави усои,
де между другите герои
умря един за теб най-скъп. . .

Излез, девойко свилокоса:
букет от черни рози нося,
букет — помръкнали мечти;

аз нося думите последни,
прошепнати от устни бледни,
аз нося сетното «прости».

ЕСЕН

— Кой из тихата алея
клони свиснали полюшна?
Кой злато-листа отвея
и полекичка зашушна
сънна погребална песен
за угаснали мечти?

— Вечноплачущата Есен
из алеите лети.

— Кой притиска с ледни пръсти
дъх, сърце и стон в гърди?
Кой с тъги и скръб задръсти
извора на светли дни?
Кой през облаци надвесен
пак прокобва рой тегла?
— Тъжна бледолика Есен
трепка с тъмни си крила.

— Кой, девойко, с горест знойна
смръзнало сърце залива?
Кой тъй тайно и спокойно
радостите ми приспива?
Кой чертае в пътя тесен
кръст със кратък чер надслов?
— Тя — пристъпващата Есен
на светата ни любов!

ОТ ВЕЛИКОТО ДО СМЕШНОТО

*На кайзерите от запаса,
полковник Василий и т. н.*

Свърши се! . . . Последният тътен замре
в нощта непрогледна.
Затихват вълните на буйно море
с въздишка последна —
вълните зловещи от кръв и сълзи.

Из черни руини, сред пламък и дим,
край трупове ледни,
промъкват се плахо един по един
рой призраци бледни.
Проклятие тежко подир тях пълзи.

Те бързат! . . . Закрили уши и очи,
не чуват, не гледат.
Далече там някъде буря бучи,
ръце се протегат,
ръце се протегат за правда и мъст.

Там вопли се чуват: «Темида за тях,
Темида е нужна!
Те бягат стремглаво, те тръпнат от страх,
защото задружно
разпнаха човечество цяло на кръст!». . .

Те бягат. . . далече камбани ехтят,
трошат се окови
и воини бодри се мълком редят
под светли и нови
девизи, зоващи за мирна борба. . .

Поспрате се малко, велики мъже
За миг се поспрате!
Вземете си всинца сапун и въже
и се обесете
кат Юда на някоя суха върба!

НА КНИГА...

На моята царкиня

Отнел бих пурпурната тога
на бавно гаснещия ден,
от яркый ореол на бога
лъчи бих грабнал без тревога,
но — ти не искаш дар от мен!...

Залутан в дълбините сини,
бих сбирал бисери весден,
бродящ из райските градини,
бих късал сочни мандарини,
но — ти не искаш дар от мен!...

От светлината на звездите
изтъкал бих ти плащ свещен,
от планини с мъгли покрити
изровил бих елмази скрити,
но — ти не искаш дар от мен!...

Затуй коси на нощ беззвездна
ще оплета във тежък креп —
загърнат в него аз ще слезна
на дъното на страшна бездна
и ще оплаквам громко теб;

или в гърлото на вулкана
ще скоча смело като слеп
и в болката на знойна рана
ще викам в твоя чест «Осанна!»
Ще викам — и горя за теб!...

Но що царкинята не вдига
очи от своя мал чепик?
Дали туй всичко ѝ не стига,
или не знай, че аз на книга
съм страшно щедър и велик?

АЛБУМЧЕ ЗА ПОЛЯКИНЯТА

По нейните устни лалета цъфтят
и буря от пламък кипи,
по нейната шия елмази блестят
и тъмни следи от зъби.

Под нейния поглед — тъма и кинжал,
несетно се всичко топи:
и камък, и младост, и златен метал
на следващи нея тълпи.

В сърцето ѝ вечната младост цари
и бликат лъчи и цветя,
от своята смъртна постеля дори
в свещеника влюбва се тя.

ОТВОРЕНО ПИСМО

До господин полковника Василий дер Радищайн

СЛЕДА

Гут морген, либерални, където и да дремеш,
над блясъка вълшебен на златния метал,
аз вярвам с благодарност писмото да приемеш,
защото знам, че вехнеш, сломен от печал,
защото знам как любиш Българийка зелена —
незрееща ни в есен, ни в зима настървена,
макар че ти навярно си доста пожълтял
от своя идеал.

Ти сигурно ще питаш за новини по назии
и кой и как издърпва затъналият катър.
Намножил ги е господ (пак той да ни запази!),
та никому, повярвай, не скършиха хатър.
Реша се криво-ляво и мина тази криза,
влезна 16 юни, остана си по риза
да тропам по вратите сал твоя стар ортак
и да си пее пак:

— Кълнеме се во бога, во бащината вера,
на, жи ми господ силни и Ристос — негов син,
я русофил сум, бракия, ваков сум не от вчера,
а уще кога ядоф най-арни манджи в Рим,
и нема овде — в мене — ни мижи да те лажем,
ни хесапи за кокал — я правото си кажем,
я право сум кажувал — тогай и на Васил,
шчо стори ни резил!

И тъй като го гледа «Св. 16 юни»,
усмихва се, премига и суче чер мустак,
па дума му с участие, готов да го целуне:
— Де още малко, братко, ще минеш този праг!
А Кольо клати глаа: — Не факя ми барута,
измокрил се е мало във тюрмата прочута,
ама не ми се коси, не губам аз кураж,
пак жив е господ наш! . . .

Тъй, господин полковник. . . А зетьовете ваши
оплескаха я малко (ех, само те да са!),
но никой май не скърби и никой се не плаши,
зер знаеш, че те казват на плюнките роса. . .
Ще питаш и за друго, но няма интересно,
понеже в тюрмата е днес всичко умно, честно!
Обаче не тъжете, нали сте Марсов син,
и то с ужасен чин!

Когато ви омръзне, елате си обратно!
Амнистии ще има. . . не знам какви неща.
България прощава на своите чада:
права на ново връща, делата пак разглежда,
та никак не губете ни вяра, ни надежда —
от каучук и днеска под нашият небосклон
е всеки прав закон.

Привет: Ведбал

1. В ПРАВАТА АЛЕЯ

Сенки се преплитат в правата алея,
пустота и горест властно дремят в нея;
кат забравен воин, смъртно наранен,
тихичко умира есенният ден.

Плахо се промъква вечер тъмносиня,
вечер тъмносиня — скръбна монахиня.
Редом с нея стъпва в сънната гора
самотата глуха — нейната сестра. . .

С прясна кръв обагрен потъмнява запад,
в правата алея с плач листата капят,
плачат, че умира сетният им ден,
плачат, че умира сетният им блен.

2. ХРИЗАНТЕМИ

Долепила чело до хладното стъкло,
поглежда тя навън.
Пред тъмния ѝ взор почива равний двор
в злокобен, тежък сън.

В градинката цветя — деца на есента,
трептят едвам-едвам.
Тя пита ги с тъга: «Защо, защо сега
разцъфнали сте там?

Кого ще кича с вас през тих вечерен час,
упита от любов?
Над него кръст стърчи, на който не личи
навярно и наслов.

Тях — сладките уста целуна ги смъртта
отдавна там на юг
и нивга занапред нито с последний цвет
не ще накича друг.

Защо, ви питам аз, защо, защо тогаз
сте толкоз свежи пак?»
— Защо ли пак цъфтим? Нима не ще красим
ний твой саркофаг?

КЪМ ПАЛЕСТИНЯ!

На моята царкиня от «Клементина»

Рашел, Рашел, във новата фланела
с цветът на пловдивски домати,
защо си толкоз плаха и несмела,
защо повдигаш рамена,
когато блянове крилати
ме носят в чудната страна?

Рашел, Рашел, не свивай тънки вежди —
най-фини връзки за обуца,
не гаснат лесно моите надежди,
не обявявам фалимент,
куражът ми не ме напуска
и в най-ужасния момент!!

Рашел, Рашел, с очички кадифяни
и стройни мраморни крачета,
да идем и сърдечните си рани
задружно да натъпчем там
с банкноти нови на тестета,
с злато, сребро и диамант!

Ти знаеш ли? . . . Не знаеш, както ми се чини,
че там по свежите поляни,
навред из безконечните градини,
из тъмните гори дори
растат и гният необрани
великолепни макари!

Наместо сняг там свинска мас покрива
земята в топли зимни нощи,
зехтин из улиците се разлива,
по него плавно се редят
гондоли захарни и още
гемии пълни с шоколад.

От мрака екстра вакса там се прави,
от слънцето — секат монети,
с канап разрязват се скалите здрави,
защото са от чиста лой,
мъглите там са маркизети,
звездите — копчета безброй!

Да идем, о Рашел, докато е време,
наместо гъби модни шапки
в горите двамка с тебе ще береме,
от златни есенни листа,
покрити със брилянтни капки,
одежди ще ти оплета.

И сам единствен воин в таз държава,
ще стана аз военен министър
и страници от израилска слава,
борби за родното добро,
ще впиша в някой стар регистър
със полусчупено перо.

ПОСВЕЩЕНИЯ

1. ПАРДОНТЕ, МАТМАЗЕЛА!

На... тя си знае!

В тълпата пъстроцветна,
когато тебе зърна
натруфена, кокетна
и взор след теб извърна,
усмивка заиграва
по устните ти али,
ти смяташ си тогава,
че в мен фитил подпали,
пардонте, матмазела!
Тук има малка грешка!
Да, ти си снежнобела,
дебела, важна, тежка,
ти даже си красива
и плюс това богата,
но не това извива
ми къмто теб главата.
Дете, през таз година,
тъй постна, тъй безмесна,
край теб когато мина,
у теб щом се заплесна,
неволно сметка правя,
тъй тлъста, тъй голяма,
да си същинска крава,
ти колко би тежала,
ти колко килограма
месо тогаз би дала.

* * *

На Лорелай

Изплетена сякаш от бронзови нишки,
косата ти ярко пламти;
що горест жестока, що бурни въздишки,
що цветни и знойни мечти.

Щом здрач теменужен прибули полята,
аз бродя от скръб осенен
и русите къдрици в чудна позлата
ах, бляскат ли, бляскат над мен.

В душа ми зашепне натъжена лира
за твоите руси коси
и всяка къдрица кат тежка рапира
над мен безпощадна виси.

Желал бих, желал бих косите ти меки
чело ми с любов да допрат,
желал бих тогава да стихна навеки
от ранна, но сладостна смърт...

Изплетени сякаш от бронзови нишки,
косите ти ярко пламтят;
що горест жестока, що бурни въздишки,
бушуват сред пламнала гръд...

ПО СКУЧНИЯ ДРУМ

Бавно разстилат се сиви мъгли,
лазят безшумно огромни талази;
мълком кончето из локвите гази,
мълком разстилат се сиви мъгли.

Скърца колата из калния път,
клатят се скръбно дърветата голи,
дреме коларят сломен от nevoли,
с тежък грак гарвани черни летят.

Карай ти, коньо! Пристъпя нощта. . .
Де ще замръкнем, какво те е грижа;
в пътя житейски ний нямаме хижа,
нашата хижа е само смъртта.

Ех, ний очаквахме в нашия път
обич, лъчи и цветя ароматни,
как привлекателно кулите златни
виждахме близко пред нас да блестят. . .

Вярата в щастие — празна мечта,
златните кули — безплътни миражи,
днеска те смешни за мене са даже. . .
Карай ти, коньо мой, карай в нощта! . .

Бавно разстилат се сиви мъгли,
пъплят безшумно студени талази,
мълком кончето из локвите гази,
мълком разстилат се сиви мъгли.

СЕНКИ

1

Не бяха цъфнали, не бяха още
те — белоснежните цветя
на любовта,
и дълги дни, и дълги нощи
очакваха да
мине тя.

Но дойде есен златодреха,
не мина тя, не дойде тя
и в самота
през скръбна привечер умреха
те — нецъфтелите цветя.

2

Порутен храм в забрава тежка тъне,
разбит кумир край гръмнат дъб,
стени обрасли в бурени и тръне,
наоколо пустош, пустош и сън е. . .
В душата скръб, пред поглед тъп
блуждай и гасне спомен скъп.

Уж ден, а мрак е непрогледен,
из него демон зъл цари
и съска там смехът му леден,
а аз вървя кат призрак бледен.

Отпред гори и канари,
отпред пътеки без зари. . .

Цветя посадох, а събрах коприва,
потърсих истини — навред лъжи;
любов разпръсвам — злоба ме облива,
запаля свещ — тъма ме пак обвива. . .
Глава тежи, душа тъжи —
душа ми кой ще освежи? . . .

ОБУЧЕНИЕ НА СЪРЦЕТО

Сърце, внимавай, не тупти!
Доволно си туптяло ти
в безумен и жесток копнеж.
Аз я забравих, разбери!
Затуй ще ти броя до три;
на три веднага ти ще спреш.
Започвам веч: — Едно, две, три!
Готово, спри! . . .

.

Уви, нехранимайка, виж,
ти продължаваш да туптиш.

ПОРТРЕТИ С АТЕСТАТИ НА БЛИЗКИ И ПОЗНАТИ

1. ОТДЕЛ ПОЕТИЧНИ ПРОЗАИЧНОСТИ

Пан Ганюша Ичерански

В гърдите ми бушува духът на Прометей,
душата ми отдавна на тоз свят не живей.
Доколкото е мило на Ленин в манастир,
дотогава е драго на мене под мундир.

*

Приятелю, я застани във фронт.
Nous sommes enfants d'un autre monde!

Здесъ мир для нас давно угрюм,
фекат не япълъм чуджум?

*

От Йоана Златоуста чух:
«Тичай подир всяка фуста!»

Аспарух.

ГРАФ ПОНЕ
ПОНТО ПОНТИНЦТО

Най-дълбок
психолог
на Балканите.

Щом наканите
се да кихнете, да кажем, тъй. . . от влага,
наший психолог веднага
кърпичката си предлага.

БИЧЕВ КИРИЛ

Това е
независим между независимите Бичев Кирил.
По ръста му се вижда, че той винаги е дирил
високото в света.
Лишен от всяка суета,
във споровете има
една непоколебима
и точно установена позиция: —
вечна опозиция.

ПОЕТ ОТ ПЪРВИ РЕД

и л и:

Босокрака така
крета по сокака
и цветенце мирише.
Вдъхновен певец
вади бял листец
и стихове ѝ пише.

*

Не бих желал да бъда аз
ни от нищожните, ни от великите,
защото и във двата случая тогаз
на себе си не бих принадлежал;
но бих желал, но бих желал,

когато дойдат болшевиките
и вред покажат си антиките,
да ми се поднесе като на стар
и вечно ревностен и смел другар
един указ от Петроград още готов,
със който да ме назначат за комисар
за пет години на свободната любов.

Пешо Босяка

РИМИ ЗА ГЕОРГИ ДИМОВ

11 думи:

Млад, всепризнат, инат,
мазарат, меценат.
Библиотекар, зарар,
Ючбунар.
Прочут, вермут, лобут.

1919

ЮБИЛЕЙ

В дни на блудство и трагизъм,
в дни на страшен егоизъм
светли знамена развели,
бодри, весели и смели,
врагове на зла тъга,
ний празнуваме сега
новия си юбилей.
Да живей, да живей
новият ни юбилей!

Дрънкат шумните стакани,
глъхнат пак сърдечни рани
и залюбили живота,
и забравили хомота
на злорадната съдба,
ний празнуваме сега
новия си юбилей.
Да живей, да живей
новият ни юбилей!

В миг пресъхват буйни чаши —
нас виното не ни плаши,
нито лютата мастика,
ни гатанката велика
на безхлебни бъдни дни,
днес празнуваме си ний
весел, шумен юбилей.
Да живей, да живей
новият ни юбилей!

Вънка вихър злобно писка,
нужда шията притиска,
хляб, пари, тютюн, подметки. . .
чорт побрал ги тези сметки.
Я дигнете чаши пълни —
радост нека ни погълне
с розовите си уста,
зер празнуваме сега
новия си юбилей,
Да живей, да живей
новият ни юбилей!

В КАФЕНЕТО

На Сашо

Навънка стотици камшици
разплюскал е вихър проклет
и белите светли мушици
се гонят и стелят навред.
—Ела, о другарю, и ти,
тук печката буйно пламти,
тук няма ни вихър, ни лед,
тук има кафе с табланет!
Ела, вледенен пилигриме,
другарски тегла да делиме!

Ела и сними си хомота,
забрава за миг потърси,
макар че над нази живота
кат меч безпощаден виси,
макар със жестока съдба,
сразени в неравна борба,
да гинеме в своя разцвет. . .
Ела на кафе с табланет! . . .
Влезни, вледенен пилигриме,
приспи си тъги негасими!

Плюни на мечти и надежди,
на минали хубави дни,
дигни тез надвиснали вежди
и картите, друже, хвани.

Тук има и чай, и кафе,
две глазки като кадифе,
несретни бродяги безчет
и славният наш табланет.
Ела, вледенен пилигриме,
ела и кафето плати ми!

ОТ КОЯ ДУЗИНА?

На леди Елен

Прочетох писмото ти, о мис Елен,
и щастие светло обле ме и огре ме ---
в това тъй студено и тягостно време
усетих, че бликнаха пламъци в мен.

Ти пишеш, че аз съм владетелят пръв
на твоята обич и чувства нетленни,
така е, това са слова несъмнени,
гаранция е благородната кръв.

Но с «първи владетел на мойта любов»
разправят, че ти си назвала мнозина,
та питам (защото в това не съм нов)
аз първо число от коя съм дузина?

ДВЕ ТЪГИ ПО ДВЕ ДЕЦА

1. Какво огледало, о красно дете,
какво огледало са твоите очи!
Каква ли не повест във тях се чете!
Каква ли картина във тях не личи!

Понявга пиян от тъжовни мечти,
аз тръпна, случайно поглеждайки в тях,
защото съзирам как ясно блести
единствен, единствен, но тежък мой грях.

От този мой грях днес измъчвам се аз,
той носи ми скърби и яд, и тегла
и той състои се в това, че тогаз
поцадих прашеца на твоите крила.

2. Кинжал е твоят поглед син,
кинжал в ръката на злодей;
без милост кърви кат рубин
от хиляди сърца той лей.

Кинжал е твоят поглед син
в злодейска кървава ръка
и не един, и не един
е свалил в твоите крака.

Но аз не жаля, не скърбя,
не давам счупена пара,
че в страшна, вихрена борба
и моите гърди раздра.

Сърце ми друга излечи
с целебен и могъщ балсам —
две черни, палави очи
изтриха раните оттам.

И бих забравил вече аз
злодейството на тоз кинжал,
ако безмилостно тогаз
и джоба ми не бе разпрал.

БАРОМЕТЪР.

*Посвещава се на всяка хубава
госпожица от ил. «Пиротска»*

Очите ти са барометър
и ясно в тях чета:
душевния си буен ветър,
повял от чудната страна
на любовта,
негаснещата топлина
на моята мечта,
дъждец от бисерни сълзи,
отронени за теб,
и черний облак, що пълзи
към моя Феб.

И всичко в тези очички знойни
е блясък и лъчи,
но между тези неща безбройни
един печален образ днес
най-хубаво личи.

И този лик един и същ
е източник могъщ
на толкоз топлите лъчи
на твоите очи. . .

И той зове се: портмоне.
Ала когато той угасне,
не ще се мине седмица поне,
и пламъкът на тези очи прекрасни
под нулата ще спадне,
ще духнат ветрове прохладни
и ще настъпи лют
и безпощаден студ.

ПРЕТЪРСВАНЕТО

— По твоят хубаво лице лежат,
о, Мери, черни сенки днеска;
навярно пролетната треска
те срещна вече в своя път
и пламна огън в твоята гръд.
— Уви, Амур не ме мори;
ликът ми тъмен е, защото
не знам къде баща ми скри
зарад неверний слух брашното!

— Невясто, шчо те нашло денес теб?
Ти умрел чорбаджия Климе?
— Ох, Злато, златно твое име,
остави седем дечиня без леб!
За него — шекерот проклет,
во избата копа весден
и ветърот ми го халоса
и вака млад уш и зелен
за пусти кяр ми се кярдоса. . .

— За Йов спомни си, старче Соломон;
претърсването онесвести
и твоите внучета злочести: —
от страх припадна на Арон,
Симон, Леон и Афталъон,
а Моше, Моис и Бохор
стигнаха по-далече даже,
сториха нещичко от зор. . .
но туй не бива да се каже!

През чистата витрина на моден магазин
ме стрелват всяка вечер две хубави очи
и тихата усмивка на поглед яносин
над мене сплита притчи от ласки и лъчи.

И в този светъл поглед възторжено чета,
че властен и добър е великият Йехов,
че в образ е изваял той моята мечта
и този свиден образ загърнал е с любов.

А любовта ни свята той триж благословил,
обсипал с теменуги и пурпурни зари,
обаче той забравил, или пък беден бил,
та нея не поръсил и с мъничко пари.

* * *

Както навсякъде, в шумната столица
ценност голяма е всяка жена,
всяка жена е стохиялна полица,
но неплатена сал има цена.

Денем джелатин е, нощем — видение,
чудно видение с по-чуден лик,
с ледени пръсти без свян и стеснение
стиска за гушата клетий длъжник.

Но този призрак цветя съблазнителни,
тайни незнайни е в себе си скрил,
ласките негови вечно мъчителни
всеки плавец е звал и любил.

В странни кълчища длъжникът премята се,
чудо чете се по бледо лице,
той в изнемога простира ръката си —
с нея за откуп предлага сърце.

Най-сетне пада пронизан джелатина —
откупът кървав постига целта,
страшната полица веч е изплатена,
но за платеща безценна е тя...

Както навсякъде, в шумната столица
ценност нетрайна е всяка жена;
полица тя е, затуй като полица
в чужди ръце щом е, има цена...

НА ЗЛАТНИТЕ КЪДРИ

Когато вечер плаха и смутена
край мене бавно минеш ти,
аз виждам своята мечта излена
във твоите чудни красоти.

Като ливански кедър ти тогава
люлееш стройния си стан
и аз, пиан от обич и забрава,
шепна: защо не съм бръшлян!

Защо не съм бръшлян, за да обвия
таз чудна мраморна снага,
тъй както нявга моята кесия
обви я и изсмука тя!

АБСУРД

Моралът — тази улична клюкарка,
префинен лицемер, развратно старче,
моралът днес, о хубава другарко,
по тебе речника ще си похарчи.

Вървяла си из кривата пътека!
Край тебе кал и тягостни тъми!
И обществото вече като «лека»,
уви, започнало да те клейми.

Какъв абсурд! Заблуда чудновата!
Че кой ще ти повярва тез лъжи!
Не може лека ти да си, когато
златото на баща ти тъй тежи.

АКРОСТИХ

(24 РЕДА ЗА 25 ЛЕНЧЕТА)

Кръстът на любов жестока
Рамената ми протри,
Аз залутан в тма дълбока,
Сам тъма на мъртва вера,
Търся слънчеви зари,
А край мен тъгите черни
Вият страшен хоровод
И убиват и погребват
Цветни дни на млад живот.
Илайяли, Илайяли.

Ням тиран е моят бог,
Ад е погледът му строг.

Този бог така жесток
Аз прозирам го във теб.
Радостта ми с черен креп,
Креп от гордост, креп от мъка,
Ах, без милост той покри. . .
Ленче, тежката разлъка
Ето всичко свечери,
Ти погребва моя ден,
А отвори гроб за мен.

СПОМЕНИ

1. Разбира се, минаха много, много дни.
Ех, хубаво живяхме си тогаз!
И днес през тъй омотаните младини
добре си спомням всичко аз.

Припомням си как се боричкахме весден
(разбира се, това бе на шега),
но, мило дете, даже не е лошо според мен
да се поборим и сега.

2. Тогава аз обичах да те дърпам за косата
и да те сърдя и разплаквам,
а след това, подсмърчайки покрай вратата —
сдобряване наново да очаквам.

Обаче зарад туй възмездието си получих
(жената никога май не забравя),
да, ясно виждам, че тогава те научих
да дърпаш всичко, както подобава.

ХИМНИ

1. Т и

Ти си нимфа златокъдра, ти си песен неизпета —
песента на монахиня, лудо влюбена в света;
твоят лик е бледен нарцис, светъл символ на небето,
твоят взор е меч победен, огън — твоите уста.

Тъмни двери щом разкрие тиха модроока вечер,
аз бленувам и жадувам твоите хубави очи,
у които се преплита блясъкът на леден глетчер
с кръшна песен на русалка, в ранно утро що звучи.

И пламтящ сред рой копнежи, сещам как печален спомен
ме поема и възнася в тъмни, тъмни висини,
дето в шеметна забрава от любов и скръб поломен,
зарад тебе аз разпънах свежите си младини. . .

Ти си нимфа златокъдра, ти си приказна царкиня,
аз пък — пленник свързан крепко с твоите чудни красоти
аз съм жрец безумно влюбен, пеещ химни в тъмна скиня,
дето вместо Златен идол твоят дивен лик блести.

МАРТЕНСКИ КАРТИНКИ

На двора котките устроили венчавка
и песните им нямат край.
От срещния прозорец така Славка —
госпожица отдавна във оставка,
поглежда и страдай.

И бледа, втречена и мълчалива
тя тъжно клюма сал глава —
любов ѝ старото сърце опива,
но любовта във ревност се прелива
не много след това.

И ето я, награбила цял [куп обувки,
помъква суха си снага,
а котките сред огнени милувки,
сред серенади и безцензурни целувки
не виждат пък врага.

И хоп: довтаса от невидено граната
и бухна право върху тях,
след нея втора тупна булката в главата,
със плач изчезна сватбата, а пък момата
преви се чак от смях.

*

В градината е тихо и сенките вечерни
крадливо се промъкват и стелят се навред,
едвам, едвам далече в алеята се мерне
на двойка непозната неясен силует.

В забутана алейка на дървената пейка
седят двамина млади и сладко си мълвят,
над тях в благословия е спуснал гола вейка
високият див кестен и слуша що шептят.

И сякаш му е мило, и сякаш му е драго,
щом вижда, че се готвят и хватки лежишком,
и сякаш се усмихва, и сякаш шепне благо:
така, така, деца, но... помнете Майчин дом!

СЪДБА

На полусрутената дъсчена ограда
залепиха нов некролог —
една душа престанала вече да страда,
един свой раб повикал бог.

Небрежно покрай него стара дама мина,
след нея весел рой деца,
и ей проточиха се подир тях мнозина
с безгрижни, ледени лица.

Обаче никой взор не пожела да метне,
да спре, да прочете ред... два!
И палавият пролетен ветрец най-сетне
на тротоара го отвя.

И дълго, дълго там стоя си некролога,
незнаен и невиден пак,
но ето мършав пес пристъпя без тревога,
подушва го и дига крак.

* * *

Принц безпаричен, роден край Егея,
раснал сред нарове, спал под лози,
в хладната столица мене срази
русата внучка на дядо Мойсея.

И сред кипежа на кървава битва
втурнах се мълком след нейния лик,
с мъка задържах аз яростен вик,
с ярост прогонвах аз всяка молитва.

Сред редовете на бранници прашни
хиляди мечове хванах в ръце,
но несломимото нейно сърце
твърдо отсблъсваше удари страшни.

Блед и отчаян аз днес съм излезъл
от редовете на бурната рат,
зер пред очите ви друг бранник млад
сряза сърцето ѝ с златний си жезъл.

Принц безпаричен, роден край Егея,
раснал сред нарове, спал под лози,
в хладната столица мене срази
русата внучка на дядо Мойсея.

ПРОЛЕТНИ ПАРОДИИ

1.

По Хайневия «Бор»

На чина печално седи ученичка,
пред нея изправен е даскал беззъб.
В задушната стая като че ли всичко
от себе си лъха и скука, и скръб.

На чина печално седи ученичка
и тъне в мечти и въздиша в тъга,
и вижда в зелената глуха горичка
как той се целува със друга сега.

2.

По «Ангел» от Лермонтов

В небето среднощно потрепват звезди,
край тях и край месеца Ерос лети.
Детенце засмяно държи до гърди
и с обич, и с радост над него той бди. . .

В алеята тъмна е сънен покой.
Ей страстно целуна и стисна я «той».
Звездици смигнаха на пълна луна,
на облак тя смигна от своя страна.

И Ерос невиден и палав тогаз
при двамата млади долетя завчас
и тихичка песен той за любовта
изпя им набързо, набързо в нощта

След нощната песен на Ероса те
сдобиха се с розовко, мило дете,
но дълго тювкаха се те за това
и все още остаха сълзи и слова.

* * *

Нощ сребриста приюти
столичния шумен град
и пред вашите врати
спря се чуден маскарад —
маскарад от шест другари
с мандолини и китари.

Ей от пъстрий маскарад
отдели се Пиеро,
екна глас могъщ и млад
и звънлив като сребро.
В сладки блянове унесен,
той изпя ти чудна песен;

пя за своята любов
пя за твоята уста,
каза ти, че като Йов
днес нещастен е в света.
А причината за всичко
ти си, ти си, ти — едничка!

И гласът в конце концов,
по обичая ви стар,
там за искрена любов
даде следния капар:
«Любовта ми е могъща
кат банкерската ни къща».

ХРИСТОС ВЪЗКРЕСЕ, РЕБЕКО!

Какво от туй, че си еврейка?
Христос възкресе казвам аз,
седни на дървената пейка
и виж какъв вълшебен час.

Край нас цветиста, свежа пролет
разголва сочната си гръд,
в душата ми в безумен полет
мечти и тайни се тълпят.

Нощта нашепва ласки нежни,
нощта отправя своя зов
и от просторите безбрежни
надниква светлата любов.

Какво от туй, че си еврейка?
Далеч от тебе всяка скръб!
Нали Христос е тоже вейка
от стария еврейски дъб?

А той, о русичка главичко,
е кротък син на любовта
и казал ни е преди всичко,
че всички братя сме в света.

И тъй възкресе той, Ребека,
възкресе с него любовта,
затуй без много мисли нека
да слеем ний уста в уста.

МАЙ

Дъжделив и отегчителен,
сбра си дрипите април
и със вид непомирителен
тръгна кален и унил.

Но остана в сладки спомени
всеки влюбен котарак,
а момите незадомени —
с нова вяра, нов мерак. . .

Между Витоша и Люлина,
без покана, без кравай,
мълчаливо и притулено
смъкна се набърже май.

Нескопосан в редингота си
като всеки богаташ,
дойде, зърна и омота се
във гешефти изведнаж.

Но все пак към ученичките
той отправи ласкав взор
и премести се в горичките
сладкозвучният му хор.

По полята, по ливадите —
въздух, свежест, кръшен смях;
затъркаляха се младите
в упоение по тях.

Нощем смига им засмената
месечинка във ответ,
сякаш Чуклева от сцената
праща своя мил привет.

Аз фиксирам в булевардите
всяка хубава жена,
мен фиксират милиардите
от всесветската война.

АПРИЛСКИ АМУРОСТИШИЯ

На Веселина

1. В калната улица черни тъми
стелят в безредие тежки коси.
Облак безкраен безмълвно виси,
дъжд непрестанен ръми ли, ръми,

но във душата ми бледа луна
стели усмивки и меки лъчи,
но във душата ми греят очи,
сини очи на любима жена.

2. Добър вечер, малка Лина,
посрещни ме и прости,
дето в полунощ позвъних
пак на вашите врати.

Виждам, късно е, обаче
извини ме, извини:
дните зарад мен са нощи,
а пък нощите са дни.

Миналото забрави го!
Чуй ти днешния ми зов:
днес пламтящ в жестока треска,
търся своята любов.

Дай ми устните си сочни,
дай ми сочната си гръд.
Нека сетните банкноти
от любов да се стопят.

3. «... И я тогава поцеловался стариками, женицинами, ребятами и молодой двушкой!...»

Госпожице, със бронзовите къдри
и теменужните очи,
я прочети, я разбери и чуй в тез думи мъдри
какъв тържествен химн звучи.

На светло Възкресение в Русия
целувката не значи грях,
а русите са днес на мода, затова и ние
да се целунем, както тях.

4. Из улицата кална кредиторът съзре ме:

— Е, хайде, де — ми каза, — веч толкоз време мина!

— Приятелю, прощавай, затуй аз нямам време:
да знаеш как съм влюбен във русичката Лина!

— Колега, извинете, задето ще ви спreme,
решихме да устроим гуляйче неколцина...

— Разбирам, но простете, за туй аз нямам време:
да знайте как съм влюбен във русичката Лина!

— Ех, синко, ние с тебе не ще се разбереме:
дохождаш си в 12... разправят ми мнозина...

— Я, зарежи я, майко, за туй аз нямам време:
да знаеш как съм влюбен във русичката Лина!

— За работа се плаща, а не за да се дреме!
Какво е туй от вази? Един чертеж година!

— О, господин началник, аз просто нямам време:
да знайте как съм влюбен във русичката Лина!

ВЕРИГА

Сломен под тежки канари,
ридая за простор,
но демон зъл над мен цари
и шепне: «Nevermore!»

Очаквам стъпки на жена
из стихналия двор,
но стар ликующ сатана
мълви ми: «Nevermore!»

Жадувам ласкави очи,
другарски взор, усмихнат взор,
но властно призрактъ стърчи
и съска «Nevermore!»

СЯНКА

В градината понесе се вълна
от люлякова миризма —
и сетих песен да трепти
във моите гърди:
— Ура, днес люлякът цъфти!

Но в ритъма на тез слова
тогаз долових как едва
печален, смътен глас шепти:
— Напразно се опиваш ти,
защото той ще прецъфти.

ПУСТОТО МУ ВРЕМЕ

Гледаш като гимназистка,
по прозрачна бяла ризка]
мило слънцето назърта.
Но след миг тъмней лазура,
зареве сърдито буря
злъчно кат вещица дърта.

Дъжд захване, на сняг стане,
както казва байчо Цане —
зеделския министър.
След снега пък град задрънка,
след града погледнеш вънка —
синей небосклона бистър. . .

Проклетия, дивотия:
влага, студ и кал до шия!
Сякаш сме сред януари. . .
Проклетия, дивотия!
Остави я, зарежи я,
ами имаш ли цигари?

ВЕНЦИ ЗА СТОЛИЧНИТЕ КОЖОДЕРИ

«Поради спадането на маркизетите, търговецът Алкалай се самозастреля.»

Пресата

Не знам как се решил така,
но знам, че с револвер в ръка
той дълго мислил за света,
за неговата суета,
за страшния хомот
на днешния живот
и плода на великата си мисъл
при св. Петра тъй записал

накратко: «Бум!»

Един лев е един куршум.
Не знам какъв съм филантроп,
но знам, че в моя скъсан джоб
царува вечен мраз,
че в дългове съм аз
до гушата зарит,
но имайте пред вид
вий — столичните кождери,
че все таки ще се намери
за вас поне
един лев в мойто портмоне.
И в своята бамбашка любов
повярвайте, аз съм готов
последний лев да дам
Е о, кождери, вам.
Да, аз съм филантроп,
и който вече гроб
поръчал е да му се издълбае,
то моля го да подчертае в своя ум
от Шокинг лева за куршум.

ВТОРОТО ПРИШЕСТВИЕ

(ПОВЕСТ)

«И изпълниха се думите на писанието»

Напук на калпавото време
бай Тричко здраво се нареза
и дълго преди да излезе,
черта световните проблеми,
а щом от всичко туй бактиса
и дървения праг прекрачи,
по улицата куп задачи
в калта с корема си написа. . .
Последен път като залитна,
на топло при жена си легна.
Жена му нито го погледна,
а само здравата го ритна;
но туй на Тричко не побърка
с добро на злото да отвърне —
опита се да я прегърне.
Но тя го блъсна и захърка. . .
Захърка скоро и бай Тричко
и в сън вълшебен се унесе:
сънува Тричко, че възкресе
из гробовете влажни всичко:
жени, мъже, богати, бедни
възкръсваха със звън и трясък.
Край тях бе светлина и блясък
и някакви дечица бледни.
Сред всичко туй Христос долетя
а ла браце със свети Петър.
От тях като че лъхна ветър,
понесъл мирис на мезета

И в чест на своята победа
 над злото и над сатаната,
 над ада и над тъмнината
 Христос на ангелите заповеда
 да наредят един гуляй вълшебен.
 В миг ангелите лекокрили
 понесоха се бодри, мили
 зад близкия планински гребен.
 Оттамо белодрехите момчета
 във своите чистички престилки
 донесоха безброй бутилки
 и разни съблазнителни мезета.
 Христос тогава преди всичко
 нагоре трите пръсти вдигна,
 а свети Петър пък намигна
 със лявото око на бае Тричко.
 Почна се угощение нечуто
 покрай Христовата трапеза.
 Бай Тричко в миг се пак нареза
 и легна свети Петру в скута. . .
 Тъй дълго бае Тричко сънува си,
 замляскал със уста немирно
 и до коремчето безспирно
 с възторг притискаше жена си.
 Когато най-подир той се събуди
 и се видя пак във кревата,
 изглежда всичко мълчешката
 и до неимоверност се зачуди,
 от радост стана му ей тъй на страшно,
 направи бамбашка гримаса:
 той бе видял на своята маса
 горещ хляб от американско брашно.

СЕЛСКИ ПРИМАДОНИ

1. ЕРЗАЦ КОНТЕСА ЩАСИ

Ний срещаме те вечер на разходка
 по «Чорбаджиен щрасе»
 с игривата и гиздава походка
 на малката контеса Щаси.

При ритъма на леките ти стъпки,
 при странните гримаси
 по гърбовете ни полазват тръпки,
 о, мъничка контесо Щаси!

И в сладко упоение тогава
 ний крачим за дома си
 и правим си дебати до забрава
 за селската контеса Щаси.

За прищълците нас днес е незнайно
 коя си и каква си,
 но през завеската на тази тайна
 четем: «Ерзац контеса Щаси».

Ний срещаме те вечер на разходка
 по «Чорбаджиен щрасе»
 с игривата и палава походка
 на малката графиня Щаси.

2. ФИНАНСОВА ГРАЦИЯ

Изправена до стобора, усмихваш се галантно
и цялата ти фигура е красота и грация,
наместо карамелки «Му», ти гълташ елегантно
наросените цветове на бялата акация.

Усмихваш се галантно ти и чешеш се по тила,
пристъпвайки едвам, едвам, потропвайки с налъните,
а редом с тебе до стобора, ухилено и мило,
кат верен паж — магарето стърчи и хрупка тръните.

Но все таки таз грация погледната от мене
през бляскавите очила на златото и зестрите —
е чудна и недосегаема и с нея без съмнение
на запад бих завършил аз сред грации семестрите.

Изправена до стобора, усмихваш се галантно
и цялата ти фигура е красота и грация,
Наместо карамелки «Му» ти гълташ елегантно
наросените цветове на бялата акация.

Бяла черква, 24. V. 919

МАК ОТ ПАВЛИКЕНИ

— О, колко грациозно танцувахте тогава!

Наклонила глава,
вий носехте се плавно сред шемет и забрава,
а погледът ви огнен ме стрелваше едва.
И ето ний сега пак се срещаме случайно
във варненския трен.

Коя сте и каква сте — таз тъй желана тайна,
бъдете милостива, разкрийте я на мен.

— Живеем в Павликени, но аз съм ученичка
във Търново и там

обратно днес пътувам. В това се крие всичко,
което толкоз странно показвало се вам.

— Ний криво се разбрахме — аз искам да узная,
сред бурените как

успял е да поникне тоз цвят, който ме смая,
как е разцъфнал тука тоз чуден ален мак.

Таз девушка, която танцуваше тогава,
наклонила глава,

а аз, незнаен странник, долавях във забрава,
на погледа ѝ огнен безгласните слсва!

МОШЕ НА СЕРЕНАДА

ТРАГИКОМЕДИЯ В ЕДНО ДЕЙСТВИЕ

(Улица «Позитано». Топла майска нощ. Луната наднича зад малък бял облак. Моше, с китара в ръце, се притайва под сянката, която хвърля къщата. Ребека е извадила русокъдрата си главичка от прозореца и мечтае. Облачето закрива месеца.)

Моше (*излиза, подпира се на електрическия стълб и пее*):

Моя мила гълъбиса,
стройна като кипариса,
ти си нежна, скъпа, фина —
екстра калите коприна. . .
Със китара под фенеро
ша ти свирим серенада.
Изгоре ми го джигеро —
зарад теб сирсето страда.

Р е б е к а: И аз любим тебе, Моше,
но баща ми много лош е. . .
що да чина, що да правя —
он на тебе ме не дава. . .

М о ш е: Я виде се ша фалирам,
стари дреи ша събирам,
бари тебе да си можем
на сирсето я да сложим. . .
Три левета маркизета;
макарите грош едната —
ша се давим във клозета,
ша се стрелим във главата.

А р о н (*бащата на Ребека, подава си брадата от прозореца и пее с ужасно фалишив бас*):

Кой чапкьнин дрънка вълка
и булисата ми плаши?
Викай, Саро, на джандаро,
че нападат ни апаши. . .

Р е б е к а: Бегай, Моше! Бегай оттук,
грозно ша падне лобут. . .
Бегай, Моше! Бегай оттук,
да те не ложат със лук.

М о ш е (*оставя китарата и бяга*):
Ех, мале майчице, ужасно крах!
Гащите май пострадаха от страх. . .
Всичко провали се в един момент!
Вред фалимент! Вред фалимент! . . .

След два часа пристига стражара и вижда, че
«всичко е спокойно», прибира китарата и си отива.

Завеса

КАТЯ

Аз — Нагел безпаричен съм,
ти — Дагни босокрака,
по кремъчния калдъръм
очаквам те сред мрака.

Жадувам твоите уста
със цвят червеновинен
и галещата топлота
на твоя смях невинен.

Опит от твоя поглед син
и малко от виното,
аз —неизвестен паладин,
тревожа ви селото.

Тревожа извора честит
на винени талази,
на плюшкиновци с жалък вид,
наречени думбази. . .

Аз — Нагел безпаричен съм,
ти — Дагни босокрака;
по кремъчния калдъръм
очаквам те сред мрака.

Но ако в тоз тревожен час
от мен те друг разлъчва —
ще скоча в дълбините аз
на пълната ви бъчва.

АПЕЛ

В «Търговска», «Леге» и «Мария Луиза»,
в градини, булвари и вред,
като че напук на световната криза
от хубав, все по-хубав свет!!

Онез деколтета кат розови пъпки,
крачета зовящи към грях,
тез кървави устни, тез бисерни зъбки,
тоз звучен, пронизващ чак смях!!

Ей, хора. . . министри, дирекции разни
и всички облечени с власт,
нормирайте, джанам, тез живи съблазни,
смилете се вече над нас!!

ЧАСТНАТА СОБСТВЕНОСТ ИЛИ — «СВИНЯТА И КИРАДЖИЙСКИЯ КОН»

СОЦИАЛНА ВАСНЯ, ПОСВЕТЕНА НА Г-Н ДОБРИЯНОВ

Привечер, сред тесничкия двор,
цял потънал в тор,
с глъч разпрегнаха кола.
Старий кираджийски кон —
собственик на собствени тегла,
отреден от господарския закон
да влече хомота
на живота,
старий кон — измъчено животно,
вечно гладно, вечно потно,
до коритото домъкна се едвам.

Там

той видя свинята
с гастрономия занята.
Старий кираджийски кон
с реверанс, с дълбок поклон,
каза ѝ: «Мадам,
моля ви, дръпнете се оттам;
жаден съм и много уморен,
мъкнах камъни весден;
искам да си пийна мъничко вода.

Тя

вдигна зурлата нагоре
и сърдито отговори:
«Хей, хамалино, защо
пъхаш се къде не е за теб место?
Днес ти полудял си без съмнение!
Знаеш, че коритото принадлежи на мене!

Старий кираджийски кон
каза ѝ със по-друг тон:
«Откъде на тебе да принадлежи?
Аз не го домъкнах ли чак от града,
за да прием всички ний вода?»

«Ех, пренесъл си го ти!
Много нещо! Кой обаче го плати?
То е дар
от любезния ни господар!»
«Да, обаче искам да ми разясните
с чий пот са спечелени парите
след това?

Вий, защо да имате права
повече от мен над туй корито?»
«Ха-ха-ха. . . и още пита!
Първо: ти си кон
и според природния закон
длъжен си да си влечеш товара,
за да живее господаря;
второ: над коритото имам права за това,
че покойният ми дядо пийна
пръв от него гозбата помийна,
плюс това, по своето благоутробие,
явно е, че съм на господаря подобие. . .
Ха, сега, без много глупави масали,
присъщи на всичките хамали,
махай се, бъди готов за утре заран,
тъй като е ден пазарен. . .»

«Но пардон —
смънка кираджийски кон —
Туй. . . туй. . . никак не е верно;
вий направихте, май, бялото на черно.»

Но свинята горда, всепобедна
нито го погледна;
старий кираджийски кон обаче,
вместо по-мирен да си закрачи
къмто своя разнебитен дом,
по войнишкому обърна се кръгом,
блеснаха подкованите му копита
и при първото светкавично чифте,
чак оттатък спорното корито
философската свиня в миг отлете.

Сухиндол, 3. VI. 919

С извинение:
Лорд Жемс Шокинг

КЪОР ХАСАН ВЪВ ВЕРСАЙЛ

— Колай геле, чорбаджилар! На конференция
от Стамбул чак,
по даден знак,
пристигам с бир кючук парче претенция.

Признавам, моя милост доста позагази я
почти навред;
немах късмет
нито в Европата, нито из Азия.

Затуй разбирам, хелбете, че в гюрюлтията
отиде зян
бизим юрган
и чергата на Ганьо бей — комшията.

Но по прославените точки четиринадесе
на Уйлсон
(хаир олсун!)
желая туй, което мене пада се.

Желая комшулук на запад със Албания,
защото знам,
че днеска там
по този повод станали въстания.
На север зле сме. . . щем-не щеме. . . то
видело се:
Дунав едвам,
а пък оттам
на юг ще се пазарим с Венизелоса.

Арменците са обеднели и за икономия
аз бих казал:
от мен елал —
да сторим нещо като автономия.

И тъй сега съгласни сте вий, без съмнение,
по всичко с мен
и че освен
това ще ми платите бир обезщетение!

НА ЕДИН ПРОТЕСТАНТСКИ ПРОПОВЕДНИК

— Младий господине, чуи ме:
чрез страданието ти
ще успееш да прекрачиш
горе райските врати.

О, недей ропта, за бога!
Скромнен, търпелив бъди;
бог е казал: «Който страда,
моя дом ще наследи!»

Всички страдали са в рая
приютени със любов,
всички страдалци ликуват
сред небесний дом Христов! . . .

— Извинете, старче свети,
чуите нещо и от мен,
може би това е глупост
знайте. . . още съм зелен:

— Този рай на страдалците
нивга не бих пожелал,
този рай на страдалците
пълен е с животни сал.

Биволи, волове, псета
и магарешкия род
на земята теглят, знайте,
най-страдалчески живот.

Тъй че следва какво всички
са прибрали в онзи край,
щом е тъй, на вас отстъпвам
аз магарешкия рай.

с. Сухиндол

БЕЛЕЖКИ

Тоя том обхваща стихотворенията на Смирненски от най-ранния, предреволюционен период на неговото творчество — от 1915 година до средата на 1919 година. Помества почти пълно и най-ранните му произведения, за да се получи по-ясна представа за идейно-естетическото развитие на поета, да се проследи пътят, който той изминава от веселите и безобидни стихчета из ученическият живот до върховете на идейното и художествено майсторство. Ранното творчество дава пълна картина на постепенното и бързо съзряване и оформяне на поета, идейното му и художествено израстване. Това са първите стъпки на един младеж с неспокоен и търсещ дух, с будна мисъл, богато въображение и поетически усет. Това е началото на един бляскаво разгърнал се талант.

В тома не са включени само някои от най-слабите в художествено отношение ранни стихотворения на Смирненски, както и някои по идейно-политически съображения.

Не са поместени следните стихотворения:

«Злободневка» — КДЕ, г. IV, бр. 171 от 23 април 1915; «Злободневка» — КДЕ, г. IV, бр. 173 от 9 май 1915; «Туберкулозния бабил» — КДЕ, г. IV, бр. 175 от 24 май 1915; «Злободневка» — КДЕ, г. IV, бр. 176 от 31 май 1915; «Отче наш на къркачите» — КДЕ, г. IV, бр. 178 от 14 юни 1915; «Последните събития» — КДЕ, г. IV, бр. 183 от 18 юли 1915; «По падането на Варшава» — КДЕ, г. IV, бр. 186 от 8 август 1915; «Гръцката трагикомедия» — КДЕ, г. IV, бр. 186 от 8 авг. 1915; «Летят борците» — Родна лира, г. I, бр. 4 от 27 декември 1915; «Покушението срещу Бохор» — Родна лира, г. I, бр. 4 от 27 декември 1915; «Учители-мъчители» — КДЕ, г. IV, бр. 202 от 20 март 1916; «Известие» — КДЕ, г. V, бр. 210 от 24 май 1916; «Юнска злободневка» — КДЕ, г. V, бр. 213 от 17 юни 1916; «Марш на ревизорите» — КДЕ, г. V, бр. 217 от 16 юли 1916; «Скитникът бай Желю» — КДЕ, г. V, бр. 220 от 6 август 1916; «Телеграми» — КДЕ, г. V, бр. 225 от 10 септември 1916; «Свил се вихър» — Б, г. I, бр. 21 от 16 септември 1916; «На кокошкарите» — КДЕ, г. V, бр. 220 от 17 септември 1916; «Румънските пленници

в София» — ХС, г. II, бр. 37 от 1 октомври 1916; «Грозно атен-
тат срещу един търговец на семки» — КДЕ, г. V, бр. 228 от 1
октомври 1916; «Монологът на сър Грей» — Б, г. I, бр. 26 от
[21 октомври 1916]; «Съглашенски концерт» — Б, г. I, бр. 31 от
[25 ноември 1916]; «Злобата на деня» — КДЕ, г. V, бр. 237
от 3 декември 1916; «Злобата на деня» — КДЕ, г. V, бр. 238
от 10 декември 1916; «Българанчо и домнул Бежеско» — Б,
г. I, бр. 34 от 16 декември 1916; «Злободневка» — КДЕ, г. V,
бр. 239 от 17 декември 1916; «Ненормални настроения» — Б,
г. I, бр. 47 от [17 март 1917]; «Лятната разходка на дяда Иван
Революционний» — Бар, г. VIII, бр. 373 от 25 август 1917; «По-
слание за мир» — Бар, г. VIII, бр. 389 от 15 декември 1917;
«Калейдоскоп» — Б, г. IV, бр. 6 от 8 февруари 1919.

През април 1918 година Смирненски издава първата си
книжка с хумористични творби, озаглавена «Разнокалибрани
въздишки в стихове и проза». Той подбира малка част от своите
хумористични стихотворения и разкази, публикувани в «Бъл-
гаран», «Барабан», «Кво да е», «Смях и сълзи» и др. Няколко
епиграми и стихотворението «Долу жените!» публикува за пръв
път в сборката. При включването им в книгата Смирненски
преработва и усъвършенствува повечето от стихотворенията. Ре-
дакционните промени свидетелствуват за творческите търсения
на младия автор, за стремежа му към по-висока стихотворна
техника и художествено майсторство. Интерес представлява
писмото на Смирненски във връзка с «Разнокалибрани въздишки»
до неговия братовчед П. Хаджиделев, който е критикувал сбор-
ката. «Наистина не са ми безразлични чуждите мнения — пи-
ше поетът, — но не държа много на тях по простата причина,
че аз не излизам с никакви особени претенции. Туй е минутни
настроения, минутни погледи и минутни скици. Колкото за
цената и вида на корицата, приходите, които друг ще събира
и пр., и пр., аз съм безпомощен да ги обърна в моя полза.

Капиталът е гений, Капиталът е труд. Капиталът дава на
свинята всичко онова, което тя със своите интелектуални и
физически сили не може да добие. Съзнавам го, но какво да пра-
вя? Д-бре би било да имам възможност сам да издавам това, кое-
то пиша, но... както и да е!»

Много от поместените в тоя том стихотворения имат ръко-
писи в албумчето на поета надписано «Микроскопична енцикло-
педия от Ведбал». Авторът е подбирал предимно стихотворения
с интимни мотиви, преписвал ги е красиво, а неговият приятел
художникът Тома Григоров е оформил страниците с рисунки,

винетки и илюстрации. Албумчето съдържа 20 стихотворения,
няколко епиграми и един разказ, печатани през 1917—1919 г.
и началото на 1920 г. Непечатани приживе на поета са: «Сен-
ки», «По скучния друм», «Изплетена сякаш от бронзови ниш-
ки», «Обучение на сърцето» и «Портрети с атестати на близки
и познати». Особен интерес представлява и една ученическа
тетрадка с творби на Смирненски от 1915 и 1916 г. Тя има след-
ния надпис «Тетрадка за каквото се случи по всичко на Акакий
Лабдев Мазаратненко». Лабдев е псевдонимът на Смирненски
Ведбал, прочетен обратно. На гърба на корицата поетът е напи-
сал следното четиристишие:

Човек играчка вечна
е на съдбата зла,
живота — безконечна
верига от тегла!

Тетрадката съдържа 18 стихотворения, печатани в «Кво да е»,
«Българан» и «Родна лира», повечето от които са придружени
с набързо скицирани от автора карикатури и илюстрации.
Една част от ръкописите са датирани, на други авторът е по-
ставял датата на отпечатването. От стихотворенията, които
имат авторски ръкопис в тетрадката, в този том не са поме-
стени следните: «Туберкулозния бабил», «Последните съ-
бития», «Гръцката трагикомедия», «По падането на Варшава»
и «Злободневка».

Някои от ръкописите в тетрадката и албумчето са писани
вероятно преди отпечатването им и са по-слаби от печатния
текст. Но в повечето случаи ръкописната редакция подобрява
печатния вариант, очевидно младият поет преписва и преработва
стихотворенията след отпечатването им. Например стихотворе-
нието «Не се плаши» е печатано през 1915 г. в «Кво да е», а по-
късно, през 1918 г., със значителни промени е включено в «Раз-
нокалибрани въздишки в стихове и проза». Ръкописният вариант
в тетрадката е съвсем близък до последната авторска редакция
в сборката.

В повечето ръкописи авторът е нанасял редица поправки,
които уточняват и изясняват мисълта, очертават по-ярко обра-
зите, усъвършенствуват стихотворенията. Желанието на младия
автор да подобри вече отпечатаните си творби е свидетелство за
голямата му възискателност още от ученическата скамейка, за
упоритата му работа над текста.

Стихотворенията в този том са подредени хронологически, според датата на първата публикация. Творбите, които имат няколко публикации, се печатат според последната авторска редакция. В бележките към всяко стихотворение се посочва къде е обнародвано за пръв път и с какъв подпис, след това се дават сведения за другите публикации и авторски ръкописи. Посочва се текстът, по който се печата стихотворението, и се отбелязват всички разлики в другите публикации и авторските ръкописи. Разкрива се поводът за написването на творбата, ако и известен, и на края се дават пояснения за непознати имена и събития.

СЪКРАЩЕНИЯ

- Б* — Българан. Седмично хумористично списание. София, г. I—IX, април 1916 — юни 1924.
- Бар* — Барабан. Седмично хумористично списание. София, г. I—IX, юли 1908 — ноември 1921.
- ВП* — Всеобщ преглед. Полумесечно списание. София, г. I—II, февруари 1917—1920.
- КБ 1921* — Хумористичен календар «Българан» за 1921 г. Стъкмен от Ханс (Иван Геннадиев), г. III, София, 1920, 91 стр.
- КБ 1922* — Календар Българан за 1922 г. Под редакцията на Ведбал и Светослав Минков, г. IV, София, 1922, 96 стр.
- КДЕ* — Кво да е. Седмичен хумористичен вестник. София, г. I—XI, януари 1911 — ноември 1922.
- МЕ* — «Микроскопична енциклопедия от Ведбал» — албумче на Смирненски.
- РВ* — Ведбал. Разнокалибрани въздишки в стихове и проза. Хумористична библиотека № 26—27. София, 1918 г., 64 стр.
- СББ 1921* — Сборник Българан. Хумористични стихове и проза. Подбрал и наредил Ив. Х. Геннадиев. София, 1921, 110 стр.
- СмС* — Смях и сълзи. Седмично литературно-хумористично списание. София, г. I, януари — ноември 1917 г.
- ТРТ* — Тетрадка с ранни творби на Смирненски.
- ХС* — Художествена седмица. Илюстрирано литературно списание. София, г. I—III, май 1915—1917 г.

КОГАТО БЯХ В ШКОЛОТО (стр. 7). Публикувано за пръв път в КДЕ, г. IV, бр. 178 от 14 юни 1915 г. с подпис Ведбал. В Института за литература при Българска академия на науките, кабинет Хр. Смирненски, е запазена тетрадка с ранни творби на поета (условно — ТРТ), в която стихотверението има авторски ръкопис, придружен с карикатура (инв. № 153). Печата се по текста от ТРТ.

Вариант в КДЕ: ст. 11—12: измъквах се из кревата, на бързах аз навън* ст. 20: доволен и блажен.* ст. 25: И хранех се аз сладко.*

Пародия е на известното стихотворение от Иван Вазов «Когато бях овчарин».

НЕ СЕ ПЛАШИ (стр. 9). Публикувано за пръв път в КДЕ, г. IV, бр. 179 от 21 юни 1915 г. с подпис В е д б а л. С известни поправки е включено в издадената през април 1918 г. първа книга на Смирненски «Разнокалибрани въздишки в стихове и проза» (стр. 46—48). Има авторски ръкопис, придружен с 2 карикатури в ТРТ (инв. № 146). Печата се по текста от РВ.

Варианти в КДЕ и ТРТ: ст. 4: закоравял стар апаш. (КДЕ)*, ст. 11: и с ключовете си мощни (КДЕ), и чрез ключове си мощни (ТРТ)* ст. 12: нивга не чувствувал глад (КДЕ, ТРТ)* ст. 15: (ех, то щастие сявга няма) (КДЕ, ТРТ)* ст. 18: стоял с вързани ръце (КДЕ, ТРТ)*, ст. 21: Съдията кат го вижда (ТРТ); И съдията кат го вижда (КДЕ)* ст. 22: тъй спокоен като скот, (КДЕ, ТРТ)* ст. 23: рекъл да го позапита (КДЕ); рекъл да го поразпита (ТРТ)* ст. 25—26: Седемдесет си годишен, // старче, вече ти станал; (КДЕ)* ст. 32: кат те чака скоро гроб! (КДЕ)* ст. 33: Ти нима се не тревожиш (КДЕ, ТРТ)* ст. 34: де ще идеш след смъртта? (КДЕ)* ст. 37: за туй никак не се плаша, (КДЕ)* ст. 40: пак спокоен и засмен. (КДЕ)* ст. 44: ще отворя аз и тях, (КДЕ); ще отворя там и тях! (ТРТ)*

НАПРИМЕР (стр. 11) — КДЕ, г. IV, бр. 186 от 8 август 1915 с подпис Ведбал. Има авторски ръкопис в ТРТ (инв. № 148). Печата се по текста от ТРТ.

В КДЕ: ст. 8: Тъй ли? Махнете се тогаз!*

НЕВОЛИ (стр. 15) — КДЕ, г. IV, бр. 193 от 17 януари 1916 г. с подпис Ведбал.

Печата се по КДЕ със следната поправка:

Ст. 6: «надзърне в кръчма или в кафене» вм. «надзърне в кръчма или кафене».

ВЪЛШЕБЕН СЪН (стр. 18) — КДЕ, г. IV, бр. 196 от 31 януари 1916 г. с подпис Ведбал.

Печата се по текста от КДЕ със следните поправки:

Ст. 23: «с тез картини пред очите» вм. «с тези картини пред очите»; ст. 41: «страстно мене тя погледна» вм. «страстно мен тя погледна».

ПОЛОЖЕНИЕТО (стр. 21)—КДЕ, г. IV, бр. 201 от 13 март 1916 г. с подпис Ведбал.

Печата се по текста от КДЕ със следната поправка:

Ст. 19: «Тука по полята бойни» вм. «Тук по полята бойни».

Тъмен, мрачен небосклона // татък нейде край Вердюна — През февруари 1916 г. германските войски предприемат решително настъпление за пробиване на Западния фронт в района на Вердюн. Няколко месеца се водят най-ожесточени боеве, в които са дадени огромни жертви, обаче всички атаки на германската армия срещу Вердюнските укрепления претърпяват провал.

Тевтона — поетът има пред вид германците, германската армия,

Гологърдата кокона — така иронично Смирненски нарича Франция.

Синьор ди Макарона — така са наречени италианците. По това време на Италианския фронт се водят кръвополитни сражения и италианските войски търпят поражение.

Франц Жозеф — Франц Йосиф (1830—1916) — австрийски император (1848—1916 г.). От династията на Хабсбургите. Завоевателната политика, която води правителството на Франц Йосиф на Балканите, допринася за разпалването на Първата световна война.

Петра — Петър I Карагеоргиевич (1844—1921) — крал на Сърбия. Застъпва интересите на едрата сръбска буржоазия. През 1916—1918, в периода на окупацията на Сърбия, живее в емиграция.

Пашич, Никола (1845—1926) — сръбски политически и държавен деец. Един от основателите и лидер на народната радикална партия. От 1891 г. многократно министър-председател и министър на външните работи на Сърбия.

Дядо Ваньо Слезера да еazi пак. — През фе-

врагари 1915 г. руските войски претърпяват поражение при Мазурските езера в Източна Прусия.

Смирненски прави преглед и коментира военните действия в духа на официалната политическа линия. Той все още вярва, че войната има освободителна цел и в ранните си стихотворения възпява силата и мощта на българската армия, а атакува и иронизира само военните неприятели на България — страните от Антантата.

СКИТНИК ПЕРО (стр. 22) — КДЕ, г. IV, бр. 201 от 13 март 1916 г. с подпис Ведбал.

Печата се по КДЕ със следната поправка:

Ст. 9: «Тях веч на сарафа еврей» вм. «Тях вече на сарафа еврей», ст. 19—20: «там своите мисли печални // с вино ще залей до една» вм. «там своите мисли печални // с вино ще залее до една».

«Въздушния кораб» — превод-преработка от М. Ю. Лермонтов на стих. «Корабът на призраците» от австрийския поет Йозеф Цедлиц.

Перо — Петър I Карагеоргиевич (виж тук стр. 381).

За Кольо, другаря си славен // скитащ се кат него в Лион — отнася се за Никола Негош (1841—1921) — черногорски крал. В 1916 г. след окупацията на Черна гора забягва в чужбина, живее предимно във Франция (Лион, Марсилия, Париж).

Пашич — вж. тук стр. 381

Путник, Радомир (1847—1917) — сръбски генерал. Началник-шаб, той командува сръбската армия през Балканската война и през първите месеци на Първата световна война. За сина си млад — син на Петър Карагеоргиевич е Александър I, взел активно участие в Първата световна война.

ДРУГАРСКИ ГРОБОВЕ (стр. 24). Публикувано за пръв път в КДЕ, г. V бр. 203 от 26 март 1916 г. с подпис Ведбал. Има втора публикация в ХС, г. II, бр. 47 от 10 декември 1916 г. с многобройни промени. Печата се по текста от ХС.

Поместваме тук изцяло редакцията от КДЕ, тъй като тя значително се различава от публикацията в ХС:

Другарски гробове в полето снежно,
измити от дъжда едвам личат,
над тях сковани кръстове небрежно
в пустинно безмълвие стърчат.

Над тях тамян с молитви упокойни
не кадил е свещеник белобрад.
Тамян на здравеца в дните знойни
ще бъде тям възшебний аромат.

Молитви тям — кога тревата трепне,
милувана от пролетний зефир,
надгробните слова ще тихо шепне —
«Почивайте, юнашки чада, в мир!»

И няма младите им булки
свещи да палят в съботните дни
свещи ноше ще бъдат тям светулки
и ясните звезди във модри висини.

При тях и майки няма да отиват
е очи зачервени от вечен плач,
ръце си окол кръста да увиват
и да ридаят в предвечерний здрач.

Щом мрак покрие дивите Балкани
и мощна буря страшно зареве,
вселената да плаче ще захване
над гробовете с громки звукове.

София.

В е д б а л

Соня Хаджимитрева, декламираше през 1918 г. на сцената това стихотворение, разказва: «Дотогава декламирах най-вече стихотворения, които изразяваха мъката по загубеното отечество, а в «Другарски гробове» открих нещо ново — там се изливаше общочовешката мъка за тия, които са загинали всред «снежните върхове високи»... Училищният салон бе препълнен. Редих стих след стих от «Другарски гробове» и след последния куплет... залата се изпълни с ридания. Успехът бе извънредно голям... Аз трябваше да преписвам неведнъж стихотворението и с гордост заявявах, че младият поет е мой съгражданин (Сб. «Спомени», София, 1955, стр. 206).

ХУДОЖНИК БРОДИ... (стр. 25) — КДЕ, г. V, бр. 205 от 23 април 1916 г. с подпис Ведбал.

Печата се със следната поправка по КДЕ:

Ст. 37: «Картината си ще надпиша» вм. Картината си ще да надпиша».

АХ, КАК ХУБАВО! (стр. 28). Публикувано за пръв път в КДЕ, г. V, бр. 205 от 23 април 1916 г. с подпис Хризантема.

Има авторски ръкопис в *ТРП* със заглавие «Ах, как хубаво!» (инв. № 158). Печата се по текста от *КДЕ*.

Варианти в *ТРП*: ст. 3: крачи юнкер млад, напат,* ст. 14: как ще шепне и устата:* строфа V липсва.

ЛЮБОВНА ПЕСЕН НА САМУИЛ (стр. 30). Публикувано за пръв път в *КДЕ*, г. V, бр. 206 от 29 април 1916 г. с подпис Хризантема. Има авторски ръкопис в *ТРП* със заглавие «Песента на Самуил» (пародия) (инв. № 159). Печата се по текста от *КДЕ*.

Варианти в *ТРП*: ст. 4: со усми ка на лице.* ст. 5: Ша си дойдем с мантилина (навсякъде в *Т-Т* жа е заменено с ша)* ст. 8: ша ти свирим во екстаз.* ст. 12: тъжно, тъжно со Бохор.* ст. 14: песнички за младостта* ст. 16: шо ни пречи в любовта.* ст. 22—24: и ша окна с буйно глас // изгоря ми ти джигеро, // зарад теб погина аз.* ст. 25: Па ша скокна на земята*

ВЕСЕЛИ ГОЛТАЦИ (стр. 32)—*КДЕ*, г. V, бр. 206 от 29 април 1916 г. с подпис Ведбал.

Стихотворението е посветено на тогматата крале, останали без кралство през войната и забягнали в чужбина — белгийския крал Алберт I, черногорския — Никита I и сръбския — Петър Карагеоргиевич. Тук изобличението има по-широк характер от осмиване враговете във войната, поетът вижда тежкото положение на народите и причините за това.

Сархош (тур.) — пияница.

в албанските диви усои // постлаха с трупове своя те път—
След разгромяването на Сърбия остатъците от сръбската армия се оттеглят през непристъпните албански планини към морския бряг, застилайки планинските пътеки с труповете на хиляди премръзнали войници.

ЗАЩО Е МЪЖЪТ? (стр. 34). Публикувано за пръв път в *Б*, г. I, бр. 2 от 6 май 1916 г. с подпис В-л. В *ТРП* има авторски ръкопис (инв. № 157). Печата се по текста от *ТРП*.

Варианти в *Б*: ст. 4 и 8: във ръцете с две метли.* ст. 10: па се мае и се чуди — *ст. 13—14: и във своя женски бяс // мъжа си наби тогаз!...*

МАРШ НА СТОЛИЧАНИ (стр. 35). Публикувано за пръв път в *Б*, г. I, бр. 2 от 6 май 1916 г. с подпис В-л. Има авторски ръкопис в *ТРП* със заглавие «Марш на столичани № 1», подпис

Ведбал и означение «Българан», бр. 2 (инв. № 154). Печата се по текста от *Б*.

Варианти в *ТРП*: ст. 19: и с' съдрани панталони,* ст. 32: седим си ний!*

Стихотворението е написано по повод трудното снабдяване през войната с най-необходимите хранителни продукти. Смирненски описва безкрайните опашки и блъскане пред магазините откъм комичната им страна.

СЪР ГРЕЙ И СИНЬОР ИЗОНЦИНИ (стр. 37). Публикувано за пръв път в *Б*, г. I, бр. 3 от 13 май 1916 г. с подпис В. В *ТРП* има авторски ръкопис със заглавие «Изонцини и Грей» и подпис Ведбал (инв. № 160). Печата се по текста от *Б*.

Варианти в *ТРП*: ст. 9: млади хубави кокони* ст. 11—12: топли, топли макарони // купища се там намират!* ст. 20: в Солун, бари изпрати ни*, ст. 22: Да ги пратя, съре Грее*

Сър Грей — отнася се за англичаните, наречени така по името на Едуард Грей (1862—1933) — английски реакционен държ. деец и дипломат, член на Либералната партия. От 1905 до 1916 министър на външните работи. Играл важна роля за затвърдяване на англо-френско-руските отношения и за създаване на Антантата.

Синьор Изонцини — Италия, италианците, по името на Изонцо река в Италия и Югославия.

таз речича кат се мине — В района на река Изонцо се водят ожесточени боеве между италианската и австро-германската армия. Тук Италия насочва своите главни военни усилия и предприема редица безрезултатни настъпления. След първото настъпление от м. май 1915 г. до ноември 1917 г. военните действия имат позиционен характер.

Албионски умни сине — авторът има пред вид англичаните. Албион — древнокелтско название на Британските острови (без Ирландия).

барем в Солун изпрати ни — В Солун по това време е концентрирана голяма съглашенска армия.

ПИСМО ДО ПОНТИНИ (стр. 38). Публикувано за пръв път в *КДЕ*, г. V, бр. 208 от 13 май 1916 с подпис Ведбал.

Понтини е Борис Понев, близък приятел на Смирненски.

В спомените си той разкрива повода за написването на това стихотворение: «През училищната ваканция обикновено аз оти-

вах при родителите си на почивка в провинцията. Понеже Христо не помнеше адреса ми, пък и аз не му го съобщавах в писмата си, той ми се обаждаше чрез злободневни стихове в хумористичните списания, като напр.: «Понтини драги, . . .» (Борис Понев. «Неразделен другар», сб. Спомени за Христо Смирненски, София, 1955 стр. 88—89).

Джон — така Смирненски нарича своя съученик и съгражданин Кирил Бичев.

Язека — псевдоним на Христо Бръзиков; Гошко (Гошко Кводаиста) — Георги Димитров; Сатирика (Кольо Сатирика) — псевдоним на Никола Граблашев; *ѡп* — псевдоним на Аспарух Айдемирски. И четиримата по това време са сътрудници на хумористичния печат и дружат със Смирненски.

МАРШ НА СОФИЯНЦИ (стр. 40). Публикувано за пръв път в *Б*, г. I, бр. 4 от 20 май 1916 г. със заглавие «Аз на цирк бях», подзаглавие «Марш на столичани № 2» и с подпис В.л. С малки промени поместено в *РВ* (стр. 61—62). Печата се по текста от *РВ*.

Вариант в *Б*: ст. 3—4: Да, играеха артисти // най-прочути, най-добри!*

Написано по повод неуредиците при спирката на трамвая за Княжево на ул. «Клементина» (сега ул. «Ал. Стамболийски»), където в неделните дни стават големи опашки, често със скандали и сбивания.

ОДА НА ПЕНКА ЕДРАТА (стр. 42). Публикувано за пръв път в *КДЕ*, г. V, бр. 209 от 20 май 1916 г. с подпис Ведбал и означение София. Има авторски ръкопис с известни промени в *ТРТ* (инв. № 157). Печата се по текста от *ТРТ*.

Варианти в *КДЕ*: ст. 7—8: стъпваш леко, ходиш плавно, // Пенке, кат'пиян казак!* след трета строфа стои четиристишието:

Хубава си, драга Пенке,
няма друга като теб!
С хубостта си засеняваш
даже нощно време Феб!*

ст. 13: ти си бърза, пипаш сърчно* ст. 24: с Кракра — Пернишки барон.*

Диоген (ок. 404—323 пр. н. е) — древногръцки философ, про-

повяждал равнодушие към богатството и обществения живот. Според легендата съзнателно водил най-првобитен начин на живот, спял в бъчва и пр.

Сазонов, С. Д. (1861—1927) — министър на външните работи в руското правителство през 1910—1916 г. Отстоява интересите на едрите помешчици и буржоазията, насочва своята дейност за укрепване връзките на Русия с Антантата.

Поанкаре, Реймон (1860—1934) — френски буржоазен политически и държавен деец. Министър-председател многократно, президент на френската република (1913—1920), дейно участва в разпалването на Първата световна война.

Грей — вж. тук стр. 385.

Кракра — *Пернишкий барон* — действително лице, вмянен, че е от рода на Кракра Пернишки, постоянен обект на шеги в тогавашния хумористичен печат.

ПРЕДЛОЖЕНИЕТО НА АРОНА ЗА ГОДЕЖ ПО ТЕЛЕФОНА (стр. 43). Публикувано в *КДЕ*, г. V, бр. 209 от 20 май 1916 г. с подпис Хризантема.

ПРОЛЕТ ДОЙДЕ! (стр. 45) — *КДЕ*, г. V, бр. 209 от 20 май 1916 г. с подпис Хризантема.

Печата се по текста от *КДЕ* със следните поправки:

Ст. 9: «В дървета с песни птички» вм. «В дърветата с песни птички»; ст. 11: «из горички ученички» вм. «из борички ученички».

сал към Франция нещастна // зимата реве безспир — На западния фронт в района на Вердюн се водят тежки, ожесточени сражения между германските и френски войски.

ВОЙНИШКИ СКЪРБИ (стр. 46). Публикувано за пръв път в *Б*, г. I, бр. 5 от 27 май 1916 г. с подпис Ведбал. По-късно поместено без промени в *РВ* (стр. 28—29).

ПАДНАЛИЯТ КАВАЛЕРИСТ (стр. 48) — *ХС*, г. II, бр. 21 от 11 юни 1916 г. с подпис Ведбал.

Морфей — в елинистическата и римската митология демон или божество на сънищата, син на бога на съня Хипнос.

ЕПОПЕЯ НА НЕЗАБРАВИМИТЕ (стр. 50) — *КДЕ*, г. V, бр. 213 от 17 юни 1916 г. с подпис Хризантема.

Печата се със следната поправка по *КДЕ*:

Ст. 40: «Той беше безстрашен, той беше прочут» в.м. «Той беше безстрашен, той бе прочут».

Пародия по стихотворението «Васил Левски» от Ив. Вазов от цикъла «Епопея на забравените».

Модерния — киносалон «Модерен театър», един от известните столични театри по това време.

Одеон — голям киносалон, в който са давани и театрални представления.

НА ТЪРГОВЦИТЕ СКУБАЧИ (стр. 52) — КДЕ, г. V, бр. 213 от 17 юни 1916 г. с подпис Ведбал.

Написано по стихотворението «Новото гробище над Сливница» от Ив. Вазов.

Това е първата остра социална сатира на Смирненски, в която обект на жлъчно изобличение са тиловите герои — спекуланти и грабителни, натрупали богатство по време на войната за сметка на народа.

ДИВАК ГАНЬО (стр. 54) — КДЕ, г. V, бр. 213 от 17 юни 1916 г. с подпис Хризантема (Ведбал).

НА КРАСНОСЕЛКАТА (стр. 56) — КДЕ, г. V, бр. 215 от 1 юли 1916 г. с подпис Ведбал.

ВЕТРЕ, ДУХНИ! (стр. 58) — КДЕ, г. V, бр. 215 от 1 юли 1916 г. с подпис Ведбал.

НОЩЕН ДУЕТ (стр. 60) — Б, г. I, бр. 10 от 1 юли 1916 г. с подпис Ведбал.

ПРАКТИЧНОСТ (стр. 63) — Б, г. I, бр. 10, от 1 юли 1916 г. с подпис В.

АНЧЕТО, АДЮТАНТКАТА И И ЕВРЕЙКАТА (стр.) 64 — КДЕ, г. V, бр. 216, от 8 юли 1916 г. с подпис Хризантема.

Поводът за написването на стихотворението е разкрит в спомените на Б. Понев: «Веднаж една група офицери с дамите си, известни тогава всред хайлафа, се движеха на коне по една от алеите на Княжевското шосе, по което и ние крачехме нагоре. Известна ни беше тяхната надменност и предизвикателното им държание. Минавайки покрай нас, те едва не връхлетяха върху ни. Христо, който презираше тези разглезени представителки на буржоазията, с присъщата му смелост се спусна, хвана юз-

дите на един от конете и едва не събори изтънчената ездачка. Тази случка стана повод да напише същата вечер в бозаджийницата на Алията стихотворението «Анчето, адютантката и и еврейката» (Непечатани спомени. Съхраняват се в Института за литература при Българска академия на науките, инв. № 79).

ВЪЗКЛИЦАНИЯ (стр. 66) — Б, г. I, бр. 11 от 8 юли 1916 г. с подпис Ведбал.

Печата се по текста от Б със следните поправки:

Ст. 9: «Мара, старата зубрачка» в.м. «Маро, старата зубрачка»; ст. 16: «имала си ти късмет!» в.м. «имала ли си ти късмет!»

И ТУЙ БИЛО МЪЖ! (стр. 68) — Б, г. I, бр. 11 от 8 юли 1916 г. с подпис В.

Отразява трудното снабдяване с хранителни продукти през военните години.

ДИГНИ, КРЕВАТА СИ ДИГНИ! (стр. 69) — Бар, г. VII, бр. 314 от 9 юли 1916 г. с подпис Ведбал.

Печата се по текста от Бар със следната поправка:

Ст. 8: «че вънка не е тъй горещо» в.м. «че вънка не тъй горещо».

Написано по стихотворението на Кирил Христов «Върти лопатата, върти».

ЕПИГРАМИ (стр. 71). Публикувани за пръв път в Б, г. I, бр. 12 от 15 юли 1916 г. с подпис Ведбал. По-късно поместени в РВ (стр. 49—51) заедно с 8 други епиграми. Епиграмата «Чиновник» има авторски ръкопис в албумче на Смирненски, озаглавено «Микроскопична енциклопедия» (условно МЕ). Албумчето се съхранява у семейство Измирлиев. Фотокопие от него се намира в Института за литература при Българска академия на науките (инв. № 302). Печата се по текста от РВ.

Варианти в Б: «Чиновник» е първа епиграма, означена с цифра 1. Следва епиграмата, означена с цифра 2:

На В-в

Кат ангел чист си на лице,
но с змийско си в гърди сърце
и за богатство, за пари,
баща си би продал дори!

Следват епиграмите «Вий сте дама едра снажна», «Дете на «Лебето» и «Бива те!» (тук без заглавието) съответно номерирани

с 3, 4 и 5; ст. 4: от «Вий сте дама-едра, снажна»: с вас пък дига страшен шум* ст. 3: от «Дете на Легето»: и на модите е роб,* ст. 3: от «Бива те!»: «Казваше един лъжец без мера,* ст. 5—8: Не е вярно, викнах, прекали го! // Твоята лъжа е преголяма! // Знай, че друг способен като него // глупости да върши — нигде няма!»

Вариант в АР: ст. 4: от «Чиновник»: като испански бик той тича*

СЪВРЕМЕННА КЛЕТВА (стр. 73) — Б, г. I, бр. 12 от 15 юли 1916 г. с подпис В-л.

МАМО, ВИКНАХА ДЕЦАТА... (стр. 74) — ХС, г. II, бр. 26 от 16 юли 1916 г. с подпис Ведбал. Без заглавие.

По стихотворението на П. К. Яворов «Край огнището».

ЗОРАТА КРАЙ ДУНАВА (стр. 75) — ХС, г. II, бр. 28 от 30 юли 1916 г. с подпис Ведбал.

Печата се със следната поправка по ХС:

Ст. 1: «Малка лодка Дунав мътен» вм. «Малки лодки Дунав мътен».

СЪВРЕМЕННА МОЛИТВА (стр. 76) — КДЕ, г. V, бр. 219 от 30 юли 1916 г. с подпис Ведбал.

Боже миш, мен чиновник // направи ме в комитета. — През войната към Дирекция на СГОП (стопански грижи и обществена предвидливост) се създават комитети за продоволствието на населението. Някои чиновници използват положението си и се занимават със спекула и черна борса.

ИЗ ЕДНО ЛЮБОВНО ПИСМО (стр. 77). Публикувано за пръв път в Б, г. I, бр. 15 от 5 август 1916 г. с подпис Ведбал. Поместено в РВ (стр. 26—27) без изменения.

По време на войната поради липса на обувки населението е принудено да носи налъми или обувки с дървени подметки.

ЧАСОВОЙ (стр. 78) — ХС, г. II, бр. 29 от 6 август 1916 г. с подпис Ведбал.

ЗЛОБОДНЕВКА (стр. 79) — КДЕ, г. V, бр. 221 от 13 август 1916 с подпис Хризантема.

Стихотворението е написано по повод проектираното от съглашенските генерални щабове общо настъпление по всички фронтове.

закъсалий синьор — Австроунгарските войски предприемат през м. май 1916 г. голяма успешна офанзива и осъществяват широк пробив в района на Трентино. Италианската армия е пред пълен разгром. Италия се обръща за помощ към Русия.

Тартарен не мръдна крак — отнася се за французите, иронично наречени така по името на героя на Алфонс Доде от хумористичния роман «Удивителните приключения на Тартарен Тарасконски».

Перо — сръбите, наречени така по името на сръбския крал Петър.

БОРБА (стр. 80) — КДЕ, г. V, бр. 221 от 13 август 1916 с подпис Ведбал.

ВАМПИР (стр. 82). Публикувано за пръв път в Б, г. I, бр. 17 от 19 август 1916 г. с подпис Ведбал. Включено в РВ (стр. 11—12). Печата се по текста от РВ.

Вариант в Б: ст. 23: очи разтворили, те гледат безмълвно*

НАВСЯКЪДЕ БОРБА (стр. 84) — КДЕ, г. V, бр. 223 от 27 август 1916 г. с подпис Ведбал.

Печата се по КДЕ със следната поправка: ст. 23 «борби във тъмничките ложи» вм. «борби в тъмничките ложи»; ст. 26: «борби с трамвай, с обущари» вм. «борби и с трамвай, с обущари».

Борби Никитови с вълшета — поетът намеква за тежкото положение на черногорския крал Никита, забягнал в чужбина.

Борби на френските госпожи // в Париж със едри пѣстро-кожи — във армията на Съглашението имало войници от Африка, от английските и френски колонии.

ПИСЪМЦЕ ОТ ПЛОВДИВ (стр. 86) — КДЕ, г. V, бр. 223 от 27 август 1916 с подпис Ведбал.

В средата на август Смирненски отива за няколко дни в Пловдив на гости при свои роднини. Тук се среща във връзка с проектираното издаване на сп. «Смях и сълзи» с писателите хумористи *Звездин* (псевдоним на Васил Павурджиев), *Венета* (псевдоним на Иван Хаджимарчев) и др. (вж. Иван Хаджимарчев. Непечатани спомени. Институт за литература при БАН).

НА ТРАМВАЙДЖИИТЕ ПО КНЯЖЕВСКАТА ЛИНИЯ (стр. 88) — КДЕ, г. V, бр. 224 от 3 септември 1916 с подпис Хризантема.

НА ГОСПОЖИЦАТА ОТКЪМ «БУНАРДЖИКА», ДЕ-ТО С БЯЛАТА КЪРПИЧКА МЕ ИЗПРАТИ (стр. 90) — КДЕ, г. V, бр. 225 от 10 септември 1916 г. с подпис Ведбал.

НА ФРОСКА (стр. 92) — КДЕ, г. V, бр. 225 от 10 септември 1916 г. с подпис Шокинг.

И ТИ ЗА ЗАХАР! (стр. 93) — Б., г. I, бр. 22 от 23 септ. 1916 г. с подпис Ведбал.

криволашкия герой — Криволак, село в Македония, близо до което става голямо сражение между българските и френски войски.

ЧЕ ТОВА ЛИ? (стр. 94). Публикувано за пръв път в Б, г. I, бр. 23 от 30 септември 1916 г. с подпис В-л. По-късно поместено без поправки в РВ (стр. 19). Има авторски ръкопис в ТРТ с посвещение «На Мицка» (инв. № 156). Печата се по текста от Б.

Вариант в ТРТ: ст. 11: *твоите зъбки — два нанйза,**

Смирненски е писал много импровизирани стихотворения в албумчета и тетрадки на свои приятели и близки, а понякога и на съвсем непознати. Ал. Жендов си спомня как на едно новогодишно тържество заварва Смирненски заобиколен от група момичета, които го атакуват с молби да им напише нещо за спомен в албумчета или върху илюстрирани картички от веселата поща. «Усмихнат, той поемаше подаваната картичка или албумче, заглеждаше се дяволито в момичето, за което трябваше да пише, шегуваше се и все така усмихнат пишеше ред-два... Удаде ни се да прочетем някои от току-що написаните посвещения. Това бяха духовити стихове, хумористични характеристики, епиграми, леки закачки — великолепни в непринудената си форма. По колко албуми, тетрадки, писма той беше пръснал такива бисери... Но повечето от тях са загубени от нехайство на собствениците им». (Хр. Смирненски, Н. Вапцаров в спомените на съвременниците си. София, 1966, стр. 137—138).

КАТЕРИНА В-ВА (стр. 95). Публикувано за пръв път в КДЕ, г. V, бр. 228 от 1 октомври 1916 г. с подпис Хриз. Има

авторски ръкопис в ТРТ със заглавие «На Катето» и значителни промени (инв. № 155). Печата се по текста от КДЕ.

Варианти в ТРТ: ст. 2—4: *млада гиздава гъркиня, // имаш устни кат'малина // и косица кат коприна,** ст. 7—8: *нежно цвете си в градина, росна, красна хризантема,** след ст. 16 има още една строфа:

Много, Кате, си красива!
дивна, мила самодива!
Но и много си шавлива,
та баща ти те побива.

СОНЕТ (стр. 96). Публикувано за пръв път в Б, г. I, бр. 25 от [14 октомври 1916 г.] с подпис Ведбал. Включено в РВ (стр. 34) без поправки.

СОНЕТ (стр. 97). Публикувано за пръв път в Б, г. I, бр. 26 от [21 октомври 1916 г.] с подпис Ведбал. Поместено в РВ (стр. 60—61), без промени.

ВОЙНИШКИ ПЕСНИ (стр. 98). Публикувано за пръв път в Б, г. I, бр. 27 от [28 октомври 1916 г.] с подпис Ведбал. Включено и в РВ (стр. 30—31) без поправки.

Стихотворението е посветено на младежите от 41 набор, свикани в казармата през есента на 1916 г., между които Смирненски има много приятели.

ЕДНАКВА УЧАСТ (стр. 100). Публикувано за пръв път в ХС, г. II, бр. 41 от 29 октомври 1916 г. с подпис Ведбал.

ЕСЕННА ПЕСЕН (стр. 101) — Б, г. I, бр. 28 от [4 ноември 1916 г.] с подпис Ведбал.

КАТАСТРОФА (стр. 103). Публикувано за пръв път в Б, г. I, бр. 30 от [18 ноември 1916 г.] с подпис Ведбал. Поместено и в РВ (стр. 53—54).

Вариант в Б: ст. 11: *с тъга аз виждам, че трен броди.**

КОЯ Е ПРИЧИНАТА (стр. 104) — Б, г. I, бр. 34 от [16 декември 1916 г.] с подпис В-л.

МИРЪТ (стр. 105) — ХС, г. II, бр. 50 от 24 декември 1916 г. с подпис Ведбал.

Повод за написване на стихотворението дава официалното предложение за мир, което прави Германия през декември 1916 г. в резултат на военните си неуспехи и изтощението от войната и под натиска на нарасналото революционно работническо движение. Английското правителство отхвърля предложението да се започнат преговори за мир и отговаря, че мир няма да има, докато Германия не получи пълно възмездие за извършените престъпления.

В стихотворението са изразени ясно антивоенните настроения на Смирненски.

Молох — свиреп бог в древна Финикия и Картаген, на когото принасяли в жертва деца. Преносно: кръвожадна сила, изискваща все нови човешки жертви.

МЛАДОСТ (стр. 106). Печатано посмъртно в сп. «Звънар», г. I, бр. 1 от [май 1924 г.], редактирано от Кр. Кюлявков и Т. Измирлиев. Придружено е със следната бележка от редакцията: «Непечатано стихотворение, писано през 1917 г. и посветено на Ас. Кюлявков». Годината 1917 е посочена погрешно в «Звънар», вместо 1916 г. Има авторски ръкопис в албумчето за спомени на Ас. Кюлявков, с подпис Хр. Измирлиев и означение 1916 г. Ръкописът се съхранява в Института за литература при БАН (инв. № 7).

Асен Кюлявков, на когото е посветено стихотворението, е по-малък брат на Кр. Кюлявков, починал съвсем млад. Бил е близък приятел на Смирненски.

Коментирайки това стихотворение, В. Колевски отбелязва, че то е едно от най-ярките и най-зрели антивоенни произведения на Смирненски и това, че не е публикувано приживе от поета, е показателно доколко той е бил зависим не само от цензурата, но и от редакторите на тогавашните издания, които отстояват официалната политика в областта на литературата (вж. «От критически към социалистически реализъм». Литературна мисъл, 1968, кн. 6, стр. 39).

АЛБЕРТ, ПЕТЪР И НИКИТА (стр. 109) — *СмС*, г. I, бр. 1 от 1 януари 1917 г. с подпис Ведбал.

Стихотворението е придружено с карикатура на тримата крале, рисувана от Смирненски.

Вж. бележките към «Весели голтаци» — тук, стр. 384.

ТОЙ И ТЯ (стр. 111) — *СмС*, г. I, бр. 1 от 1 януари 1917 г. с подпис Ведбал.

AMOR PĀSSATA (стр. 112) — *СмС*, г. I, бр. 1 от 1 януари 1917 г. с подпис Ведбал.

Печата се по *СмС* със следните поправки:

Ст. 3: «на скамейката двамина» вм. «на скамейките двамина»; ст. 13: «Привечер във тъжна зима, вм. «Привечер в тъжна зима».

Amor passato (итал.) — минала любов.

ПОКУПКИ ЗА ПРАЗНИЦИТЕ (стр. 113). Публикувано за пръв път в *Б*, г. I, бр. 37 от [6 януари 1917 г.] с подпис Ведбал и подзаглавие «Диалог между син и баща». С няколко малки поправки е поместено в *РВ* (стр. 17—18). Печата се по текста от *РВ*.

Вариант в *Б*: ст. 5: Да купим, о татенце, малко прасенце,* ст. 8: и ще се оцапа от него човек. . . * ст. 14: да вземем ний, татко, едно сал парчел!*

Стихотворението е написано като пародия на много нашумялото по това време стихотворение от Ив. П. Йончев «Какво са о, татко, в небето звездите».

РАЗМИШЛЕНИЯ ПРЕД ВХОДНИТЕ ВРАТА (стр. 114). Публикувано за пръв път в *СмС*, г. I, бр. 2 от 7 януари 1917 г. с подпис Лорд Вилмон. Включено в *РВ* (стр. 34—36). Печата се по текста от *РВ*.

В *СмС* ст. 14: но като не идва зар.* ст. 34: гютнах четири кила.*

В МИНУТИ НА ВЕСЕЛИЕ (стр. 116) — *СмС*, г. I, бр. 2 от 7 януари 1917 г. с подпис Ведбал.

Написано по повод новогодишната забава в салона на ученическите трапезарии (вж. Н. Измирлиева. «Хр. Смирненски. Летопис за живота и творчеството му». София, 1961, с. 34).

МОНОЛОГА НА ДЖОН БУЛ (стр. 117) — *СмС*, г. I, бр. 2 от 7 януари 1917 г. без подпис. Авторството е установено от Т. Измирлиев и Т. Боров в «Христо Смирненски. Съчинения», т. 2, София, 1932 г., стр. 234.

Джон Бул — иронично название на Англия и англичанина буржоа по името на главния герой в сатиричните памфлети на Дж. Арбътнът «Историята на Джон Бул».

ЗАЩО, ДЕТЕ? (стр. 118) — *СмС*, г. I, бр. 2 от 7 януари 1917 г. с подпис Г. Димов. Авторството е установено от Г. Димов, издател на *СмС*, приятел на Смирненски (вж. *Летопис*, стр. 34).

ИЗ «ВОЙНИШКИ ПЕСНИ» (стр. 119) — *СмС*, г. I, бр. 3 от 14 януари 1917 г. с подпис Хр. Смирненски. Това е първата творба на поета, подписана с този псевдоним.

По това време Смирненски всъщност не е постъпил още в казармата.

ВАКАРЕЛСКА ЛОРЕЛАЙ (стр. 121). За пръв път публикувано в *СмС*, г. I, бр. 3 от 14 януари 1917 г. с подпис Ведбал. С някои поправки включено в *РВ* (стр. 44—45). Печата се по текста от *РВ*.

Варианти в *СмС*: ст. 7: не си спомняш и за миг,* ст. 9: Ала туй не ме тревожи!* ст. 12: Вакарелска Лорелай,* ст. 14: хляб и сирене ми дава,* ст. 16: до насита днеска ям.* ст. 17: Тя е мила, снажна, едра,* ст. 27: и за теб не давам знай,*

Лорелай — героиня от едноименната балада на Хайне.

Вакарелска Лорелай — домашните прислужнички са били обикновено момичета от село Вакарел.

ИЗ «ВЕЧЕРИ» 1 (След боя. 2) Край морето (стр. 123) — *СмС*, г. I, бр. 4 от 21 януари 1917 г. с подпис Хр. Смирненски.

РАЗГОВОР СЪС СВЕТИ ВАСИЛИЯ БЕЗ МАСРАФ. Т. Е. ПО БЕЗЖИЧНИЯ ТЕЛЕГРАФ (стр. 125) — *СмС*, г. I, бр. 4 от 21 януари 1917 г. с подпис Ведбал.

Стихотворението е написано по случай Васильовден (14 януари). Поетът прави хумористичен преглед на международните събития през изтеклата година.

Лойд Джордж, Дейвид (1863—1945) — английски реакционен политически и държавен деец, лидер на Либералната партия. През 1916—1922 г. е министър-председател на коалиционното правителство. През декември 1916 г. той отхвърля предложението на Германия за мир.

Байчо Николай — Николай II Романов (1868—1918) — последният руски император. Установява крайно реакционен режим, прилага най-жестоки мерки за смазване на революционното движение. През Първата световна война се назначава за върховен главнокомандуващ, но проявява пълна неспособност

да ръководи военните действия. Империалистическите стремежи на царска Русия са насочени към подялба на Турция и завладяване на Цариград.

Джона — Джон Бул, вж. тук, стр. 395.

Мали Напољон — така Смирненски нарича Александър — син на сръбския крал Петър I.

Петър с Мали Напољон сима царство на море — След окупацията на Сърбия Петър I и Александър преместват седалището на сръбското правителство на остров Корфу.

Ами Мери с своя мъж ∞ — Ту към Киев, ту в Од-са! — румънската кралица Мария заедно със своя съпруг, крал Фердинанд I, през войната избягва в Русия.

НА ПОДПОРУЧИК К. М-В (стр. 127) — *СмС*, г. I, бр. от 28 януари 1917 г. с подпис Хр. Смирненски.

Стихотворението е посветено на Кирил Манолов, съгражда 5 нин на поета, убит съвсем млад в края на 1915 г. в боевете при Кривоплак.

РАЗХОДКАТА НА БРАТИАНУ ВКРАТЦЕ (стр. 128) — *СмС*, г. I, бр. 5 от 28 януари 1917 г. без подпис. Авторството е установено от Т. Измирлиев и Т. Боров в «Христо Смирненски. Съчинения», София, 1932 г., т. 2, стр. 234.

Братиану, Йон (1864—1927) — водач на национал-либералната партия в Румъния. От 1909 г. до 1927 г. многократно министър-председател. През 1916 г. повлиява за намесването на Румъния във войната на страната на Антантата.

И отнесе урагана // бързо, бързо Братиана в Одеса — Румъния се намесва във войната през август 1916 г., но нападната едновременно от войските на Австро-Унгария, Германия и България, претърпява пълно поражение. В продължение на няколко месеца цялата ѝ територия е окупирана от Централните сили и правителството и се премества в Одеса.

НОЩНА ИДИЛИЯ (стр. 129). За пръв път публикувано в *СмС*, г. I, бр. 6 от 4 февруари 1917 г. с подпис Лорд Вилмон. Поместено и в *РВ* (стр. 62—63). Печата се по текста от *РВ*.

Вариант в *СмС*: ст. 23: и от улицата славно*

В ОТПУСКА (стр. 130) — *СмС*, г. I, бр. 6 от 4 февруари 1917 г. с подпис Хр. Смирненски.

ЗЛОБОДНЕВКА (стр. 131) — *СмС*, г. I, бр. 6 от 4 февруари 1917 г. с подпис В-л.

Печата се по *СмС* със следната поправка:

Ст. 8: «разтривки вече сигур не желай» вм. «разтривки вече сигурно не желай».

Сарай, Морис (1856—1929) — френски генерал, командува съглашенските войски на Южния фронт, организира укрепен лагер край Солун.

... *серенададжията прочут* — поетът има пред вид Италия.

СМИСЪЛТА НА ЖИВОТА (стр. 132) — *СмС*, г. I, бр. 6 от 4 февруари 1917 г. с подпис Ведбал.

СЪВРЕМЕННИ МЪДРОСТИ (стр. 134). За пръв път публикувано в *СмС*, г. I, бр. 6 от 4 февруари 1917 г. с подпис Сашка. С малка промяна включено в *РВ* (стр. 64). Печата се по текста от *СмС*.

В *РВ* ст. 4: ще трябва с часове там да подремеш.*

През зимата на 1917 в страната заплашително нараства гладът. Продоволствието на населението с продукти от първа необходимост става все по-трудно.

ПОКРАЙ ХАЛИТЕ (стр. 135) — *Б*, г. I, бр. 42 от [10 февруари 1917 г.] с подпис Ведбал.

НАШАТА ВОЙНА (стр. 137) — *СмС*, г. I, бр. 7 от 11 февруари 1917 г. с подпис Лорд Вилмон.

ПИСМА ОТ ВРОНТО ДО МАК-ГРО (стр. 138) — *СмС* г. I, бр. 7 от 11 февруари 1917 г. с подпис Твоя южен северняк.

Мак-Гро, до когото е адресирано писмото, е псевдоним на Никола Граблашев, един от редакторите на *СмС*.

«*Батенберг*» и «*Елит*» — са били известни по това време локалитети в София. «*Батенберг*» се е намирал на ул. «Цар Калоян», а «*Елит*» на бул. «Дондуков».

Пиетро е псевдоним на Стефан Балтаджиев, сътрудник на *СмС* от Пловдив.

Валентин — псевдоним на Игнат Фурнаджиев, сътрудник на *СмС* от Пловдив.

Язека — псевдоним на Хр. Бръзиков, един от редакторите на *СмС*.

НА УЙЛСОНА (стр. 140) — *Б*, г. I, бр. 43 от [17 февруари 1917 г.] с подпис Ведбал.

Уйлсън, Томас Удроу (1856—1924) — политически и държавен деец на САЩ, член на демократическата партия. От 1913 до 1921 г. президент на САЩ. Във външната политика застъпва интересите на монополистичния капитал. През 1917 г. въвлича САЩ в Първата световна война. В своята декларация от 8. I. 1918 г. (така наречените 14 точки на Уйлсън) той се стреми да утвърди господстващо положение на САЩ в световната търговия и политика.

Фалшиви миротворче. . . В началото на Първата световна война Америка обявява неутралитет и получава огромни печалби, като изпълнява военни поръчки и на двата воюващи лагера. Започвайки приготовления за включване на Америка във войната на страната на Антантата, Уйлсън се опитва да се представи за миролюбец. В края на 1916 г. лицемерно предлага на воюващите държави преговори за мир. През февруари 1917 г. Америка скъсва дипломатическите отношения с Германия.

СТОЛИЧНИ КАРТИНКИ 1) Зима 2) Анчето (стр. 141). Публикувано за пръв път в *Б*, г. I, бр. 43 от [17 февруари 1917 г.] със заглавие «Картинки» 1) Зима 2) В Легето, с подпис Ведбал. Тук «В Легето» има посвещение «На «скъпото» Анче». Със значително промени е включено в *РВ* (стр. 51—53). Само «Зима» е поместено в *КБ* 1921 г. (стр. 9). Печата се по текста от *РВ*.

Варианти на «Зима» в *Б*: ст. 2—4: кат стара госпожица, тъжни очи; // тя поглед любовен към слънцето мята, // тя сякаш му шепне: «Недей ме мъчи!»* ст. 5—6: Обвил се в топличка облачна шуба, // кат Христов Кирила, надува се Феб.*

Варианти на «Анчето», в *Б*: заглавието е «В Легето»* ст. 8: цялата дишаща плам.* ст. 9: В светлата улица в шумната столица* ст. 12: мята безспирно навред. . . * ст. 13: В снежната улица нежна госпожица* ст. 15: Мигат със смях електрически лампички,* ст. 17—18: Десет часът е веч. Тъжна госпожица // пак сред Легето стърчи.* ст. 23: Сбогом, госпожице! Тежко, красавице!*

Кат Кирила Христов във облачна шуба — През войната Кирил Христов носел дебел вълчи кожух с козината навън.

ЕЛЕГИЯ (стр. 143) — *СмС*, г. I, бр. 8 от 18 февруари 1917 г. с подпис Лорд Вилмон.

За повода, по който е написано стихотворението, разказва в спомените си Хр. Бръзиков. Редакторите на *СмС* обсъждат

материалите за списанието обикновено в една бозаджийница, близо до печатницата. «В този ден аз свивах цигара, но вече не от царевица, а от истински тютюн, само че не в цигарена книжка, а във вестник. Дотам бяха стигнали пушачите тогава: или нямаше тютюн, или нямаше книжки, или и двете. . . Свивах цигара във вестник, а в това време в бозаджийницата влезе факторът на печатницата с недоволен вид.

— Какво правите? Боза пиете, а работата горе е спряла! Трябва ни още една колона материал — списанието ще закъснее.

— Спокойствие — каза Ведбал, — тъкмо преписвам на чисто едно стихотворение. (А той нямаше навика да преписва на чисто. . .)

Аз видях, знаех, че не преписва, но печатарят фактор поварва. И Ведбал още пред очите на фактора заниза ред след ред с бързината нанстина на преписване, а не на творене. Тогава именно се роди «Елегията», за която получи вдъхновение от моята цигара и от заплахата на печатаря. . . «(Литературният прощъпалник, стр. 35—36. Непечатани спомени. Намират се в Института за литература при Българска академия на науките).

ПРИКАЗКИ (стр. 144) — *СмС*, г. I, бр. 8 от 18 февруари 1917 г. с подпис Вилмон.

Печата се по текста от *СмС* със следните поправки:

Ст: 11 «През един нещастен ден» вм. «пред един нещастен ден»; ст: 35: «дрипав, гладен и злочест» вм. «дрипав, гладен, злочест».

Фердо — Фердинанд I (1865—1927), крал на Румъния.

НИЙ СМЕ ЮЖЕН СЕВЕРНЯК (стр. 146) — *СмС*, г. I, бр. 8 от 18 февруари 1917 г. с подпис Южен Северняк.

Означението «Беласица» е измислено. По това време Смирненски е ученик в София.

Сарай — вж. тук стр. 398.

Бриан, Аристид (1862—1932) — френски държавен деец и дипломат. През 1906—1929 г. многократно министър и министър-председател на Франция.

ПРИРОДНИ КАРТИНКИ. Утро. Ден (или же обсада). Нощ. (стр. 147). Публикувано за пръв път в *Б*, г. I, бр. 44 от [24 февруари 1917 г.] със заглавие «Картинки» и същите подза-

главия, номерирани съответно с 3, 4, 5 като продължение на номерацията от «Столични картинки» (вж. тук стр. 399) с подпис Ведбал. Включено без изменения в текста в *РВ* (стр. 16—17). Само «Нощ» е поместено в *КБ* 1921 г. (стр. 89).

НИЙ СМЕ ТИЛОВ УРАГАН (стр. 149) — *СмС*, г. I, бр. 9 от 25 февруари 1917 г. с подпис Вилмон.

Печата се по текста от *СмС* със следната поправка:

Ст: 11: «бързотечна сме река» вм. «бързотечна сме ръка».

ТИ И ТЕ (стр. 150) — *Б*, г. I, бр. 46 от [10 март 1917 г.] с подпис Ведбал.

Печата се по *Б* със следната поправка:

Ст: 9: «Но щом оттам назърта» вм. «Но щом оттам назъртва».

НОЩНА ИДИЛИЯ (стр. 151). За пръв път публикувано в *Б*, г. I, бр. 46 от [10 март 1917 г.] с подпис Ведбал. С малки изменения е поместено в *РВ* (стр. 32—34).

Печата се по *РВ* със следната поправка:

Ст: 29: «Поразгледа, понадникна» вм. «Поразгледа, понаднича».

Варианти в *Б*: ст: 17: Дяволът дано та вземел* ст: 20: де е де? . . * ст: 53: Ех, лобут на поразия.*

ПРЕДПРОЛЕТНА ЗЛОБОДНЕВКА (стр. 154) — *СмС*, г. I, бр. 10 от 11 март 1917 г. с подпис Вилмон.

сър Уйлсон — миротворчесто славно ~ и бани да почне с *Джон Буля наравно* — Уйлсън прави по това време изявление, че е възможна намесата на Америка във войната на страната на Антатата.

Анунцио — Д'Анунцио, Габриеле (1863—1938) — италиански писател. В творбите му има силни упадъчни тенденции на аморалност и еротизъм, в част от тях застава на позициите на милитаризма и фашизма. Д'Анунцио придружава италианските войски на фронта.

Джон Бул пък въздиша, треперейки цял от блокадната треска — През февруари 1917 г. Германия започва безогледна подводна война и блокира неприятелските брегове с цел да доведе Англия до капитулация, но въпреки че са потопени много английски параходи, тя не постига поставената си цел.

ЕДНО ПОЧНИ, ИЗКАРАЙ ДРУГО (стр. 156) — *Б*, г. I, бр. 47 от [17 март 1917 г.] с подпис Ведбал.

СТИХОПЛЕТИЕ В «БУЛЕВАРД» (стр. 158) — Б, г. I, бр. 47 от [17 март 1917 г.] с подпис Ведбал.

НОВА КВАРТИРАНТКА (стр. 159). За пръв път публикувано в Б, г. I, бр. 48 от [24 март 1917 г.] с подпис Ведбал. Препечатано дословно в РВ (стр. 63—64).

СНЯГ (стр. 160) — СмС, г. I, бр. 12 от 25 март 1917 г. с подпис Хр. Смирненски.

РАЗГОВОРИ ИЗ УЛИЦИТЕ (стр. 161) — СмС, г. I, бр. 12 от 25 март 1917 г. с подпис Лорд Вилмон. Втората част на стихотворението има авторски ръкопис в МЕ със заглавие «Без представа».

Вариант в МЕ: ст. 4: днеска моята ръка.*

В третата част на стихотворението Смирненски възпроизвежда разказ, който е слушал в детските си години от баща си (вж. Летопис, стр. 38).

НА ЕДНА ВЕСЕЛА ВДОВИЦА (стр. 163) — Б, г. I, бр. 49 от [31 март 1917 г.] с подпис Ведбал.

БЛАГОДАТ (стр. 164) — Б, г. I, бр. 49 от [31 март 1917 г.] с подпис Ведбал. Включено в РВ (стр. 27—28) без изменения, с подзаглавие «По случай икономията на столичното осветление».

Стихотворението е написано по повод кризата на електрическата енергия по време на войната.

чак до осем мрак покрива — София е потънала в мрак. Запалват се само ъгловите улични лампи след 8 ч. вечерта.

ВЕЛИКДЕН (стр. 166) — Б, г. I, бр. 52 от [21 април 1917 г.] с подпис Ведбал.

Стихотворението е отзвук на Февруарската буржоазно-демократична революция в Русия. Царското самодържавие е смъкнато и на 2 март 1917 г. идва на власт Временното правителство.

Милюков — П. Н. Милюков — (1859—1943) — организатор и ръководител на Конституционно-демократичната партия (кадети), идеолог на империалистическата буржоазия. Министър на външните работи във Временното правителство в Русия през 1917 г.

Чхеидзе — Н. С. Чхеидзе (1864—1926) — един от водачите на меншевиките. От февруари до август 1917 г. е председател на Петроградския съвет на работническите и войнишки депутати.

Керенски — А. Ф. Керенски (1881—1970) — руски буржоазен политически деец, есер. Министър-председател на Временното правителство в Русия през 1917 г. В първия състав на Временното правителство е министър на правосъдието, а след юлските дни 1917 г. — министър-председател. Керенски провежда политика за продължаване на войната и потъпкване на революцията.

далеч Романова пратиха — Февруарската буржоазно-демократична революция в Русия сваля от престола последния руски цар Николай II Романов.

Уйлсон след дълги, громки речи и той се в кашата намеси — Уйлсън обявява на 6 април 1917 г., че Америка се намесва във войната на страната на Съглашението.

Викторио — Виктор Емануил III (1869—1947), крал на Италия (1900—1946). Съдействувал за установяване на фашистката диктатура в Италия.

рабош — пръчка или дъсчица, върху която са отбелязвали сметки, дати и др. чрез връзване на чертички, дупки и др. знаци.

Хинденбург — Паул фон Хиндебург (1847—1934) германски военен и държавен деец, фелдмаршал. Президент на Германия (1925—1934). В Първата световна война командува немските войски на Източния фронт, а от 1916—1919 г. е началник на Генералния щаб и фактически главнокомандуващ на въоръжените сили на Германия. Един от организаторите на военната интервенция срещу СССР.

СПОМЕНИ (стр. 168) — СмС, г. I, бр. 16 от 22 април 1917 г. с подпис Хр. Смирненски.

По сведения на Н. Измирлиева Смирненски често обичал да ходи в софийските гробища и легнал на тревата, да пише (вж. Летопис, стр. 39).

КАТИ И ЛИНА (стр. 170) — СмС, г. I, бр. 16 от 22 април 1917 с подпис Вилмон.

Според спомените на Хр. Бръзиков стихотворението е посветено на две ученички — Кети Илиева и Лина Ничева, които живеят на същата улица, на която се намира и редакцията на «Смях и сълзи». Винаги двете заедно, много често минават покрай

редакцията и привличат вниманието на «смехосълзистите» (вж. Хр. Бръзцов. «Смях и сълзи». «Вечерни новини», бр. 5290, 25 септ, 1968 г.).

ХРИСТОС ВЪЗКРЕСЕ (стр. 172) — *СмС*, г. I, бр. 16 от 22 април 1917 г. с подпис Ведбал.

В страната на снега и бича // разнесе се камбанен звън — Февруарската буржоазно-демократична революция в Русия Смирненски посреща с надежда, че тя ще ускори края на войната и ще донесе дългоочаквания мир.

ВЕЧЕР (стр. 174) — *Б*, г. II, бр. 1 от [28 април 1917 г.] с подпис Ведбал.

Печата се по Б със следната поправка: Ст. 32: «ах, тез уста, ах, тез очи!» вм. «ах тез уста, ах тези очи!»

БАЛАНИАДИ (стр. 176) — *Б*, г. II, бр. 1 от [28 април 1917 г.] с подпис Ведбал, Включено в *РВ* (стр. 29—30) с едно изменение. Печата се по *РВ*.

Вариант в *Б*: ст. 18: кат зърна на наниз скъп;*

Смирненски осмива несполучливото в някои случаи заместване на чуждиците с наши думи и се шегува с увлечението на видния наш езиковед проф. Балан да създава нови български думи. Засегнат от стихотворението, проф. Балан пише във в. «Камбана», бр. 3119 от 18 март 1918 г., статия, в която обявява Ведбал и други сътрудници на «Българан» за футуристи. Д. Подвързачов — редактор на «Българан» по това време отговаря остро в статията «Футуризм и... незнаенка» в *Б*, бр. 49 от 1918 г.

ПРЕД ПРАВЕДНИЯ СЪД (стр. 177) — *Б*, г. II, бр. 1 от [28 април 1917 г.] с подпис В-л.

НА 42-ИЙ НАБОР (стр. 178) — *СмС*, г. I, бр. 17 от 29 април 1917 г. с подпис Вилмон.

Повод за написването на стихотворението е свикването на набора на Смирненски. Отразява настроението на поета непосредствено преди постъпването му във Военното училище.

СЛЪНЦЕТО НАД СОФИЯ (стр. 179) — *Бар*, г. VIII, бр. 357 от [6 май 1917 г.] с подпис Ведбал.

МАЙ (стр. 180) — *Бар*, г. VIII, бр. 357 от [6 май 1917 г.] с подпис Ведбал.

Май във кървава одежда — По това време на Западния фронт се водят ожесточени кръвопролитни боеве, с хиляди човешки жертви.

Мораториум — отсрочка на всички плащания и финансови задължения, давана от правителството поради някои извънредни обстоятелства.

На Викторор пък той шепне // и око му да не трепне, // ако тръгне с Николай — На италианския крал Виктор Емануил Смирненски напомня съдбата на сваления от престола от Февруарската буржоазно-демократична революция Николай II.

ВИТОША И СЛЪНЦЕТО (стр. 182) — *Бар*, г. VIII, бр. 358 от [13 май 1917 г.] с подпис Ведбал.

МАЙСКА ЗЛОБОДНЕВКА (стр. 183) — *СмС*, г. I, бр. 19 от 13 май 1917 г. с подпис Кандидат ефрейтор Вилмон.

Пеперудки снежноцветни // кат онази на Сарай — Смирненски по всяка вероятност намеква за милосърдната сестра, приятелка на генерал Сарай, придружавала го в Солун.

Към Норвегия отред // веч другарите тръгнаха — Смирненски има пред вид третата конференция на социалистите интернационалисти, проектирана за 18 май 1917 г. в Стокхолм и състояла се през август. (Той е допуснал географска грешка вм. Швеция пише Норвегия.) Под влияние на социалшовинизма цимервалдското обединение през лятото на 1917 г. претърпява идейно-политически крах и делегатите на партията на тесните социалисти заедно с болшевиките го напускат. Г. Кирков и В. Коларов, които отиват в Стокхолм, се присъединяват към съвещанието на цимервалдската левица, станало под ръководството на болшевиките.

Жофър — Жозеф Жофър (1852—1931) — френски маршал, главнокомандуващ френската армия от 1914 до 1916 г.

Жофър ~ ще пътува през море // галагани ще изпреси — През април 1917 г. френска и английска мисия под ръководството на Жофър заминава за Вашингтон, за да иска военна помощ от Америка.

СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ (стр. 185). За пръв път печатано в «Хр. Смирненски, Събрани съчинения», 1958 г. София, т. I, стр. 480. Има авторски ръкопис без дата с подпис Ведбал, Предполага се, че е писано към 20 май 1917 г. Придружено с кратко писмо от Смирненски, изпратено от Военното училище до редак-

тора на «Барабан» Райко Алексиев, в което между другото пише за «Св. Кирил и Методий»: «Туй стихотворение е злободневно, затуй гледайте да не закъснее.» Ръкописът се намира в Института за литература при БАН (инв. № 217). Приживе на Смирненски стихотворението не е публикувано.

В ПОЛИТЕ НА ВИТОША. 1. Нощ в Княжево. 2. Красно село (стр. 187) — *Бар*, г. VIII, бр. 359 от [20 май 1917 г.] с подпис Ведбал.

Реквизирано заглавие — Смирненски използва заглавието на известната Яворова драма.

ЖЕНИТЕ (стр. 189) — *СмС*, г. I, бр. 20 от 21 май 1917 г. с подпис: **С целувки и поклон** вечно веселий Вилмон.

НА НЕЯ (стр. 191) — *Бар*, г. VIII, бр. 360 от [27 май 1917 г.] с подпис Ведбал.

По плаца казармен поляка аз ходя — Смирненски постъпва във Военното училище на 1 май 1917 г. Оттук той продължава да пише и изпраща творби до хумористичните списания, даже участва в редактирането на *СмС*.

ТЕАТРАЛНА ЛЮБОВ (стр. 192) — *СмС*, г. I, бр. 22 от 3 юни 1917 г. с подпис Вилмон.

«Лудетина» — пиеса от Виктор Крилов, играна в Народния театър в София през 1917 г.

«Борислав» — историческа драма от Иван Вазов. С нея се открива сезонът на Народния театър през 1917 г.

«Дядо Климе» — драматичен епизод от Константин Мутафов, игран в Народния театър за първи път на 15 април 1917 г. *ни за някой дядо Климе, // за чето славно име // щеше да се тегли меч* — Хр. Казанджиев в статията «Нещо за дядо Климе» («Заря» от 18 април 1917 г.) обвинява К. Мутафов, че е ограбил сюжета на неговата драма «Блудният син». В следващия брой на «Заря» К. Мутафов отговаря остро на това обвинение.

Морфоса, Христина (1889—1936) — оперна артистка и концертна певица — колоратурен сопран.

ПИСМА ОТ ВРОНТО (стр. 194) — *СмС*, г. I, бр. 22 от 3 юни 1917 г. с подпис Южен Северняк. Означението Черна е недействително.

МАЙСКИ ЯДОВЕ (стр. 196) — *Бар*, г. VIII, бр. 362 от [10 юни 1917 г.] с подпис Ведбал.

Печата се по *Бар* със следните поправки:

Ст. 2: «в далечината поглед впила» вм. «в далечина поглед впила»; ст. 42: «—Съмняваш ли се във това?» вм. «—Съмняваш ли се в това?»

НОВАТА МИ ЛЮБОВ (стр. 199). Публикувано за пръв път в *СмС*, г. I, бр. 23 от 10 юни 1917 г. с подпис Вилмон. Поместено и в *РВ* (стр. 20). Печата се по *РВ*.

Вариант в *СмС*: ст. 5: Аз чакам те пропит с любов,*

НОЩНИ (стр. 200) — *Бар*, г. VIII, бр. 363 от [17 юни 1917 г.] с подпис Ведбал.

Печата се по *Бар* със следната поправка:

Ст. 4: «под привидната печал» вм. «под привидната си печал».

че има двадесет и пет — физическо наказание. Ще има 25 тояги или $19 + 6$ е широко разпространен израз по това време.

ДЕН (стр. 202). Публикувано за първи път в «Хр. Смирненски. Събрани съчинения», София, 1958 г. т. I, стр. 486. Има авторски ръкопис. Предполага се, че е писано през юни 1917 г. Стихотворението «Ден» заедно със стихотворението «Нощ» е изпратено за печат, по всяка вероятност в сп. «Отечество». Под стихотворението има бележка от поета: Господин редакторе, изпращам Ви тези стихове и ако ги одобрите и напечатате, смятам да Ви изпратя други. Хр. Смирненски.» Препратени са до Йовков с параф (не се чете) и дата 18 юни 1917 г. С молив написано «Не» и подпис Д. П. Стихотворението «Ден» остава непечатано, а «Нощ» е поместено по-късно в сп. «Всеобщ преглед» (вж. тук стр. 423). Ръкописът се намира в Института за литература при Българска академия на науките (инв. № 106).

Подп. Г. х. Делев, комуто е посветено стихотворението, е първи братовчед на Смирненски, убит през Априлските събития в 1925 г.

АСКЕРСКА ВЪЗДИШКА (стр. 203) — *СмС*, г. I, бр. 25 от 24 юни 1917 г. с подпис Ведбал.

МОЛИТВАТА НА ЕДИН СТОЛИЧАНИН (стр. 204) — *Бар*, г. VIII, бр. 365 от [1 юни 1917 г.] с подпис Ведбал.

Печата се със следната поправка по *Бар*:

Ст. 2: «аз него не съм виждал, но чул съм за това!» вм. «аз него не съм го виждал, но чул съм за това!».

ЗАГЛЕДАН В ДНЕСНИЯ ДЕН (стр. 206) — *СмС*, г. I, бр. 26 от 1 юли 1917 г. с подпис Хр. Измирлиев. Има авторски ръкопис в албума на Смирненски, надписан «Микроскопична енциклопедия от Ведбал» със значителни изменения. Печата се по текста от *СмС*.

Варианти в *МЁ*: ст. 2: не виждам аз нищо освен* ст. 10—16:

съзирам мнозина кат мен
с вериги на мощни крила —
вериги от ранни тегла;
те крачат с безсилни крака
и ничия свята ръка —
ръката на някой пророк
не сочи там истински бог.

Стихотворението има изповеден характер, то е израз на тежките душевни кризи, които изживява поетът. Вярата му в патриотичния идеал е разрушена, назрява протестът и пълното разочарование от съвременната му буржоазна действителност, но той все още не вижда пътя за премахване на социалните недъзи.

ВЪВ ВЪГЛИЩНИТЕ ПАЗВИ НА АДСКА НОЩ (стр. 207) — *СмС*, г. I, бр. 26 от 1 юли 1917 г. с подпис Вилмон.

Печата се със следната поправка по *СмС*:

Ст. 9: «Черна, Черна ти какво си?» вм. «Черна, Черна, ти каква си?»

Галиба (тур.) — вероятно, по всяка вероятност, изглежда.

Черна, Черна, ти какво си? — При завоя на р. Черна на македонския фронт се развиват едни от най-кръвопролитните сражения между частите на Първа българска армия и войските на Съглашението.

ПО Ц. ОСВОБОДИТЕЛ (стр. 208) — *Бар*, г. VIII, бр. 366 от [8 юли 1917 г.] с подпис Ведбал.

В печатния текст на стихотворението са допуснати много правописни грешки. В писмо до редактора на списанието — Райко Алексиев — Смирненски пише: «В «По б. ц. Освободител» имаше доста грешки, но виновен съм аз, защото нечетливи

ръкописи ви пращам. Туй го знай, но нямам време.» Писмото е написано под ръкописа на стих. «Юли» (вж. тук стр. 409—410). Съхранява се в Института за литература при Българска академия на науките (инв. № 203).

НА МАРГАРИТА К. (стр. 210) — *СмС*, г. I, бр. 27 от 10 юли 1917 г. с подпис Хр. Смирненски.

Стихотворението е посветено на една девойка, живяла в Ючбунар и дружела със Смирненски (по сведение на В. Димитров).

КУРОРТНО ЗЛОБДНЕВИЕ (стр. 211) — *СмС*, г. I, бр. 27 от 10 юли 1917 г. с подпис Вилмон Чизмовлачник.

Повод да подпише стихотворението с този псевдоним вероятно са големите, не по мярка ботуши, които носи поетът във Военното училище, които изхвъркват от краката му, щом се затичва (вж. В. Павурджиев, сб. «Спомени», 1955, стр. 135.)

Константин-Константин I (1868—1923) — гръцки крал през 1913—1917 и 1920—1922. Опирайки се на военно-монархическите кръгове, провежда прогерманска политика. Привърженик за участието на Гърция в Първата световна война на страната на Германия.

Константин поради климата // в Атина не бил добре ~ ще пътува през морз — След окупирането на Солун от англо-френските войски заради прогерманската си политика Константин I е принуден от Съглашението да се откаже от престола и да напусне Гърция.

Бъкънан, Джордж (1854—1924) — английски дипломат, реакционер, враг на Съветската държава. От 1910 до 1918 г. е посланик в Русия.

кашата, що забърка Бъкънан — буржоазната преса у нас обяснява Февруарската буржоазно-демократична революция в Русия като дело на Бъкънан.

ЮЛИ (стр. 213) — *Бар*, г. VIII, бр. 367 от [15 юли 1917 г.] с подпис Ведбал. Има авторски ръкопис, придружен с кратко писмо до Райко Алексиев, в което Смирненски пише: «Преработих изпратената по-рано злободневка «Юни» в «Юли». Вярвам в този си вид, ако не закъснее, ще послужи.» Ръкописът се намира в Института за литература при Българската академия на науките (инв. № 203).

Стихотворението е цялостно преработено и изменено, ето
защо ние привеждаме изцяло ръкописната редакция:

.....
.....
сред химни чаровни от леки стомаси,
сред облак от прах и парфюм.

Едвам се домъкна и мира подгони,
и без туй страхлив като влах,
и ето отдоле кирливи евзони
заръмжаха веч за... пердах.

Сарай офанзивни за малко поседна,
Сарай е наново в покой
и към Венизелос с надежда последна
поглежда и кръсти се той.

Викторо в Изонцо направил пак бани,
изтяга се днес на брега,
подобно на френци и англичани
по тила се чеше сега.

Джон дърпа пък мокрите си бакенбарди
и вика на златния брат:
«Хей, Вилсон, колега, ела ме поварди,
отидох в подводния ад!»

А Вилсон Доларинг по стара привычка
навирил е потния нос,
не шепне му тихо: «И мен гъделичка
по задника този въпрос!»

Керенски направи последни гримаси
и мир подири чрез война —
Брусилов изпрати червените маси
по старому на салхана.

Домъкна се юли и рокли ефирни
навсякъде мяркат се веч
и гледаме ние — аскери немирни —
с въздишки по тях отдалеч.

В е д б а л

новия брат ∞ Вилсон Доларинг — поетът има пред вид Аме-
рика (по името на Уйлсън, вж. тук стр. 399), която се на-
месва във войната в заключителния етап (6 април 1917 г.). Амери-
канският империализъм се стреми да използва изтощението
и на двата воюващи лагера, за да диктува мир, отговарящ на
неговите интереси.

Сарай е нчново в покой — След кръвопролитни боеве през

май 1917 г. при завоя на Черна на македонския фронт има вре-
менно затишие.

И руският извор се пак не избистри // пак хаос, пак каша
е там — Антинародната вътрешна и външна политика, която
провежда буржоазното Временно правителство в Русия, по-
ражда дълбоко недоволство сред трудещите се. През април и
юни 1917 г. в Петроград, Москва и др. градове стават масови
протестни демонстрации, насочени срещу империалистичес-
ката политика на правителството. Тези демонстрации показват
революционния подем на масите и нарастването на болшевиш-
кото влияние над тях.

Смирненски, затворен зад казармената ограда, с още не-
изяснен мироглед, за събитията в Русия по това време съди по
противоречивите и едностранчиви съобщения на буржоазната
преса.

Евзони — войници от гръцки пехотни части, носели фуста-
нели и обувки с големи пискюли. Тук Смирненски има пред
вид изобщо гръцките войски.

Керенски ~ мир подири чрез война — Временното прави-
телство в Русия по искане на Англия и Франция, въпреки анти-
военното настроение на войнишките маси, през юни предприема
настъпление на Югозападния фронт, което завършва с про-
вал. Чрез успешно настъпление руската буржоазия се надява
да завземе властта в свои ръце и да смаже революцията.

Брусилов, А. А. (1853—1926) — руски генерал от кавалери-
ята, съветски военен деятел. През 1916 г. като главнокоманду-
ващ Югозападния фронт ръководи решителното настъпление
на руската армия срещу австро-унгарците. През пролетта на
1917 г. е върховен главнокомандуващ и съдейства за про-
дължаване на империалистическата война.

ПОЛИТИЧЕСКИ СОНЕТ № 1 (стр. 215) — *СмС*, г. I, бр.
29, от 22 юли 1917 г. с подпис Вилмон.

ПОТВЪРЖДЕНИЕ (стр. 216) — *Бар*, г. VIII, бр. 369 от
[29 юли 1917 г.] с подпис Вербал. Тук със заглавие «Епиграма»
и посвещение «На Г. Д.» Включено с някои изменения в *РВ*
(стр. 49), заедно с други епиграми, четвърта поред. Има автор-
ски ръкопис в *МЕ*, заедно със 7 други епиграми, четвърта поред
(инв. № 302). Печата се по ръкописната редакция.

Вариант в *Бар*:

Не се съмнявам никак в твоята слава,
да отреча туй никога не ще посмея.
Повтарям: вярно казвам! Имаш ти глава,
но за да носиш само шапката на нея.

Вариант в *РВ* ст. 1—3:

Не се съмнявам в твоите слова
и да отричам туй не ще посмея. . .
Да, вярно е, творецът дал ти е глава,*

ПОЛИТИЧЕСКИ СОНЕТИ № 2 (стр. 217) — *СмС*, г. I, бр. 30 от 29 юли 1917 г. с подпис Вилмон.

суша от реформи, суша! — Временното правителство, начело с Керенски, под натиска на революционните маси обещава да направи редица реформи, да даде земя на селяните, да въведе 8-часов работен ден, да премахне националното потисничество, но това са само декларации, които то не изпълнява.

По това време в Петроград под ръководството на болшевиките се провежда масова противоправителствена демонстрация, израз на възмущението от юнското настъпление на фронта и неговия провал. Временното правителство удавя в кръв мирната демонстрация. След събитията през юлските дни руската буржоазия предприема поход за смазване на революционното движение. Правителството на Керенски провежда политика на терор и репресии.

МОЯ ХУБАВА РАШЕЛ! (стр. 218) — *СмС*, г. I, бр. 31 от 5 август 1917 г. с подпис Вилмон.

Esan (тур.) — сметка.

НИЙ СМЕ ВЕСЕЛИ БРОДЯГИ (стр. 220). Публикувано за пръв път в *СмС*, г. I, бр. 32 от [12 август] 1917 г. с подпис Вилмон. С някои изменения включено в *РВ* (стр. 45—46). Има авторски ръкопис в *МФ* (инв. № 302).

Варианти в *СмС*: ст. 3—4: и със смях и песни гоним // бамбашката си мечта.* строфа IV липсва* ст. 22: ний живеем чудни дни,* ст. 27—28: и с китари песни, вино // гоним някаква мечта.*

ВЕЧЕР (стр. 222) — *СмС*, г. I, бр. 33 от [19 август] 1917 г. с подпис Южен Северняк.

ГОРЕЩНИЦИТЕ (стр. 223) — *СмС*, г. I, бр. 34 от [26 август] 1917 г. с подпис Вилмон.

Печата се по *СмС* със следната поправка:

Ст. 14: «Ще тръгнем босоходци и вий де-братовчедките» вм. «Ще тръгнем босоходци и вий де-братовчедите».

Жабарите — поетът има пред вид италианците.

Петър — вж. Петър I Карагеоргиевич, тук стр. 381.

Никита — вж. Никита Негош, тук стр. 382.

Пегас — в древната митология вълшебен крилат кон. Чрез удар на копитото си образувал извора на музите «Хипокрина», от който черпели вдъхновение поетите.

ЗА РАЗНООБРАЗИЕ! (стр. 224) Публикувано за пръв път в *СмС*, г. I, бр. 35 от [2 септември] 1917 г. с подпис Вилмон и заглавие «За разнообразие, госпожице!» Тук има мотото: «Как не ти омръзва да бъдеш вечно господ?» (Из «Китайски легенди»). Включено в *РВ* (стр. 18—19) с малки изменения.

Варианти в *СмС*: ст. 5: Ти знаеш барем как в горещините* ст. 10: от тези очи!*

ДОБРЕ ДОШЛИ, СКЪПИ ГОСТИ! (стр. 225) — *СмС*, г. I, бр. 36 от [9 септември] 1917 г. с подпис Вилмон.

НА ТЕБЕ (стр. 227) — *Бар*, г. VIII, бр. 375 от [9 септември 1917 г.] с подпис Ведбал.

Печата се със следната поправка по *Бар*:

Ст. 10: «на тътнешо през бурна нощ море»; вм. «на тъжнящо през бурна нощ море».

КРЪПКИ (стр. 228) — *СмС*, г. I, бр. 37 от [16 септември] 1917 г. с подпис Вилмон.

КАКВО Е ТУЙ, МАДАМ? (стр. 230) — *Бар*, г. VIII, бр. 378 от [30 септември] 1917 г. с подпис Ведбал.

Печата се по текста от *Бар* със следните поправки:

Ст. 9: «за някой ден макар в Русията дори» вм. «за някой ден макар в Русия дори»; ст. 16: «или пък «Барабан» от есенния веч сезон» вм. «или пък «Барабан» от есенния вече сезон»; ст. 26: «купувате така със най-спокоен вид» вм. «купувате така с най-спокоен вид».

Кракра — славният барон — барон Кракра Пернишки — вж. тук стр. 387.

Хаджи Кочо — Кочо Хаджикалчев, голям богаташ, известен със скъперничеството си.

ЛИСТОПАД (стр. 232) — *СмС*, г. I, бр. 38 от [7] октомври 1917 г. с подпис Вилмон.

на великите мъже // стихва спортът в Петроград — вероятно поетът има пред вид борбата за власт между водачите на есерите В. Чернев и Керенски, за която нашата официална преса пише много.

Офанзивният синьор — през 1917 г. италианските войски предприемат редица неудачни настъпления срещу австрийската армия.

ЕПИТАФИИ В АВАНС НА СЪГЛАШЕНСКИТЕ ВОДАЧИ (стр. 234). За пръв път публикувано в *СмС*, г. I, бр. 39 от [14] октомври 1917 г. с подпис Вилмон. Включено в *РВ* (стр. 14—16) със заглавие «Епитафии на съглашенските водачи», без бележката под линия. Печата се по текста от *СмС*.

Стихотворението е изпратено първоначално в сп. «Барабан», но остава неотпечатано. В писмо до Райко Алексиев във връзка със сътрудничеството му в списанието Смирненски между другото пише: «Получихте ли «Епитафиите» и смятате ли скоро да ги помествате» (Писмото се съхранява в Института за литература при Българска академия на науките, инв. № 215).

Варианти в *РВ*: ст. 2: почина в този гроб,* ст. 16—17: «Умът царува и робува // умът и патници пасе!»*

Николай Романов — вж. тук стр. 396.

Откърмен в Царское село — след Февруарската революция Николай II бил няколко месеца под арест в Царско село.

Викторо Неподвижни — Виктор Емануил III, вж. тук стр. 403.

Фердинанду Влашки — Фердинанд I (1865—1927), крал на Румъния. Смирненски има пред вид поражението на румънските войски при Тутракан през 1916 г.

Венизелос — Елевтериос Венизелос (1864—1936), гръцки буржоазен държавен деец, министър-председател на Гърция през 1910—1915, 1917—1920 г., водач на либералната партия, изразяваща интересите на едрата буржоазия, свързана с англо-френския капитал.

скорпион от Крит — Венизелос е роден на остров Крит.

Газда Перо — Петър I — вж. тук, стр. 381.

Керенски — вж. тук стр. 403.

Никита Босък — Никита I. Негош — вж. тук стр. 382.

Вилсон Доларинг — Уйлсън — вж. тук стр. 399.

В «ЛЕГЕ» (стр. 236). Публикувано за пръв път в *СмС*,

г. I, бр. 39 от [14] октомври 1917 г. с подпис Вилмон. Включено в *РВ* (стр. 59—60) с една поправка. Печата се по *РВ*.

В *СмС*: ст. 22: немного едрички рога.*

СПОМЕН (стр. 237) — *Бар*, г. VIII, бр. 380 от [14 октомври 1917 г.] с подпис Ведбал.

Печата се със следната поправка по *Бар*.

Ст. 1: «Сборник пред мене с формули разни» вм. «Сборник пред мен с формули разни»

ЛИСТОПАД (стр. 238) — *Бар*, г. VIII, бр. 381 от [21 октомври 1917 г.] с подпис Ведбал.

Чичика — Аспарух Чичеклаев, съгражданин и близък приятел на Смирненски.

АААХХ!! (стр. 239) — *СмС*, г. I, бр. 40 от [21] октомври 1917 г. с подпис Вилмон.

РАЗГОВОРИ (стр. 240) — *Бар*, г. VIII, бр. 382 от [28 октомври 1917 г.] с подпис Ведбал. Първа и трета строфа с известни промени, номерирани съответно с 1 и 2, са поместени в *РВ* (стр. 48) заедно с други 10 епиграми под общо заглавие «Епиграми». В Института за литература при Българска академия на науките се съхранява авторски ръкопис на първа и втора строфа, номерирани съответно с 1 и 2 (инв. № 211). Първа и трета строфа се печатат по текста от *РВ*, а втора по *Бар*.

Варианти в *Бар* и *АР*: ст. 2: по чуки, долини, моря и гори, (*Бар*, *АР*)* ст. 22: устата — цъфнал мак. . . накратко: (*Бар*)* ст. 24: но има пресолен такса. (*Бар*)*

БЕЗОТПУСКНИ НАСТРОЕНИЯ (стр. 241) — *СмС*, г. I, бр. 41 от [28] октомври 1917 г. с подпис Вилмон.

Стихотворението е написано по време на продължителната карантина във Военното училище поради епидемия от скарлатина.

ЛЕЛ (стр. 243) — *Бар*, г. VIII, бр. 383 от [4 ноември] 1917 г. с подпис Ведбал.

Лел — в славянската митология бог на любовта и брака.

КОПУШКОЗЕМЕТРЪСНА ПЕСЕН (стр. 244) — *СмС*, г. I, бр. 42 от [4] ноември 1917 г. с подпис Вилмон.

Понто — Борис Понев, вж. тук стр. 385.

Стихотворението е написано във връзка с голямото земетресение през 1917 г. То е пародия на «Хайдушки песни» от Яворов.

НАПРЕД, СИНЬОРО! (стр. 246) — *Бар*, г. VIII, бр. 383 от [4 ноември 1917 г.] с подпис Ведбал.

Повод за написване на стихотворението дава катастрофалното поражение на италианските войски през октомври 1917 г. в района на Капорето. Италианските войски отстъпват от река Изонцо до р. Пяве, като дават хиляди жертви.

твоите ортацис Петра, Коля, кокошара — поетът има пред вид Петър I Карагеоргиевич, вж. тук стр. 381, Никола Негош, вж. тук стр. 382 и Фердинанд I, вж. тук стр. 414.

БЕЗОТПУСКНА ЕЛЕГИЯ (стр. 248) — *Бар*, г. VIII, бр. 385 от [18 ноември 1917 г.] с подпис Ведбал.

Стихотворението е написано по повод дългата карантина във Военното училище, която продължава няколко месеца и след като епидемията от скарлатина е ликвидирана. Очевидно истинската причина за тази карантина е стремежът на военното начальство да държи настрана юнкерите от международните политически събития и най-вече да ги предпази от революционизиращото въздействие на Великата октомврийска революция.

В МАТУШКА РУС (стр. 250) — *Бар*, г. VIII, бр. 387 от [1 декември 1917 г.] с подпис Ведбал.

Стихотворението е непосредствен отглас на Великата октомврийска революция. Поетът все още не разбира напълно същността на големите събития, които стават в Русия, не осъзнава великия им смисъл и значение.

Керенски — виж тук стр. 403.

ЗАДАЧИ (стр. 253) — *Бар*, г. VIII, бр. 395 от [26 януари] 1918 г. с подпис Ведбал.

Печата се със следната поправка по Бар:

Ст. 12: «бай Поанкаре със Клемансо и още» вм. «бай Поанкаре с Клемансо и още».

ако преговорите умрат — През ноември 1917 г. в Брест-Литовск започват преговори за мир между делегацията на Съветска Русия и на страните от австро-германския военен блок. От ноември 1917 г. до януари 1918 г. съветското правителство нееднократно предлага на правителствата на воюващите страни да започнат преговори за мир без анексии и контрибуции. Страните от Антантата и САЩ отхвърлят съветските предложения.

Кирчо — Кирил Христов по време на Първата световна война пише шовинистични и националистически стихотворения.

Бобевски, Любомир — автор на ярко шовинистични стихотворения, маршове и песни (Съюзници-разбойници и др.), с които нашумява през войната.

ЕЙ ТАКВОЗ. . . ЕЙ ТАКА! (стр. 254) — *Бар*, г. VIII, бр. 396 от [2 февруари 1918 г.] с подпис Ведбал.

НА МОЯ ПРИЯТЕЛ ТОМА (стр. 256). Стихотворението не е печатано приживе на поета. За пръв път е поместено в «Хр. Смирненски. Събрани съчинения», т. I, 1958, стр. 482. Има авторски ръкопис в албума за спомени на Тома Григоров с подпис ю-р Хр. Измирлиев-Ведбал и дата 4. II. 1918. Ръкописът се съхранява в Института за литература при Българска академия на науките (инв. № 18).

Тома Григоров е съученик и приятел на Смирненски.

БЯГСТВО (стр. 257). За пръв път публикувано в «Хр. Смирненски. Събрани съчинения», 1958 г., т. I, стр. 499. В Института за литература се намира ръкопис (инв. № 17). Автори са Смирненски и Цвятко Нойков.

По време на продължителната карантина във Военното училище Смирненски и неговият приятел Цвятко Нойков се опитват да избягат и прескачат казармената ограда. Те вероятно искат да се срещнат със сътрудниците на «Смях и сълзи» и подновят излизането на списанието, една от причините за чието спиране е дългата карантина. Обаче дежурният офицер Гелев ги залавя и двамата са затворени в карцера. Очаква ги най-тежко наказание — изпращане на фронта, — но по-късно то е отменено.

Това злополучно бягство дава повод на двамата приятели да напишат поемата. Написана е в албумчето със стихотворения на Цвятко Нойков. Редуват се написани със синьо и червено мастило строфи.

Строфа 1—3, 8—9, 13—14, 17—18, 23—24 са написани със синьо мастило и имат някои характерни особености от стила на Смирненски и по-добра стихотворна техника. Вероятно те са от Смирненски.

ПЪТНИ АКВАРЕЛИ 1. Шосето. 2. Гарата. 3. Вагона (стр. 262) — *Б*, г. II, бр. 51 от [13 април 1918 г.] с подпис Ведбал.

ВОЛНИ ПРЕВОДИ. 1. Там. 2. Дамски часовници (стр. 265) — Б, г. II, бр. 52 от [20 април 1918 г.] с подпис Ведбал.

ПОЛУРЕКВИЗИРАНИ ЗАГЛАВИЯ (стр. 267). За пръв път публикувано в «Хр. Смирненски. Събрани съчинения», 1958 г., т. I, стр. 483. Има авторски ръкопис в албума за спомени на Надя Абрашева с подпис Ведбал. Фотокопие от ръкописа се намира в Института за литература при БАН (инв. № 96).

Стихотворението е написано набързо по молба на Абрашева по време на краткотраен отпуск на Смирненски от Военното училище (вж. Летопис, стр. 56). Придружено е със следното пояснение:

Надя,

Ще речеш защо не намерих нещо по-цветисто, а седнах да се ровя из пращините тавани на моралните философски дандани. Права си, обаче аз току-що си отдахнах от философските проповеди на един колега и малко остана да ме хване бързотечна туберкулоза, тъй че и аз съм прав поне донякъде. Па и друго: страх ме е да не би случайно дух философски да те озари посредством книгите и после да забравиш единствената философия — философията на собствения си ум и собствената си душа, която е винаги за предпочитане.

С извинение, аз:

София, 26 април 1918 г. Ведбал.

Смирненски дружи със сестрите Надя и Радка Абрашеви,

ДОЛУ ЖЕНИТЕ! (стр. 270). Публикувано за пръв път в *PВ* (стр. 54—56).

ЕПИГРАМИ (стр. 272). Публикувани са за пръв път в *PВ* (стр. 48—51) заедно със седем други епиграми, печатани в Б, бр. 12, 1916 г. (вж. тук стр. 389) и *Бар*, бр. 369 и 382, 1917 г. (вж. тук стр. 411, 415).

«Епиграми» и «Долу жените!» Смирненски написва специално за сборката «Разнокалибрени въздишки в стихове и проза», която издава през пролетта на 1918 г.

ВОЕННА СТРАНИЦА. 1. В колона по четири. 2. Взвод по шест в отделение. 3. В колона по двама. 4. Главни надясно! 5. Разсипан строй. 6. Свободно, поправи се! (стр. 274). Публикувани за пръв път в Б, г. III, бр. 3 от [11 май 1918 г.] с подпис Ведбал & Васка П.

«Главни надясно!» има авторски ръкопис, озаглавен «На Леночка» и безспорно е от Смирненски. Ръкописът се намира в Института за литература при Българската академия на науките (инв. № 209). Първите три стихотворения от цикъла вероятно също са от Смирненски, тъй като имат характерни особености на неговия стил.

Печата се по Б със следната поправка в «Главни надясно!»:

Ст. 30: «край теб с бастун в ръцете» вм. «край тебе с бастун в ръцете».

Варианти в *АР*: Стихотворението започва със строфата:

Когато на «Герена»
аз зърна те засмена
с изпъната фанела,
фанелка снежнобела
и кинки на крачка,
не знам защо така
усещам се натясно
и тихичко командвам:
«Главни надясно!»*

ст. 3: лазурните ти взори* ст. 7: по теб да се заплесна,* ст. 8 — 9: и дълго да извърщам: // «Глава надясно!»* строфа III липсва,* ст. 19: Когато с рой другари,* ст. 21—27:

в «Борисова градина»
край теб случайно мина
и взор въз мен ти спреш,
войнишкия стоеж
в миг вземам аз чудесно
и тихичко прошепвам:*

ст. 28—31:

Но щом край теб баща ти
кат дреднаут се клати
с чепат бастун в ръцете,
о та chere, извинете —*

ст. 35: пред него да прошепвам:*

Разезд(р.) — конен патрул

Алюр(фр.) — вид конски ход

Ажур (фр.) — вид дантела

Последните две стихотворения от цикъла вероятно са от

В. Павурджиев:

5. Разсипан строй

На запад небето се в пурпур залива
кат дева свенлива
и дневният горд властелин
напуска чертога си син,
В «Лебето», «Търговска» все аз блуждая!
На ад днес обърнал се рая!
Всуге аз си правя кат дните предишни
рекогносцировки излишни!
Ох, няма те там!...
Аз знам,
че в Княжево негде в горичките китни
зъби маргаритни
и светли очи,
в които и жажда, и гордост личи,
си дала веч на друг...
Всуге аз днес стискам юмрук
оттук!
Ах, чудний ти лик
днес нито за миг,
госпожице палава, не ме оставя,
макар да си правя
аз сметки,
че моите подметки
усилен марш веч не търпят,
«Лебето» преброждам пак кът подир кът.
Напразно на своите чувства безспорно
командувам «мирно»!
Кат вихри среднощни бушуват, дете,
безжалостно те
и крета душата ми в черно съмнение
по образа твой,
тъй както войскарите кретат след дълго учение
по разсипан дълъг строй!

6. Свободно, поправи се!

Дълги сенки хвърлят тъмни кипариси:
иди си, свидно либе, веч късно е, иди си!
Не приказка вълшебна, а истина е туй —
заплюй го, господине, повторно го заплюй!

Веднаж един велик китайски мандарин
на брачното си ложе намерил своя син.
Луната е опита от своята красота
и горди взори хвърля навсяде по света.

— Не знам защо, но знам, че любя те, о дево дивна,
и моята любов, любов е интензивна.

— Един да любя аз не мога! Сърцето ми е веч «Панах».

— И Жан със семки тъпче днес нашия стомах.

Хекуба над тъмна се пропасть надвесн,
възседнала гордо на своя козел,

и викна громко: «Хей, Шекспире, де си?»
— Пиян съм пак, жено, и чорт ме е взел.

А Дарвин и Психея на куцо магаре
тръгнаха към Бруса на лов за маймуни,
прочут филантроп пак един лев подари,
ръката му щедра кой ще целуне?

Фламарион в «Елит» надраска рой куплети
и трогнат сам от туй пропляска си ръцете.
А Данте бивш антис и алхимик известен
над Хайневата рожба пъшкеше надвесен.

Там погребален стои ридае, стене,
понесъл черна вест за нейното рождение.
— Какво е, мислиш туй? — Навярно пак отрова!
— На моята съпруга това е рокля нова.

Нютон по бели гащи след Петроград четеше
Каримината драма: «Камъни градеше».
Дълги сенки хвърлят тъмни кипариси —
читателю, прощавай: свободно, поправи се.

СЯНКА (стр. 278) — Б, г. III, бр. 7 от [8 юни 1918 г.] с под-
пис Ведбал.

Печата се по Б със следната поправка:

Ст. 1: «монотонен громък звън» вм. «монотонен громък
звъни».

ВОЕННА СТРАНИЦА. 1. Подводница, 2. Картечница,
3. Супер-дреднаут 4. Аероплан, 5. Универсален снаряд, 6. При-
вързан балон (стр. 281) — Б, г. III, бр. 13 от [20 юли 1918 г.]
с подпис Ведбал.

МОНАХИНЯ (стр. 284) — Б, г. III, бр. 16 от [10 август
1918 г.] с подпис Ведбал. По-късно поместено с известни изме-
нения в СББ 1921 (стр. 100—101). Печата се по СББ.

Вариант в Б: ст. 3: на екваторско слънце* ст. 6: в мен на-
дежда зрънце.* ст. 10: в мен потрелна* ст. 13—18:

Ей зора
в миг раздра
на душа ми мрак завеси
и честита
тя попита:
«Жарки източнико, де си?»*

ст. 27: дядо поп съгрива тука?*

КНЯЖЕВО (стр. 286) — Б, г. III, бр. 17 от [17 август 1918 г.] с подпис В-л. По-късно е включено в КБ 1921 г. (стр. 19) без промени.

ВЕЛИКОГРЕШНАМ РЕШЕФТАРАМ! (стр. 287) — Б, г. III, бр. 17 от [17 август 1918 г.] с подпис Преписал в аванс Ведбал.

Печата се по текста от Б със следната поправка:

Ст. 57: «и ей пред земния закон», вм. «и ей пред земния всемир». Вероятно печатна грешка, поправена от Т. Измирлиев и Т. Боров, в «Хр. Смирненски. Съчинения», 1932 г., т. II, стр. 55.

Иван — Ив. Вазов

Кирил — К. Христов

Любомир — Л. Бобевски

Смирненски пародира шовинистични стихотворения от тези поети. Отделните части на стихотворението са написани в духа и стила на всеки един от тях.

ПОД ЛАСКИТЕ НА МАЛАРИЯТА (стр. 290) — Б, г. III, бр. 19 от [31 август 1918 г.] с подпис Ведбал.

По това време Смирненски действително е болен от малария.

СТРАННА БОЛКА (стр. 292) — Б, г. III, бр. 20 от [7 септември 1918 г.] с подпис Ведбал.

БАВАРСКИЯТ КРАЛ В СТОЛИЦАТА (стр. 293) — Б, г. III, бр. 21 от [14 септември 1918 г.] с подпис Ведбал.

Стихотворението е написано по повод пристигането в София на баварския крал Людвик III, на когото Фердинанд и официалните власти устройват тържествено посрещане на 7 септември 1918 г.

Кирил — Княз Кирил, син на Фердинанд Кобургготски.

Малинов — Александър Малинов (1867—1938) — буржоазен политически и държавен деец. Шеф на демократическата партия. Министър-председател през 1918 г.

старият кмет // как гледа от новия си кабинет? — Р. В. Радев, радославист, бивш столичен кмет, осъден от военно-полевия съд и затворен във връзка със злоупотребления при изпълнение на наредбите за захарта.

НОЩ (стр. 294) — ВП, г. II, кн. 4—5 от 1—15 септември 1918 г. с подпис Хр. Измирлиев. Има авторски ръкопис с подпис Хр. Смирненски и значителни промени. Ръкописът се съхранява в Института за литература при Българската академия на науките (инв. № 107), (вж. бележките към «Ден», тук стр. 407). Печата се по ВП.

Вариант в АР: ст. 3: Пристъпи нощ тиха и бавно простря* строфа II, III и IV липсват* ст. 18—19: с лъчите си меки чукарите тъмни, // където гореща кръв днеска се ля* ст. 21: Долитат стенания горки едва* ст. 23: и в техните вопли невнятни слова* ст. 25: ей татък сред тази нощ, нощ полуден* ст. 29—32:

Сребристият месец облива с лъчи
чукарите тъмни със кърви пропити. . .
О, колко ли майки с сълзи на очи
се молят за своите чада избити?*

Подп. Г. х. Делев — вж. тук стр. 407.

ЕСЕН (стр. 296) — ВП, г. II, кн. 4—5 от 1—15 септември 1918 г. с подпис Хр. Измирлиев.

Печата се по текста от ВП със следната поправка:

Ст. 4: «на святата слава смърт ранна срази» вм. «на святата слава смърт ранна срази».

ПОЕТИЧНА ОБСТАНОВКА (стр. 297) — Б, г. III, бр. 24 от [19 октомври 1918 г.] с подпис Ведбал.

ДЕМОБИЛИЗАЦИОНЕН ХИМН (стр. 299) — *Злъч и смях*, бр. 1 [октомври — ноември 1918 г.] с подпис Вилмон.

На 3 ноември Смирненски напуска Военното училище, като плаща обезщетение за доброволно, предсрочно напускане.

Сенките на три години — годините, през които България участва в Първата световна война.

ВЕСТ (стр. 301) — ВП, кн. 9—10 [октомври — ноември 1918 г.] с подпис Хр. Измирлиев.

ЕСЕН (стр. 302) — Б, г. III, бр. 28 от [16 ноември 1918 г.] с подпис Ведбал. Печата се по Б със следната поправка:

Ст. 22: «кръст със кратък чер надслов?» вм. «кръст с кратък чер надслов?»

ОТ ВЕЛИКОТО ДО СМЕШНОТО (стр. 303) — Б, г. III, бр. 29 от [23 ноември 1918 г.] с подпис Ведбал.

Стихотворението е написано по повод военната катастрофа през 1918 г. България капитулира на 29 септември, на 11 ноември Германия подписва примирие. Военните действия завършват с пълно поражение за германо-австрийския блок.

Полковник Василий — Васил Радославов (1854—1929), буржоазен политически деец, водач на либералната партия, министър-председател от 1913 до 1918. Проводник на политиката на австро-германския империализъм. Заедно с Фердинанд въвлича България във войната.

Те бягат стремглаво, те тръпнат от страх — След поражението на Централните сили германският кайзер Вилхелм избягва в Холандия, Фердинанд абдикира и напуска тайно България, Васил Радославов, преоблечен в униформата на германски полковник, избягва в Германия.

Тук Смирненски за първи път директно и целенасочено изобличава управниците и на България, и на Централните сили, виновници за войната и за народната трагедия. Поетът произнася гневна присъда над престъпните властници, които, спасявайки се от народното възмездие, бягат стремглаво. Това стихотворение е непосредствен отзвук на Владайското войнишко въстание.

«Стихотворението «От Великото да смешното» означава важен момент в развоя на художествения метод на Смирненски — пише Г. Цанев. — В този метод — дотогава реалистичен с подчертано критично отношение към обществената действителност — влизат нови черти. В художественото усвояване на света, в художественото обобщение от картини от действителността се посочват и борческите сили, ония, които се обявяват против несправедливостта на стария свят, и дори ония, които воюват за нов свят» (Г. Цанев, «По нови пътища», 1973, стр. 344—345).

НА КНИГА (стр. 305) — Б, г. III, бр. 30 от [30 ноември 1918 г.] с подпис Ведбал.

АЛБУМЧЕ ЗА ПОЛЯКИНЯТА (стр. 307) — Б, г. III, бр. 31 от [7 декември 1918 г.] с подпис Българан. Стихотворението е без заглавие. «Албумче за полякинята» е озаглавена цялата страница със стихотворения, посветени на основаването на полската държава. Авторството на поместеното тук стихотво-

рение е установено от Т. Измирлиев и Т. Боров в «Хр. Смирненски. Съчинения», т. I, 1932, стр. 64.

ОТВОРЕНО ПИСМО (стр. 308) — Б, г. III, бр. 32 от [14 декември 1918 г.] с подпис: Привет Ведбал.

Печата се по текста от Б със следната поправка:

Ст. 43: «България прощава на своите чада», вм. «Прощава ли, прощава на своите чада».

По сведения на Т. Измирлиев този стих в ръкописа е гласял така, както го даваме, но е бил изменен в редакцията (вж. Хр. Смирненски. Избрани съчинения, 1952 г., т. I, стр. 386).

Василий дер Радцайн — Васил Радославов, вж. тук, стр. 424.

«Св. 16 юни» — така Смирненски иронично нарича Стоян Данев, буржоазен политически деец, ръководител на прогресивно-либералната партия. Той е министър-председател, когато България обявява Междусъюзническата война на 16 юни 1913 г.

Влезна 16 юни — през ноември 1918 г. Данев влиза в кабинета на Малинов като министър на финансите.

Тоя стар ортак — Никола Генадиев (1866—1923), буржоазен политик, един от водачите на народно-либералната партия (стамболовисти). В навечерието на войната като министър на външните работи заминава за чужбина, за да проучи международното положение. След завръщането си представя доклад, в който настоява България да се намеси на страната на Съглашението.

А зетьовете ваши оплескаха я малко — зетьовете на Васил Радославов са замесени в аферите с хинин. Големи количества хинин се изнасят и продават в чужбина, вместо да се изпратят на фронта, където има много болели от малария войници.

1. В ПРАВАТА АЛЕЯ. 2. ХРИЗАНТЕМИ (стр. 310) — Сила, бр. 13 от 14 декември 1918 г. с подпис Хр. Измирлиев.

КЪМ ПАЛЕСТИНИЯ! (стр. 312) — Б, г. III, бр. 33 от [21 декември 1918 г.] с подпис Ведбал (От коляното на Макавите).

Печата се по текста от Б. със следните поправки:

Ст. 8: «най-фина връзки за обуца» вм. «най-фина връзки за обуца»; ст. 41: «покрита със брилянтни капки» вм. «покрита с брилянтни капки».

По сведение на Веселин Димитров стихотворението е посве-

тено на Рашел, дъщеря на амбулантен търговец, живяла на ул. «Клементина» (вж. Летопис, стр. 64).

ПОСВЕЩЕНИЯ. ПАРДОНТЕ, МАТМАЗЕЛА! (стр. 314). Непечатано приживе стихотворение. Публикувано е за пръв път в «Хр. Смирненски. Събрани съчинения», т. I, 1958 г., стр. 486. Има авторски ръкопис без дата. Заедно със стихотворението «На Леночка» (виж тук стр. 419.) с общо заглавие «Посвещения». «Пардонте, матмазела!» и «На Леночка» са номерирани съответно с 1 и 2. Ръкописът се съхранява в Института за литература при Българска академия на науките (инв. № 209). Предполага се, че е писано през 1918 г.

ИЗПЛЕТЕНА СЯКАШ ОТ БРОНЗОВИ НИШКИ (стр. 315) — Непечатано приживе стихотворение, за пръв път публикувано в «Хр. Смирненски. Събрани съчинения», т. I, 1958 г., стр. 489. Има авторски ръкопис в МЕ без дата. Писано вероятно през 1918 г.

ПО СКУЧНИЯ ДРУМ (стр. 316). Непечатано приживе стихотворение. Първа публикация в «Хр. Смирненски. Събрани съчинения», т. I, 1958 г., стр. 490. Има авторски ръкопис в МЕ. Писано е вероятно през 1918 г.

СЕНКИ (стр. 317). Непечатано приживе стихотворение. Поместено за пръв път в «Хр. Смирненски. Събрани съчинения», т. I, стр. 492. В МЕ има авторски ръкопис. Писано навярно през 1918 г.

ОБУЧЕНИЕ НА СЪРЦЕТО (стр. 319). Публикувано за пръв път в «Хр. Смирненски. Събрани съчинения», т. I, 1958 г., стр. 494. В МЕ има авторски ръкопис без дата. Предполага се, че е от 1918 г.

ПОРТРЕТИ С АТЕСТАТИ НА БЛИЗКИ И ПОЗНАТИ (стр. 320). Първа публикация в «Хр. Смирненски. Събрани съчинения», т. I, 1958 г., стр. 496. Има авторски ръкопис в МЕ без дата.

Nous sommes enfants d'un autre monde! (фр.) — Ние сме деца на един друг свят.

Здесъ мир для нас давно угрюм (рус.) — Светът за нас отдавна е мрачен.

Фекат не япълъм чуджум? (тур.) — Обаче какво да се прави, момче?

Йоан Златоуст (ок. 347—407) — цариградски епископ, виден представител на християнската черква, прочут с красноречието си. Избрани негови проповеди са поместени на старобългарски език в сб. «Златоструй» от времето на цар Симеон.

Аспарух — Аспарух Чичеклиев, виж. тук стр. 415.

Граф Поне, Понто, Понтинцто — Борис Понев, виж тук стр. 385.

Пешо Босяка — Петър Хаджиделев, пръв братовчед на Смирненски, отрано с оформени комунистически идеи.

Георги Димов — приятел на Смирненски.

ЮБИЛЕЙ (стр. 325) — *КДЕ*, г. VII, бр. 350 от 9 февруари 1919 г. с подпис Лорд Джеймс Шокинг.

Стихотворението е написано по повод завършването на седмата годишнина на *КДЕ* и е поместено в юбилейния брой на вестника.

В КАФЕНЕТО (стр. 327) — *Б*, г. IV, бр. 7 от [15 февруари 1919 г.] с подпис Ведбал.

Печата се по текста от *Б* със следната поправка.

Ст. 15: «макар със жестока съдба» вм. «макар с жестока съдба».

Стихотворението е посветено на Александър Жендов (1901—1953); известен художник, журналист и общественик, близък приятел на Смирненски.

Написано е в новооткритото необичайно за тогавашния Ючбунар заведение — кафе-сладкарница, помещавала се на ул. «Пиротска» (сега ул. «Жданов») и ул. «Странджа». «Най-необичайно за тогавашните ючбунарски нрави — пише в спомените си Ал. Жендов — бе това, че на касата в предното отделение седеше момиче с румени страни и живи кадифени очички. Това кафе-сладкарница и кадифените очи на касиерката му вдъхновиха Христо да напише «В кафенето» (Ал. Жендов. Непечатани спомени, стр. 14. Съхраняват се в Института за литература).

Пилигрим — богомолец, отиващ на поклонение, прен. — странник, пътник.

ОТ КОЯ ДУЗИНА? (стр. 329) — *КДЕ*, г. VII, бр. 351 от 16 февруари 1919 г. с подпис Лорд Джемс Шокинг.

ДВЕ ТЪГИ ПО ДВЕ ДЕЦА (стр. 330) — *Б*, г. IV, бр. 8 от [22 февруари 1919 г.] с подпис Ведбал. Второто стихотворение «Кинжал е твоят поглед син» има авторски ръкопис в *МЕ*, със заглавие «Поглед». Печата се по текста от *Б*.

Вариант в *МЕ*: ст. 3: и ясни кърви кат рубин* ст. 12: той монте гърди раздра.* ст. 14: с целебен и велик балсам* ст. 17: И бих забравил лесно аз.*

БАРОМЕТЪР (стр. 332) — *КДЕ*, г. VIII, бр. 352 от 23 февруари 1919 г. с подпис Лорд Джемс Шокинг. Печата се по *КДЕ* със следната поправка: Ст. 24: «и пламъкът на тез очи прекрасни» вм. «и пламък на тез очи прекрасни».

ПРЕТЪРСВАНЕТО (стр. 333) — *Б*, г. IV, бр. 9 от [1 март 1919 г.] с подпис Ведбал.

Стихотворението е написано по повод претърсванията, организирани от властта през февруари 1919 г. Образуват се комисии, които търсят по домовете на гражданите хранителни стоки, скрити с цел да се продават на черна борса.

РАШЕЛ (стр. 334). Публикувано в *Б*, г. IV, бр. 10 от [8 март 1919 г.] с подпис Ведбал и заглавие «Песни за Рашел». Тук има поздаглавие «Финансови куплети». В Института за литература при Българска академия на науките се съхранява авторски ръкопис (инв. № 90) със значителни промени. Печата се по текста от *АР*.

Вариант в *Б*: ст. 2—4: аз всяка вечер срещам две хубави очи, // две палави очички и поглед яносин // ме гали и облива с усмивка и лъчи.* ст. 5: И в този светъл поглед на срички аз чета,* ст. 7—8: че в образ е облякъл той моята мечта, // и този хубав сбраз обвил е пак с любов,* ст. 9: а любовта ми свята той триж благословил,*

КАКТО НАВСЯКЪДЕ В ШУМНАТА СТОЛИЦА (стр. 335) — *Б*, г. IV, бр. 10 от [8 март] 1919 г. с подпис Ведбал. Без заглавие.

НА ЗЛАТНИТЕ КЪДРИ (стр. 336) — *КДЕ*, г. VIII, бр. 354 от 9 март 1919 г. с подпис Лорд Джемс Шокинг.

АБСУРД (стр. 337) — *КДЕ*, г. VIII, бр. 354 от 9 март 1919 г. с подпис Лорд Джемс Шокинг.

АКРОСТИХ (стр. 338) — *КДЕ*, г. VIII, бр. 355 от 16 март 1919 г. с подпис Лорд Джемс Шокинг.

СПОМЕНИ (стр. 339) — *КДЕ*, г. VIII, бр. 355 от 16 март 1919 г. с подпис Лорд Джемс Шокинг.

ХИМНИ 1. Ти (стр. 340) — *Сила*, г. I, бр. 27 от 22 март 1919 г. с подпис Хр. Измирлиев.

МАРТЕНСКИ КАРТИНКИ (стр. 341) — *КДЕ*, г. VIII, бр. 356 от 23 март 1919 г. с подпис Лорд Джемс Шокинг. В *МЕ* заедно с други стихотверения има авторски ръкопис на I-та строфа от първата част на стихотворението със заглавие «Трагедия в 5 реда» и на втората част на стихотворението, озаглавена «Съветът на дивия кестен», номерирани съответно с 1 и 7. Първата част печатаме по *КДЕ*, а втората по ръкописната редакция.

Вариант в *МЕ* на първата част: ст. 5 поглежда и ридай.*

Вариант в *КДЕ* на втората част: ст. 2: крадливо и безшумно промъкват се навред,* ст. 4: на двойка или самец неясен силует.* ст. 6: седят двамина млади и сладко си шептят,* ст. 8: високият див кестен и слуша що мълвят.* ст. 10: щом вижда, че се готвят за хватки лежишком*

СЪДБА (стр. 343) — *Б*, г. IV, бр. 13 от [29 март] 1919 г. с подпис Ведбал.

ПРИНЦ БЕЗПАРИЧЕН, РОДЕН КРАЙ ЕГЕЯ (стр. 344) — *Б*, г. IV, бр. 14 от [5 април] 1919 г. с подпис Ведбал. Без заглавие.

Това е единственото стихотворение, в което поетът пише за родния си град Кукуш, който се намира близо до Бяло море. В бащиния му дом имало лозница, нарове и смокини (вж. «Летопис», стр. 70).

ПРОЛЕТНИ ПАРОДИИ (стр. 345) — *КДЕ*, г. VIII, бр. 358 от 6 април 1919 г. с подпис Лорд Джемс Шокинг.

НОЩ СРЕБРИСТА ПРИЮТИ (стр. 347) — *Б*, г. IV, бр. 16 от [19 април] 1919 г. с подпис Ведбал. Без заглавие.

ХРИСТОС ВЪЗКРЕСЕ, РЕБЕКО! (стр. 348)¹ — *КДЕ*, г. VIII, бр. 360 от 20 април 1919 г. с подпис Лорд Джемс Шокинг.

МАЙ (стр. 349). За пръв път публикувано в *Б*, г. IV, бр. 17 от [26 април] 1919 г. с подпис Ведбал. По-късно поместено в *СББ* 1921 г. (стр. 98) с известни поправки. Печата се по *СББ*.

Вариант в *Б*: ст. 5: Но остаа с сладки спомени* ст. 11: ин-когнито и притулено* ст. 14—16: също кат нов богаташ, // дойде, видя и омота се // в гешефти изведнаж.*

Чуклева, Мара — оперетна артистка от Свободния театър.

АПРИЛСКИ АМУРОСТИШИЯ (стр. 351) — *КДЕ*, г. VIII, бр. 361 от 27 април 1919 г. с подпис Лорд Джемс Шокинг.

Печата се по *КДЕ* със следната поправка:

Ст. 5: «но във душата ми греят очи» вм. «но в душата ми греят очи».

Стихотворението е посветено на Веселин Димитров, близък приятел на Смирненски, сътрудник в хумористичните списания с псевдоним Вася Бродягин и др.

ВЕРИГА (стр. 353) — *КДЕ*, г. VIII, бр. 362 от 4 май 1919 г. с подпис Лорд Дж. Шокинг, заедно с стихотворенията «Апогипіа» и «Сянка» под общо заглавие «Розови пъпки» и посвещение «На Володя-Звездин».

Володя-Звездин е псевдоним на Васил Павурджиев (1897—1948), известен хуморист и публицист, близък приятел на Смирненски.

СЯНКА (стр. 354) — *КДЕ*, г. VIII, бр. 362 от 4 май 1919 г. с подпис Лорд Дж. Шокинг. Вж. бележките към предишното стихотворение.

ПУСТОТО МУ ВРЕМЕ (стр. 355) — *КДЕ*, г. VIII, бр. 363 от 11 май 1919 г. с подпис Лорд Дж. Шокинг.

ВЕНЦИ ЗА СТОЛИЧНИТЕ КОЖОДЕРИ (стр. 356) — *КДЕ*, г. VIII, бр. 363 от 11 май 1919 г. с подпис Лорд Дж. Шокинг. Първата част на стихотворението е написана от Голголенко — Тома Измирлиев:

С кадифета, маркизети,
макари, сатен, бархети,
прежда фина и коприна
той натъпка магазина
и зачака сгодно време
от продажбата да вземе
кяр поне милион на сто
и натрупа куп злато.

Но синьора го превари,
стоки в Варна пръв стовари.
Алкалайчо се нервира.
Вижда, че ще се фалира.
Хоп — от грозно разоренье
в гроба потърси спасенье!
Алкалай, Алкалай,
кой очакваше тоз край?

ВТОРОТО ПРИШЕСТВИЕ (стр. 357) — *КДЕ*, г. VIII, бр. 364 от 18 май 1919 г. с подпис Лорд Дж. Шокинг.

СЕЛСКИ ПРИМАДОНИ. 1. Ерзац контеса Щаси. 2. Финансова грация (стр. 359) — *КДЕ*, г. VIII, бр. 365 от 25 май 1919 г. с подпис Лорд Джемс Шокинг. Печата се по *КДЕ* със следната поправка:

Ст. 12 във «Финансова грация»: «на запад бих завършил аз сред грации семестрите» вм. «на запад бих завършил аз сред грации и семестрите».

Контеса Щаси — герония от оперетата «Царицата на чардаша» от Калман.

Стихотворението е написано в Бяла черква, където Смирненски е командирован и работи като профилант в една инженерна бригада, която трасира пътя за железопътна линия през Павликени — Бяла черква — Сухиндол. Оттук изпраща за печат реда на творби — «Селски примадони», «Мак от Павликени», «В дълбините» («Катя»), «Черешка» и др.

МАК ОТ ПАВЛИКЕНИ (стр. 361) — *КДЕ*, г. VIII, бр. 366 от 1 юни 1919 г. с подпис Лорд Джемс Шокинг.

Печата се по *КДЕ* със следната поправка:

Ст. 10 «във Търново и там» вм. «в Търново и там».
Вж. бележките към предишното стихотворение.

МОШЕ НА СЕРЕНАДА (стр. 362) — *КДЕ*, г. VIII, бр. 366 от 1 юни 1919 г. с подпис Лорд Джемс Шокинг.

КАТЯ (стр. 364). Публикувано за пръв път в Б, г. IV, бр. 24 от [12 юни] 1919 г. с подпис Ведбал. Тук със заглавие «В дълбините». Има авторски ръкопис в МЕ под заглавие «Катя», със значителни промени. Печата се по ръкописната редакция.

Вариант в Б: ст. 4: очаквам те във мрака.* след ст. 8 следва:

и яркорусите коси,
с любов що призовават,
които кървав мак краси
и волно се развяват.*

ст. 16: и тлъстички думбази. . . * ст. 20: очаквам те във мрака.* ст. 21: но чуя ли, че в този час*

Нагел — герой от романа «Мистерии» на Кнут Хамсун.
Дагни — героиня от същия роман.

АПЕЛ (стр. 365) — Б, г. IV, бр. 25 от [19 юни] 1919 г. с подпис Ведбал.

Търговска — улица в София с търговски магазини, сега не съществува. Намирала се е между сегашния площад «9 септември» и бул. «Г. Димитров» («Мария Луиза»).

ЧАСТНАТА СОБСТВЕНОСТ ИЛИ «СВИНЯТА И КИ-РАДЖИЙСКИЯ КОН» (стр. 366) — КДЕ, г. VIII, бр. 369 от 22 юни 1919 г. с подпис: С извинение Лорд Джемс Шокинг.

Печата се по КДЕ със следната поправка:

Ст. 59: «Туй... туй... никак не е верно» вм. «Туй... туй... никак е верно»

Добриянов — Сава Добриянов, буржоазен журналист, член на народняшката партия. Един от редакторите на в. «Мир», води рубриката «Бележки на деня», в която защитава буржоазната система и воюва срещу партията на тесните социалисти.

КЪОР ХАСАН ВЪВ ВЕРСАЙЛ (стр. 369) — Б, г. IV, бр. 26 от [26 юни] 1919 г. с подпис Кямил Ефенди.

Стихотворението е написано по повод отиването на турската делегация във Версайл във връзка с проектодоговора за мир. Делегацията предявява големи претенции, макар че Турция е една от победените страни.

Колай геле! (тур.) — — лека работа!
Бир кючук (тур.) — един малък
зян (тур.) — загуба
Бизим (тур.) — наш
Хаир олсун! (тур.) — добро да видиш!

НА ЕДИН ПРОТЕСТАНТСКИ ПРОПОВЕДНИК
(стр. 371) — КДЕ, бр. 370 от 29 юни 1919 г. с подпис Лорд Дж. Шокинг.

СЪДЪРЖАНИЕ

1915

Когато бях в школото	7
Не се плаши	9
Например	11

1916

Неволи	15
Вълшебен сън	18
Положението	21
Скитни к Перо	22
Другарски гробове	24
Художник броди...	25
Ах, как хубаво!	28
Любовна песен на Самуил	30
Весели голтаци	32
Защо е мъжът?	34
Марш на столичани	35
Сър Грей и синьор Изончини	37
Писмо до Понтини	38
Марш на софиянци	40
Ода на Пенка Едрата	42
Предложението на Арона за годеж по телефона	43
Пролет дойде!	45
Войнишки скърби	46
Падналият кавалерист	48
Епопея на незабравимите	50
На търговците скубачи	52
Дивак Ганьо	54
На красноселката	56
Ветре, духни!	58
Нощен дует	60

Практичност	63
Анчето, адютантката ѝ и еврейката	64
Възкличания	66
И туй било мъж!	68
Дигни, кревата си дигни!	69
Епиграми	71
Съвременна клетва	73
Мамо, викнаха децата...	74
Зората край Дунава	75
Съвременна молитва	76
Из едно любовно писмо	77
Часовой	78
Злободневка	79
Борба	80
Вампир	82
Навсякъде борба	84
Письмце от Пловдив	86
На трамвайджите по княжевската линия	88
На госпожицата откъм Бунарджика, дето с бялата кърпичка ме изпрати	90
На Фроска	92
И ти за захар!	93
Че това ли?	94
Катерина В-ва	95
Сонет	96
Сонет	97
Войнишки песни	98
Еднаква участ	100
Есенна песен	101
Катастрофа	103
Коя е причината	104
Мирът	105
Младост	106

1917

Алберт, Петър и Никита	109
Той и тя	111
Amor passata...	112
Покупки за празниците	113
Размишления пред входните врата	114
В минути на веселие	116

Монолога на Джон Бул	117
Защо, дете?	118
Из «Войнишки песни»	119
Вакарелска Лорелай	121
Из «Вечери»	123
Разговор със свети Василия без масраф, т. е. по безжичния телеграф	125
На подпоручик К. М-в	127
Разходката на Братяну вкратце	128
Нощна идилия	129
В отпуската	130
Злободневка	131
Смисълта на живота	132
Съвременни мъдрости	134
Покрай халите	135
Нашата война	137
Писма от вронто до Мак-Гро	138
На Уйлсона	140
Столични картинки	141
Елегия	143
Приказки	144
Ний сме южен северняк	146
Природни картинки	147
Ний сме тилов ураган	149
Ти и те	150
Нощна идилия	151
Предпролетна злободневка	154
Едно почни, изкарай друго	156
Стихоплетие в «Булевард»	158
Нова квартирантка	159
Сняг	160
Разговори	161
На една весела вдовица	163
Благодат	164
Великден	166
Спомени	168
Кати и Лина	170
Христос възкресе	172
Вечер	174
Баланиади	176
Пред праведния съд	177
На 42-ий набор	178

Слънцето над София	179
Май	180
Витоша и слънцето	182
Майска злободневка	183
Св. Кирил и Методий	185
В полите на Витоша	187
Жените	189
На нея	191
Театрална любов	192
Писма от вронто	194
Майски ядове	196
Новата ми любов	199
Нощни	200
Ден	202
Аскерска въздишка	203
Молитвата на един столичанин	204
Загледан в днешния ден	206
Във възглицните пазви на адска нощ	207
По Ц. Освободител	208
На Маргарита К.	210
Курортно злободневие	211
Юли	213
Политически сонет № 1	215
Потвърждение	216
Политически сонети № 2	217
Моя хубава Рашел!	218
Ний сме весели бродяги	220
Вечер	222
Горещниците	223
За разнообразие!	224
Добре дошли, скъпи гости!	225
На тебе	227
Кръпки	228
Какво е туй, мадам?	230
Листопад	232
Епитафии в аванс на съглашенските водачи	234
В «Леге»	236
Спомен	237
Листопад	238
Ааахх!!	239
Разговори	240
Безотпуски настроения	241

Лел	243
Копушкоземетръсна песен	244
Напред, синьоро!	246
Безотпускна елегия	248
В матушка Рус	250

1918

Задачи	253
Ей таквоз. . . ей така!	254
На моя приятел Тома	256
Бягство	257
Пътни акварели	262
Волни преводи	265
Полуреквизирани заглавия	267
Долу жените!	270
Епиграми	272
Военна страница	274
Сянка	278
Военна страница	281
Монахиня	284
Княжево	286
Великогрешнам гешефтарам!	287
Под ласките на маларията	290
Странна болка	292
Баварският крал в столицата	293
Нощ	294
Есен	296
Поетична обстановка	297
Демобилизационен химн	299
Вест	301
Есен	302
От великото до смешното	303
На книга...	305
Албумче за полякинята	307
Отворено писмо	308
1. В правата алея	310
2. Хризантеми	310
Към Палестина!	312
Посвещения	314
Изплетена сякаш от бронзови нишки	315
По скупния друм	316

Сенки	317
Обучение на сърцето	319
Портрети с атестати на близки и познати	320

1919

Юбилей	325
В кафенето	327
От коя дужина?	329
Две тъги по две деца	330
Барометър	332
Претърсването	333
Рашел	334
Както навсякъде, в шумната столица	335
На златните къдри	336
Абсурд	337
Акростих	338
Спомени	339
Химни	340
Мартенски картинки	341
Съдба	343
Принц безпаричен	344
Пролетни пародии	345
Нощ сребриста приюти	347
Христос възкресе, Ребеко!	348
Май	349
Априлски амуростишия	351
Верига	353
Сянка	354
Пустото му време	355
Венци за столичните кождери	356
Второто пришествие	357
Селски примадони	359
Мак от Павликени	361
Моше на серенада	362
Катя	364
Апел	365
Частната собственост	366
Къор Хасан във Версаял	369
На един протестантски проповедник	371
Бележки	373

ХРИСТО СМИРНЕНСКИ
СЪБРАНИ СЪЧИНЕНИЯ

В ШЕСТ ТОМА

ТОМ ТРЕТИ

Редактор Татяна Пекунова
Художник Кънчо Кънев
Худ. редактор Стефан Груев
Техн. редактор Лиляна Диева
Коректор Александра Хрусанова

Формат 32/84/108; тираж 50 113 екз.; печатни коли 27.50; издателски коли 23.10; л. г. VI/33; изд № 5132; поръчка № 32/1978 година на изд. «Български писател»; дадена за набор на 29. XI. 1978 г.; излиза от печат на 15. II. 1979 год.

Код 15 $\frac{95361-72511}{5508-4-79}$

Цена 3,87 лв.

ДПК «Димитър Благоев» — София